

“Det var bare sex uden tilladelse”

- Et kvalitativt studie af mulige udøvere og udsattes begrundelser for, hvorfor en seksuel episode kan defineres som voldtægt eller ej

Hanna Hofgaard Fonslev og Laura Lykke Simonsen

Kriminologi 4. semester 2021. Gruppe 17

Vejleder: Annick Prieur

Antal ord: 29.127

Tro- og loveerklæring

Det erklæres herved på tro og love, at vi egenhændigt og selvstændigt har udformet nærværende opgave. Alle citater i teksten er markeret som sådanne.

Vi er bekendt med reglerne for eksamenssnyd, herunder også plagiering og har læst Aalborg Universitets regler på: <https://www.aau.dk/uddannelser/studievejledning/regler/plagiat>

Vi er bekendt med, at overtrædelse af reglerne vil blive indberettet for rektoratet og i sidste ende kan ende med bortvisning. Endelig står vi inde for, at oplysninger om antal ord stemmer overens med virkeligheden.

Abstract

This thesis examines people's reasoning behind defining a sexual episode as rape or not. We explore this by examining how doubt and disagreements can arise in these situations. We study whether the involved parties' definitions of the sexual encounter align with the new rape law in Denmark regarding sexual consent. The thesis has a constructivist-interactionistic understanding, which complements the theory of Narrative criminology used throughout the thesis. The thesis also utilizes Neutralization Techniques and Sexual Script Theory as part of the analytical approach. The study is based on qualitative interviews to explore the stories of people who have experienced doubt or disagreement about the nature of a sexual encounter. We have conducted nine interviews with both male and female participants. The participants include individuals whose boundaries have been crossed and individuals who might have crossed or been accused of crossing sexual boundaries.

In our thesis, we found that defining these types of sexual encounters is both complex and challenging for the involved parties. How the informants define their experiences is affected by how they acted before, during, and after the sexual encounter. Furthermore, the use of force affected whether they defined the situation as rape. We also identified lesser-known factors in our data, such as "relationship consent" and "persuaded consent", which affected how our informants viewed their experience. We also found that our informants may choose to distance themselves from either a "rape victim" or "rapist" identity through their narrative and different Neutralization Techniques. Others can also either confirm or disregard the informants' identities as either a rape victim or a rapist. We also discuss how our informants view the new law about sexual consent in relation to their own experience.

Based on the informants' experiences, we discuss whether the new law about consent contributes to a change of culture and, therefore, the conversation around rape and sexual conduct. However, the new law can face challenges when dealing with complex situations, such as "persuaded consent". We argue that the law faces difficulties in making a difference in practice but can work as a deterrent.

Indhold

1. Indledning	5
2. Problemformulering	6
3. Viden på området	6
3.1 Normer, kultur og relationer	7
3.2 Samtykke, modstand og neutralisering	9
3.3 Videnshuller	10
4. Videnskabsteoretisk ståsted	11
5. Teori	13
5.1 Narrativ kriminologi	13
5.2 Neutraliseringsteknikker	14
5.2.1 Scott og Lyman: Beretninger	15
5.2.2 Maruna og Copes: Neutraliseringsteknikker og narrativer	16
5.3 Sexual Script Theory	17
5.3.1 Teoriens begrænsninger	20
5.4 Kønsforståelse	21
5.5 Teoriforståelse	21
6. Forskningsdesign	22
7. Metode	23
7.1 Interview	23
7.2 Udvalgelse af informanter	24
7.3 Rekruttering af informanter	25
7.4 Etik	26
7.5 Empiriindsamling	27
7.5.1 Interviewerposition	29
7.5.2 Interviewguide	30
7.5.3 Interviewer og suppleant	31
8. Behandling af empiri	31
8.1 Transskribering	31
8.2 Kodningsstrategi	32
8.3 Analysestrategi	33
8.4 Præsentation af informanter	34
9. Analyse	36

9.1 Hvad er voldtægt?	36
9.1.1 Nonverbalt og verbalt samtykke	37
9.1.2 Alkohols påvirkning	42
9.1.3 Fysisk og psykisk tvang.....	43
9.1.4 Overtalt samtykke.....	46
9.1.5 Intentionen	48
9.1.6 Relationen mellem mulig udøver og udsat	49
9.1.7 Handlinger op til den seksuelle episode	53
9.1.8 Handlinger efter den seksuelle episode	55
9.1.9 Andres reaktioner.....	57
9.2 Er jeg et voldtægtsoffer eller en voldtægtsforbryder?.....	60
9.2.1 Afvisning af offeridentitet eller forbryderidentitet	60
9.2.2 “Der var ikke én der stod med hele skylden i hvert fald”	62
9.2.3 Andre kan afkræfte eller bekræfte ens identitet.....	64
9.3 Påvirker en ny voldtægtsbestemmelse de involverede parter situationer og definitioner?.....	67
9.3.1 Samtykkeloven og de involverede parter situationer	67
9.3.2 Forskelle og ligheder mellem individuel forståelse og juridisk definition	69
9.3.3 Hvad er styrkerne og svaghederne ved den nye voldtægtsbestemmelse?	71
10. Konklusion	75
11. Resultaternes generaliserbarhed	76
12. Litteraturliste	78

1. Indledning

Voldtægt kan være svært at definere, og forståelsen heraf ændrer sig over tid (Heinskou, 2010, s. 46). I dette speciale undersøger vi, hvilke begrundelser de involverede parter i en seksuel episode giver for, at situationen kan defineres som voldtægt eller ej. Der eksisterer allerede en juridisk definition af voldtægt i Danmark, men det kan for nogle være svært at vurdere, hvornår egne oplevelser går herunder. Den juridiske definition ændrede sig så sent som d. 1. januar 2021, da den nye samtykkelov trådte i kraft (Justitsministeriet, 2020a). Indtil denne dato lød den juridiske definition af voldtægt således:

”For voldtægt straffes med fængsel indtil 8 år den, der tiltvinger sig samleje ved vold eller trussel om vold eller skaffer sig samleje ved anden ulovlig tvang, jf. § 260, eller med en person, der befinder sig i en tilstand eller situation, i hvilken den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen” (Den dagældende §216 i straffeloven 2020).

Voldtægtsparagraffen i straffeloven fik i 2013 tilføjet anden del, der specificerede, at det ligeledes blev anskuet som voldtægt, når den udsatte ikke var i stand til at modsætte sig handlingen (Justitsministeriet, 2020b, s. 140-141). Straffelovens §225 omhandler anden seksuel omgang end samleje og betyder dermed også, at eksempelvis oralsex kan blive behandlet efter Straffelovens §216-224 (Retsinformation, 2015).

Ændringer i straffeloven eksemplificerer ligeledes, hvordan forståelsen af voldtægt har været og er i udvikling. Den nye voldtægtsparagraf er formuleret som følgende: *”For voldtægt straffes med fængsel indtil 8 år den, der har samleje med en person, der ikke har samtykket heri”* (Straffeloven §216). Der er dermed ikke længere et krav om vold eller trussel herom (Heinskou, 2010, s. 73). Ændringen af voldtægtsparagraffen bliver italesat som forebyggende for voldtægt (Justitsministeriet, 2020a). Heri ligger en forståelse af, at loven har en generel afskrækkende effekt (Engbo & Smith, 2012, s. 49). Justitsminister Nick Hækkerup udtaler: *”Vi skal have ændret samfundets forståelse af, hvad voldtægt er, og en ny samtykkebaseret voldtægtsbestemmelse er en milepæl i den indsats”* (Justitsministeriet, 2020a). Det er derved ikke blot den juridiske definition, der er foranderlig, men ligeledes individets forståelse af voldtægt. Som Nick Hækkerup pointerer, kan individets definition af voldtægt påvirkes af den juridiske definition. Der kan dog være uoverensstemmelser mellem lovgivningen, og hvordan folk forstår voldtægt. Det er derfor relevant at forholde sig til den juridiske

definition af voldtægt, når vi belyser mulige udøvere og udsattes definition af en seksuel episode. Vi vil derfor undersøge, hvordan den kulturelle kontekst potentielt påvirker de involverede parter beskrivelser i Danmark.

En rapport fra 2006 påpeger, at der kan eksistere faktorer, der komplicerer, hvornår der er tale om voldtægt eller ej, hvilket gør det udfordrende at hjælpe voldtægtsofre i Danmark (Laudrup & Rahbæk, 2006, s. 14-15). Siden 2006 er der sket mange ændringer både i debatten omkring voldtægt og i form af den nye samtykkelov. Alligevel oplever udsatte for seksuelle overgreb, at det kan være svært at kategorisere sine oplevelser som voldtægt på grund af usikkerhed og flertydighed i forståelsen heraf. En statistik fra 2017 udarbejdet af Det Kriminalpræventive Råd viser, at 44% af udsatte for seksuelle overgreb ikke oplevede situationen som kriminel i eller umiddelbart efter situationen (Heinskou et al., 2017, s. 86). Derfor er det interessant at undersøge, hvad der opleves som voldtægt blandt involverede parter for at skabe ny indsigt på området. Vi ønsker derfor at belyse, hvorfor det for nogle fortsat kan være udfordrende at definere sine oplevelser som voldtægt. Dette har ledt os frem til følgende problemformulering.

2. Problemformulering

Hvilke begrundelser giver de involverede parter i en seksuel episode for, at situationen kan defineres som voldtægt eller ej? Og hvilke forskelle og ligheder kommer til udtryk mellem den juridiske definition af voldtægt i Danmark og de involverede parter definitioner af voldtægt?

3. Viden på området

Den eksisterende forskning på området, som er medtaget i dette speciale, omhandler hvordan seksuel vold og voldtægt defineres. For at finde frem til disse studier har vi foretaget søgninger på *Google Scholar*, databasen *EbscoHost*, *Bibliotek.dk* og *Aalborg Universitetsbibliotek*. Derudover har vi anvendt kædesøgning ved at tage udgangspunkt i den udvalgte litteraturs referencer. Vi har yderligere haft et søgekriterium om, at litteraturen var peer reviewed og enten på engelsk, dansk, norsk eller svensk.

Flere studier diskuterer, hvordan voldtægt og seksuel vold kan defineres. Studierne fokuserer primært på de udsattes perspektiv (Gunnarsson, 2018; Hakvåg, 2010; Harned, 2005; Heinskou, 2010;

Heinskou et al., 2017; Hinds & Fileborn, 2019; Johnstone, 2016; Kahn et al., 2003; Lybech & Prieur, 2020; Rousseau, Bergeron & Ricci, 2020; Stefansen & Smette, 2006; Weiss, 2009). To af studierne tager ikke udgangspunkt i involverede parter fortællinger. De fokuserer derimod på en mere generel forståelse af voldtægt blandt universitetsstuderende og elever på ungdomsuddannelser (Baldwin-White & Bazemore, 2020; Johansen, 2016). Litteraturen på feltet beskæftiger sig med, hvad der kan påvirke definitionen af seksuelle episoder og de udfordringer, der kan gøre det svært at definere episoderne som voldtægt. Litteraturen var med til at give os et indblik i den eksisterende viden, og relevante overvejelser i forhold til at undersøge vores egen problemstilling.

3.1 Normer, kultur og relationer

I litteraturen bliver der peget på forskellige normer og kulturelle stereotyper, der påvirker hvorvidt individer anser en seksuel episode som voldtægt (Weiss, 2009, s. 810; Stefansen & Smette, 2006, s. 36; Hakvåg, 2010, s. 123). Herunder bliver specielt kulturelle forventninger til køn fremhævet som en faktor, der påvirker opfattelsen af seksuelle overgreb både fra udøveren og den udsattes side (Weiss, 2009, s. 812; Gunnarsson, 2018, s. 7). En diskurs der fremhæves er, at mænd som udgangspunkt har en større lyst til sex end kvinder (Gunnarsson, 2018, s. 11; Johansen, 2016, s. 9; Hakvåg, 2010, s. 123). Denne forståelse kan resultere i, at mænd føler sig pressede til at have sex og derfor har sværere ved at sige fra. Dette kan skabe en usikkerhed hos dem selv om, hvorvidt deres oplevelser kan defineres som voldtægt (Gunnarsson, 2018, s. 11-13). Samtidig eksisterer der fortællinger i samfundet om, at en kvindes nej er til forhandling, og at kvinden blot spiller et spil og ønsker at blive overtalt (Weiss, 2009, s. 812; Hakvåg, 2010, s. 122). Denne norm kan påvirke de involverede parter, og hvad de vurderer som voldtægt. Forventninger til køn påvirker også, hvad der anses som "normalt" under samleje. Hedda Hakvåg fremhæver, hvordan der eksisterer forventninger om, at mænd skal agere dominerende, og kvinder skal være underdanige, når det kommer til sex (Hakvåg, 2010, s. 121). Disse forventninger til kønnene medfører, at sex og voldtægt kan have lignende karakteristika (Hakvåg, 2010, s. 122). Artiklerne, der italesætter køns påvirkning, er ofte udenlandske studier, hvilket kan have betydning for, hvorvidt de kulturelle stereotyper kommer til udtryk i vores empiri. Der er dog tale om studier fra andre vestlige lande, og derfor mener vi, at de stadigvæk har relevans, da seksualitet har lignende karakter i vestlige lande (Gagnon & Simon, 2005, s. 13+33). Vi argumenterer dog for, at vi kan forvente en større ligestillingsorientering i Danmark.

Relationen mellem de involverede parter bliver også fremhævet som en faktor, der påvirker seksuelle episoder og forståelsen heraf (Kahn et al., 2003, s. 233; Baldwin-White & Bazemore, 2020, s. 262; Rousseau, Bergeron & Ricci, 2020, s. 7; Harned, 2005, s. 394; Stefansen & Smette, 2006, s. 41). Dette kan skyldes, at der eksisterer en norm om, at sex er en forventning og en selvfølge, når man er i et romantisk forhold (Hakvåg, 2010, s. 124; Baldwin-White & Bazemore, 2020, s. 262). Det kan derfor være sværere at udtrykke manglende samtykke i en intim relation, når de involverede tidligere har haft samtykkende sex (Hakvåg, 2010, s. 122; Humphreys, 2007, s. 308). Det er derfor relevant, at vi i specialet er opmærksomme på, at relationen kan spille en rolle i definitionsprocessen.

Flere af forskningsartiklerne arbejder ud fra et feministisk ståsted og forholder sig derfor til et kønsperspektiv (Johnstone, 2016, s. 278; Rousseau, Bergeron, & Ricci, 2020, s. 2; Baldwin-White & Bazemore, 2020, s. 258; Weiss, 2009, s. 447). Der er derfor et fokus på, hvordan kønsnormer og stereotyper kan være med til at påvirke oplevelsen af voldtægt. Herunder er der et fokus på at dekonstruere kønsulighed og kønsmyter, som kan påvirke, hvordan udsatte definerer voldtægt (Rousseau, Bergeron & Ricci, 2020, s. 8; Johnstone, 2016, s. 280). Dette ses i Weiss' artikel, som diskuterer, hvordan *voldtægtsmyter* kan influere udsattes forståelser af deres oplevelser, da disse er stereotypiske forestillinger om voldtægt (Weiss, 2009, s. 811-812). Iblant myterne er en fortælling om, at udsatte lyver om en seksuel episode og kalder den voldtægt for at skjule deres utroskab. Yderligere nævner Weiss en myte, der omhandler, at tvungen sex fra en intim partner ikke er "rigtig" voldtægt (Weiss, 2009, s. 812). Weiss finder frem til, at dette resulterer i, at udsatte er mindre tilbøjelige til at definere deres oplevelser som kriminelle, hvis de kender personen på forhånd (Weiss, 2009, s. 828). Sophie Hinds og Bianca Fileborn pointerer ligeledes, at udøvere kan blive italesat som "*monsters' and far from ordinary men*" (Hinds & Fileborn, 2019, s. 643). Vi argumenterer for, at denne forestilling og stigma bidrager til fortællingen om, at voldtægt ikke begås af intime partnere.

Weiss anvender begrebet *myte*, som tager udgangspunkt i tidligere forskning på området. Vi er påpasselige med at anvende betegnelsen myte, når vi omtaler etablerede forestillinger, da begrebet indikerer, at der er tale om falske fortællinger. Heinskou fandt, at nogle falske anmeldelser opstod i forsøg på at skjule utroskab, som Weiss italesætter som en myte (Heinskou, 2010, s. 195). Myten opstår, når det bliver italesat, at udsatte ofte definerer en situation som voldtægt for at skjule utroskab. Vi vil derfor være opmærksomme på denne distinktion i specialet. Derfor anvender vi ligeledes begrebet *mønsterfortællinger*. Mønsterfortællinger omhandler narrativer om typer af oplevelser, som individer kan forstå deres oplevelser ud fra. Hverdagens kompleksitet bliver dog ikke altid indfanget

i mønsterfortællinger, hvilket kan resultere i, at norges oplevelser ikke bliver indfanget heri (Loseke, 2001, s. 107). Derudfra argumenterer vi for, at mønsterfortællinger ligeledes kan påvirke, hvorvidt de involverede parter definerer en seksuel episode som voldtægt eller ej.

3.2 Samtykke, modstand og neutralisering

Seksuelt samtykke er komplekst, hvorfor det kan være udfordrende for individer at definere, hvornår en seksuel episode går under den juridiske forståelse af voldtægt (Humphreys, 2007, s. 307). Eksisterende begreber og kategorier om seksuel vold kan påvirke opfattelsen af, hvad der anses som seksuelle overgreb eller voldtægt. Dette kan gøre det udfordrende at definere ens oplevelse, hvis ikke man føler, at oplevelsen passer ind i definitionen af voldtægt (Rousseau, Bergeron & Ricci, 2020, s. 1; Johnstone, 2016, s. 275). Flere kvalitative studier fra litteraturgennemgangen undersøger dette og forsøger at forstå, hvad der afholder udsatte fra at definere deres oplevelser som voldtægt (Harned, 2005; Gunnarsson, 2018; Kahn et al., 2003; Rousseau, Bergeron & Ricci, 2020). For mange kan definitionen af seksuelle overgreb generelt virke uklar, da seksuelt samtykke ikke blot er et spørgsmål om ja eller nej (Hakvåg, 2010, s. 121; Harned, 2005, s. 386). Udfordringer ved at definere en seksuel episode som voldtægt kan medføre, at de involverede parter først efterfølgende forstår situationen som voldtægt (Lybech & Prieur, 2020, s. 36; Heinskou et al., 2017, s. 89).

En faktor, som afholder udsatte fra at anse deres oplevelser som voldtægt, er hvordan den udsatte har handlet i situationen. Herunder vælger flere ikke at kategorisere deres oplevelser som voldtægt, baseret på den mængde af modstand de udviste i situationen. Det omhandler blandt andet, hvorvidt der blev sagt tydeligt fra overfor udøveren enten verbalt eller fysisk (Harned, 2005, s. 394; Rousseau, Bergeron & Ricci, 2020, s. 4; Stefansen & Smette, 2006, s. 48; Heinskou et al., 2017, s. 88). Her fremhæves det igen, hvordan køn spiller en rolle, da der eksisterer en forventning om, at specielt kvinder selv skal kunne sige fra i en seksuel situation (Johansen, 2016, s. 9). Derfor italesætter mønsterfortællingen om voldtægt ligeledes, at den udsatte skal sige tydeligt fra for, at episoden kan defineres som voldtægt.

Alkohol kan ligeledes påvirke, hvorvidt individer definerer en situation som voldtægt eller ej (Baldwin-White & Bazemore, 2020, s. 262; Harned, 2005, s. 395; Heinskou, 2010, s. 173-178). Dette skyldes, at alkohol kan influere forståelsen af påvirkede personers handlingsmuligheder, når de indgår i seksuelle aktiviteter. I Adrienne Baldwin-White og Brooke Bazemores artikel udtrykker

universitetsstuderende, at alkohol kan komplicere spørgsmålet om samtykke. Alkohol kan have en negativ effekt på kommunikationen under sex, hvorfor samtykke eller manglen på samme kan blive mindre tydelig (Baldwin-White & Bazemore, 2020, s. 262). Derfor kan andre faktorer skabe tvivl hos de involverede parter om, hvorvidt der er tale om et seksuelt overgreb, hvilket vi er opmærksomme på i specialet.

Karen Weiss fandt frem til, at udsatte for seksuelle overgreb har en tendens til at anvende forskellige neutraliseringsteknikker til at nedtone deres oplevelser og rationalisere, hvorfor de vælger ikke at anmelde situationerne (Weiss, 2011, s. 460). Weiss tager udgangspunkt i Marvin B. Scott og Stanford M. Lyman's forståelse af beretninger, og bruger deres tilgang som baggrund for at forstå sin empiri (Weiss, 2011, s. 450-451). Weiss identificerede fire neutraliseringsteknikker udsatte oftest anvendte: *benægtelse af kriminel intention*, *benægtelse af alvorlige skader*, *benægtelse af offerets uskyldighed* og *afvisning af offeridentitet* (Weiss, 2011, s. 452). Derved kan der være barrierer for udsatte, der kan forhindre dem i at definere deres oplevelser som voldtægt. Weiss anvender en kvantitativ tilgang, som tager udgangspunkt i en offerundersøgelse (n=944). I kraft af vores kvalitative undersøgelse får vi ikke alene mulighed for at undersøge, hvorvidt samme neutraliseringsteknikker bliver anvendt, men vi kan ligeledes udfolde informanternes fortællinger og begrundelser for, hvorfor de ikke definerer situationen som voldtægt.

3.3 Videnshuller

Mænd bliver ofte portrætteret som udøveren, når det kommer til seksuel vold (Baldwin-White & Bazemore, 2020, s. 263). Dette narrativ understøttes af kvantitative undersøgelser, der pointerer, at 95% af gerningspersoner ved seksuelle overgreb er mænd (Heinskou et al., 2017, s. 32). Køn er derfor et relevant aspekt, når vi diskuterer voldtægt. 16% af de udsatte for seksuelle overgreb er mænd, hvor 84% er kvinder. Selvom størstedelen af de udsatte er kvinder, mener vi, at det ligeledes er relevant at inkludere mandlige udsattes oplevelser, da de ligeledes udsættes for seksuelle overgreb (Heinskou et al., 2017, s. 32). Køn kan påvirke, hvilke udfordringer individer oplever i relation til seksuelle episoder, hvorfor vi vil forholde os til køn i specialet (jf. 3.1).

Flere tidligere studier har fokuseret på kvindelige udsatte. Et studie har direkte fravalgt mandlige udsatte såvel som kvindelige udøvere i deres undersøgelse (Weiss, 2009, s. 818). Lena Gunnarsson påpeger, hvordan der kan eksistere en ulighed mellem køn, når det kommer til forståelsen af, hvem

der typisk ses som en udsat for voldtægt. Dette hænger sammen med de tidligere pointer om, hvordan kulturelle normer kan eksistere specifikt til det ene køn (jf. 3.1). Kvinder har derfor nemmere ved at blive anerkendt som ofre end mænd (Christie, 1986). Det er derfor nødvendigt, at vi forholder os til, at der kan eksistere uligheder mellem kønnene og unikke oplevelser relateret hertil.

Litteraturen har i høj grad beskæftiget sig med de udfordringer, der kan eksistere, når voldtægt defineres, hvilket giver os en indsigt i, hvad der kan påvirke ens forståelse af voldtægt. Den nye samtykkelov og den danske kontekst er dog relativt uudforsket, og det er derfor relevant for os at undersøge denne kontekst. Derudover har fraværet af forskning, som bygger deres empiri på udøverens perspektiv og begge køn også været begrænset, hvorfor vi mener, at vi bidrager på området. Loven udtrykker samfundets normer på en fastfrosset måde og skaber et dikotomt skel mellem, hvad der er voldtægt, og hvad der ikke er. Samfundets normer er dog en uklar og bevægelig størrelse, og virkeligheden er kompleks. Vores speciale bidrager således med at belyse, hvilke kriterier de involverede parter anvender for at definere en seksuel episode som voldtægt eller ej, og hvorvidt disse kriterier er de samme som lovgivningens.

4. Videnskabsteoretisk ståsted

I det følgende afsnit præsenterer vi specialets videnskabsteoretiske ståsted. Grundtankerne heri vil præge hele specialet, hvorfor der løbende vil medtages videnskabsteoretiske overvejelser, der vil understøtte valget heraf.

Specialet positionerer sig inden for den konstruktivistiske interaktionisme, der inkluderer konstruktivistiske såvel som interaktionistiske perspektiver. Begge perspektiver er fælles om forståelsen af, at sociale fænomener er foranderlige, flertydige og påvirkes af konteksten (Rasborg, 2018, s. 403; Järvinen & Mik-Meyer, 2005, s. 10). Vi anskuer derfor ikke de involverede parter beskrivelser af seksuelle episoder som uforanderlige, men vi mener, at de påvirkes af interaktionen med os som interviewere såvel som af den kulturelle kontekst (Rasborg, 2018, s. 403). Vi som interviewere er derfor medproducenter af viden. Vores påvirkning på meningsproduktionen ses derfor ikke som problematisk, men som en del af den empiri vi indsamler (Järvinen, 2005, s. 29+45).

Socialkonstruktivismen dækker over flere varianter (Rasborg, 2018, s. 404; Collin, 2015, 326). Dette afspejler sig blandt andet i fire forskellige idealtypiske ontologiske og epistemologiske forståelser. Epistemologisk kan vores erkendelse af den samfundsmæssige virkelighed, såvel som den fysiske,

ses som et produkt af samfundsmæssige omstændigheder (Collin, 2015, s. 327; Rasborg, 2018, s. 407). Vores erkendelse af virkeligheden er derfor præget af sociale omstændigheder. Specialets analysegenstand forstås som skabt i interaktionen med os som interviewere, hvorfor vi arbejder inden for en konstruktivistisk epistemologi, da vores erkendelse af empirien skabes i interaktionen med de involverede parter.

Mere radikalt forstår den ontologiske konstruktivisme, at den sociale og den fysiske virkelighed er socialt konstrueret og er derfor et socialt produkt af vores erkendelse heraf (Collin, 2015, s. 327; Rasborg, s. 407). Vores ontologiske forståelse i dette speciale er, at den sociale virkelighed er konstrueret, men den fysiske verden er uafhængig af vores erkendelse heraf. Vi placerer os under en konstruktivistisk ontologi, idet vi mener, at forståelsen af voldtægt som fænomen er et produkt af vores erkendelse heraf. Derfor er voldtægt som et socialt fænomen foranderligt, hvilket eksemplificeres ved forskellige forståelser af voldtægt over tid og sted (jf. 1).

En af varianterne af socialkonstruktivisme fokuserer på interaktion og social praksis, ligesom vi gør i dette speciale i kraft af konstruktivistisk interaktionisme. Betydningen af en handling eller et fænomen, i vores speciale en mulig voldtægt, skabes derfor i interaktionen (Rasborg, 2018, s. 406; Järvinen & Mik-Meyer, s. 10). Vi fokuserer på, hvordan betydningen af situationen italesættes i samspil med os i interviewsituationen.

I interaktionistiske analyser vil man ikke blot fokusere på, hvad der bliver sagt, men ligeledes på hvordan det bliver sagt, samt hvilken kontekst det bliver sagt i (Järvinen & Mik-Meyer, 2005, s. 17; Järvinen, 2005, s. 39). Der anvendes en konstruktivistisk forståelse af sproget, hvor sproget både anses for at reflektere den sociale virkelighed, såvel som at skabe den (Järvinen, 2005, s. 39). Der er ligeledes ofte et fokus på narrativer i interaktionistiske analyser (Järvinen, 2005, s. 35). Derfor fokuserer vi på informanternes selvfremsættelse i interviewsituationen, da denne kan influere de involverede parters narrativer. Margaretha Järvinen pointerer ligeledes, hvordan der ofte ses på narrativ praksis ved interaktionistiske analyser. Narrativ praksis beskriver: ”(...) *selve fortælleraktiviteten, de sociale og kulturelle ressourcer, fortælleren trækker på og det »regi«, i hvilket fortællingen bliver produceret*” (Järvinen, 2005, s. 39). Det at fortælleren kan trække på kulturelle og sociale ressourcer tydeliggør kontekstens relevans, hvilket yderligere understøtter vores argument for, at denne type undersøgelse ligeledes bør udføres i en dansk kontekst (jf. 3.3). Narrativer bliver uddybet i afsnit 5.1, og vil ligeledes indgå i specialets metodeafsnit.

I individers selvfremsstilling vil de præsenterer et foretrukket selv. Som vi pointerer i litteraturgennemgangen, følger der et vist stigma med forståelsen af at være voldtægtsforbryder, hvorfor mulige udøvere kan forsøge at tage afstand til denne identitet (jf. 3.1). Udsatte kan ligeledes forsøge at tage afstand til en offeridentitet, som Weiss påpeger (jf. 3.2). Järvinen pointerer, hvorledes at der derfor ofte ses på *beretninger* i forhold til individers selvfremsstillinger, hvor de præsenterer legitimerende forklaringer på deres ageren i forsøg på at genetablere en truet socialitet (Järvinen, 2005, s. 31; Scott & Lyman, 1968, s. 46). Beretninger blev præsenteret af Scott og Lyman i 1968 og forsøger at skabe forståelse for, hvorfor individer giver visse forklaringer på, hvorfor hændelser har fundet sted, når de bliver konfronteret med deres handlinger. Scott og Lymans teori bliver ligeledes anvendt i nærværende speciale og bliver uddybet i afsnit 5.2.1.

5. Teori

I de følgende afsnit præsenterer vi specialets teoretiske udgangspunkt. Dette inkluderer narrativ kriminologi, neutraliseringsteknikker og Sexual Script Theory. Afslutningsvist præsenterer vi specialets bagvedliggende forståelse af køn, såvel som vores teoriforståelse.

5.1 Narrativ kriminologi

Vi har i specialet valgt at arbejde ud fra forståelsen i narrativ kriminologi. Dette er tæt forbundet med vores videnskabsteoretiske ståsted, og der vil ligeledes løbende i specialet komme argumenter til at understøtte dette valg.

I nærværende speciale har vi fokus på individernes begrundelser for, hvorfor en seksuel episode kan defineres som voldtægt eller ej. Vi har dog ikke fokus på skyld. Vi forholder os derfor ikke til, hvorvidt individernes fortællinger stemmer overens med faktiske begivenheder, men fokuserer på, hvordan individerne fortæller om deres oplevelser, og derigennem begrunder deres forståelse og definition (Berger, 2018, s. 128). Vi har derfor valgt at arbejde ud fra forståelsen i narrativ kriminologi. Denne tilgang giver mulighed for at undersøge den givne situation, der bliver omtalt, personen der handler deri og den større sociale sammenhæng (Sandberg, 2018, s. 256).

Et narrativ er en type diskurs, der følger begivenheder over tid, og typisk kommer med en moralsk pointe (Presser & Sandberg, 2015, s. 2). Narrativer er med til at skabe mening i ens handlinger, hvilket

inden for kriminologien vil være med fokus på afvigende adfærd. I dette speciale vil forståelsen af narrativ kriminologi benyttes både ved mulige udøvere og udsatte. Individernes narrativer fortæller om hvem de er, samt om deres grundlæggende eksistens og væren i verdenen (Berger, 2018, s. 128; Sandberg, 2018 s. 233). Det er gennem narrativer, at individer præsenterer sig selv. Vi har derfor vurderet, at dette perspektiv er relevant at inkludere, da det skaber en forståelse for ikke kun selve den seksuelle episode, men ligeledes individets tidligere erfaringer, der kan påvirke, hvorvidt de definerer en situation som voldtægt eller ej. Det er ligeledes relevant at belyse, hvordan individerne skaber en social identitet i relation til deres fortælling, og hvilken strategi, der ligger bag. Den narrative analyse i projektet fokuserer derfor både på det tematiske narrativ, hvor der bliver lagt vægt på indholdet af informanternes oplevelser og det performative narrativ, hvor interaktionen i fortællingerne er relevant for analysen (Sandberg, 2018, s. 245-246).

Menneskers identitetsdannelse skabes i de narrative fortællinger, som forhandles i interaktioner, i takt med at fortællingerne udspiller sig (Berger, 2018, 2. 128). Louis Presser og Sveinung Sandberg skriver ligeledes, at den narrative kriminologi er konstruktivistisk (Presser & Sandberg, 2015, s. 1; Sandberg, 2018 s. 234). Narrativ kriminologis forståelse er i overensstemmelse med konstruktivistisk interaktionisme, idet informanternes fortællinger konstrueres i interaktionen med os (jf. 4).

I forhold til narrativer skriver Nichlas Berger følgende: *”Et væld af erfaringer kan derved transformeres og konstrueres som relativt sammenhængende og kulturelt, legitimt gældende narrativer, hvorved der skabes kontinuitet og stabilitet”* (Berger, 2018, s. 128). Selvom fortælleren er aktivt handlende, er der derfor en vis ramme for fortællingen, idet selvnarrativer fortælles gennem tilgængelige diskurser i samfundet, der er kulturelt betingede. Det er derfor relevant at tage højde for et kulturelt aspekt i forhold til individernes fortællinger, hvilket vi uddyber i afsnit 5.3.

5.2 Neutraliseringsteknikker

I dette speciale har vi fokus på, hvordan de involverede parter i en seksuel episode begrundes, hvorvidt situationen kan defineres som voldtægt eller ej. Det er derfor relevant at søge at forstå, hvorfor de involverede parter beskriver episoden, som de gør, og potentielt afholder sig fra at definere situationen som voldtægt. Vi tager udgangspunkt i neutraliseringsteknikker for at forstå de involverede parters begrundelser, når de ikke definerer en seksuel episode som voldtægt.

Vi har valgt at trække på Marvin B. Scott og Stanford M. Lymans teori om beretninger og Shadd Maruna og Heath Copes forståelse af neutraliseringsteknikker. Vi vil bruge Scott og Lymans teori til at analysere de involverede parters beretninger om en seksuel episode og til at forstå, hvordan neutralisering også kan foregå på andres vegne. Scott og Lyman er ligeledes hyppigt anvendt inden for interaktionistiske analyser (jf. 4). Hvor Scott og Lymans teori fokuserer på at forklare, hvordan individer vælger at berette om deres handlinger, har Maruna og Copes skabt et overblik over teorier på området. Scott og Lymans teori tilbyder os derfor et konkret teoretisk fundament i specialet, hvor Maruna og Copes har pointeret nogle af de mangler, de har identificeret i eksisterende teorier om neutraliseringsteknikker. Maruna og Copes tilføjer en narrativ tilgang til deres forståelse af neutraliseringsteknikker. Vi vurderer, at det kan virke begrænsende blot at anvende Scott og Lymans beretninger, da neutraliseringer fokuserer på selve situationen, hvor narrativer er mere omfattende (Presser & Sandberg, 2015, s. 6). Maruna og Copes kan derfor supplere Scott og Lymans teori og ligeledes specialets narrative kriminologiske forståelse. Idet vi kombinerer de to teoriers forståelser, anvender vi den fælles betegnelse “neutraliseringsteknikker”, når vi henviser hertil.

5.2.1 Scott og Lyman: Beretninger

Hvordan kriminelle vælger at fortælle og forklare deres handlinger, kan forstås ud fra Scott og Lymans teori *Beretninger* (Scott & Lyman, 1968). En beretning i ordets forstand er en gengivelse af begivenheder, men Scott og Lyman forstår ligeledes beretninger som et redskab til at rationalisere og neutralisere uventede handlinger. Beretninger er med til at undskylde alle former for opførsel, som ikke stemmer overens med den sociale orden (Scott & Lyman, 1968, s. 46). Derfor kan beretninger også ses som et redskab anvendt af andre end blot udøverens af handlingen, hvorfor andre ligeledes kan forsøge at neutralisere og minimere udøverens handlinger.

Beretninger deles op i to primære kategorier: *undskyldninger* og *begrundelser* (Scott & Lyman, 1968, s. 47). Vi fokuserer på undskyldninger i dette speciale, da individet ved begrundelser oplever sine handlinger som positive, hvilket vi ikke fandt i vores empiri. Undskyldninger anvendes, når aktøren forsøger at fjerne ansvaret fra sine handlinger ved at fremhæve andre faktorer, der er skyld i hændelsen (Scott & Lyman, 1968, s. 47-48). Begge former for beretninger er fremkaldt, når et individ anklager en anden for at have handlet problematisk (Scott & Lyman, 1968, s. 47). Der er derfor et interaktionistisk element i Scott og Lymans teori, da det er ved interaktionen, at beretninger anvendes.

Scott og Lymans fokus ligger dog primært på udøveren, og anvender den ikke direkte på sager om voldtægt (Scott & Lyman, 1968, s. 46).

Karen G. Weiss' artikel fra 2011 undersøger, med udgangspunkt i Scott og Lymans teori om beretninger, hvordan neutraliseringsteknikker også anvendes af udsatte (Weiss, 2011, s. 448-450). Weiss viser, hvordan beretninger og generelt neutraliseringsteknikker også er relevante, når det kommer til at undersøge voldtægtsområdet. Weiss fandt fire typer af beretninger, som udsatte oftest anvender (jf. 3.2). Derudover forsøger hun at forklare, hvordan de udsatte bliver beskyttet psykisk ved at anvende beretningerne, idet de kan minimere de negative følger ved viktimering og derved genoprette en form for normalitet (Weiss, 2011, s. 446+452). Weiss undersøger dog kun ud fra de udsattes perspektiv og har et fokus på, hvordan neutraliseringsteknikker påvirker rapportering af voldtægt. Derfor er Weiss' problemorientering anderledes end vores egen. Weiss viser, at neutraliseringsteknikker kan hjælpe til at forstå udsattes italesættelser om seksuelle episoder, der kan være sværere at definere som voldtægt. Hun argumenterer yderligere for, at beretningernes effektivitet forstærkes, hvis deres indhold er kulturelt eller situationelt passende til den anden part i interaktionen (Weiss, 2009, s. 811).

5.2.2 Maruna og Copes: Neutraliseringsteknikker og narrativer

Maruna og Copes' artikel fra 2005 forsøger at diskutere de begrænsninger, der er i eksisterende teorier om neutraliseringsteknikker. Maruna og Copes videreudvikler derfor teorien til at inkludere narrative tilgange og sociokognitiv forskning. De påpeger, hvordan neutraliseringsteknikker anvendes til enten at distancere sig fra kriminalitet, eller hvorfor man vælger at blive ved med at udføre kriminalitet (Maruna & Copes, 2005, s. 221). For at forstå hvordan dette forekommer, kobles neutraliseringsteknikker til en narrativ tilgang. Maruna og Copes foreslår, at individer konstruerer en form for selvnarrativer, som forklarer, hvorfor de agerer som de gør (Maruna & Copes, 2005, s. 254). Den narrative identitet bliver skabt og formet af de sociale interaktioner, der forekommer (Maruna & Copes, 2005, s. 254). Der er derved ligeledes et konstruktivistisk interaktionistisk perspektiv i Maruna og Copes' forståelse af neutralisering og narrativer i forhold hertil (jf. 4).

Denne kobling mellem det narrative og neutraliseringsteknikker er relevant for vores speciale, da vi anvender et narrativt perspektiv (jf. 5.1). Koblingen udvider analysetilgangen, da det er muligt at forstå, hvordan selve konstruktionen af narrativer kan være en del af neutraliseringen. Maruna og Copes tager udgangspunkt i studier med dømte voldtægtsforbrydere, som fremviser, hvordan myter

omkring kvinder og sex bliver anvendt til at neutralisere voldtægtsforbrydernes handlinger (Maruna & Copes, 2005, s. 259). Her fjernes offeret fra fortællingen ved at skabe et narrativ, hvor der ikke eksisterer et offer. Maruna og Copes viser herved, at deres tilgang til neutraliseringsteknikker er relevant at anvende på voldtægt, da det giver en forståelse for det narrativ, der bliver skabt som et led i neutraliseringen.

I neutraliseringsteknikker ligger der en forståelse af, at man er skyldig, da man forsøger at neutralisere skylden relateret til egne handlinger. Vi ønsker dog ikke at diskutere skyld i dette speciale, men bruger i stedet for neutraliseringer til at forstå de overvejelser, der kan ligge bag individernes begrundelser og afstandtagen til at definere en seksuel hændelse som voldtægt.

5.3 Sexual Script Theory

Sexual Script Theory beskriver de rammer individer agerer inden for i seksuelle situationer. Teorien kan derfor bidrage til at forstå de involveredes beskrivelser af seksuel adfærd, såvel som hvordan individer trækker på kulturelle forventninger til sex i deres begrundelser af, om situationen kan defineres som voldtægt eller ej. Teorien er yderligere med til at give en forståelse for beskrivelser af tvivl eller uenighed om den seksuelle episodes karakter, hvilket bliver uddybet i det nedenstående.

Gennem socialisering lærer individer, hvilken ramme de forventes at agere inden for. John Gagnon og William Simon præsenterer i bogen *Sexual Conduct: The Social Sources of Human Sexuality*, hvorledes dette ligeledes gælder inden for seksuelle episoder. "Sexual scripts" er de rammer individer arbejder ud fra i forbindelse med seksuel aktivitet (Gagnon & Simon, 2005, s. 13). Teorien arbejder derfor ud fra en forståelse af seksualitet som en social konstruktion (Johansen, 2016, s. 17). Ved at bruge perspektivet af scripts på seksuel adfærd bliver det muligt for os at forbinde og forstå, hvad individer tænker, hvad de gør, og hvordan de er influeret af den sociokulturelle kontekst, de er i (Gagnon, 1990, s. 34). De involverede parters fortællinger om en seksuel situation og deres adfærd i den forbindelse kan bidrage til at belyse, hvad der kan skabe tvivl eller uenighed om, hvorvidt episoden kan defineres som voldtægt.

Gagnon og Simon opdeler sexual scripts i tre niveauer, der alle interagerer med hinanden: *interpersonelt, kulturelt og intrapsykisk* (Gagnon & Simon, 2005, s. 14; Gagnon, 1990, s. 7-10). Gagnon tilføjede det kulturelle aspekt til teorien i 1990. Sexual Script Theory er blevet anvendt på adskillige forskningsprojekter og emner, hvoriblandt sexual scripts er anvendt i forhold til voldtægt

og samtykke, hvilket vi inkluderer i det følgende. Nogle artikler vil ligeledes være af nyere dato af hensyn til kulturelle ændringer over tid.

Det interpersonelle script fokuserer på, hvordan situationen påvirker adfærd. Individet tilpasser sig kulturelle og intrapsykiske scripts for at møde andres forventninger i en social interaktion (Humphreys, 2000, s. 18). Dette er derfor i overensstemmelse med specialets konstruktivistiske interaktionistiske ståsted. Det interpersonelle script kommer til udtryk ved forhold, når manden forsøger at tolke kvindens diskrete måde at kommunikere seksuel interesse eller samtykke (Gagnon & Simon, 2005, s. 14; Humphreys, 2000, s. 18). Terry Humphreys skriver, hvordan forventninger til de involverede parter adfærd og tolkningen af denne gør, at seksuelt samtykke bliver en implicit antagelse (Humphreys, 2000, s. 19). Humphreys skriver: "*Sexual consent is an implicit assumption throughout this process unless one or the other partners express their consent (or nonconsent) more directly through verbal communication*" (Humphreys, 2000, s. 18).

Det kulturelle niveau skaber forventninger til, hvordan individer bør og ikke bør agere i seksuelle situationer, hvilket påvirker individers adfærd (Gagnon, 1990, s. 8). Disse forventninger er forskellige til de respektive køn (Gagnon, 1990, s. 5). Kulturelle scripts omhandler blandt andet, hvordan mænd forventes altid at have lyst til seksuel aktivitet, hvor kvinder forventes at skjule interesse i sex, da de risikerer at blive stemplet som promiskuøse (Humphreys, 2000, s. 16). Mænd er socialiseret til at initiere sex og være dominerende, og i tilfælde af at kvinder siger nej, er det blot et forsøg på at fastholde deres ærbarhed, og deres nej opfattes derfor ikke som oprigtigt. Gagnon skriver, hvordan det kulturelle script kan give forståelsen: "(...) *“when she says no, she means maybe” that encourages men to continue to try to get sex from an unwilling woman (...)*" (Gagnon, 1990, s. 30). Ud fra denne forståelse kan der derfor være mangel på samtykke, uden at det nødvendigvis forstås således af begge parter.

De kulturelle forventninger kan ligeledes være problematiske for mænd. Det kan være svært for mænd ikke at samtykke på grund af forestillingen om, at mænd altid er interesserede i sex. Der er derfor manglende fleksibilitet i mændenes kulturelle seksuelle script. Kulturelle forventninger kan dermed resultere i misforståelser i forhold til samtykke, og eventuelt skabe forskellige forståelser af samme seksuelle episode. Det er derfor relevant at inddrage kontekstens indflydelse på betydningen af situationen, hvilket ligeledes påpeges i konstruktivistisk interaktionisme (jf. 4).

Det intrapsyiske script omhandler individets mentale liv (Gagnon & Simon, 2005, s. 14). På det intrapsyiske niveau forsøger individet at rette de problematikker, der kan være mellem mening og adfærd, derved mellem det kulturelle og interpersonelle niveau (Gagnon, 1990, s. 10; Humphreys, 2000, s. 18). I nærværende speciale vil vi primært have fokus på det kulturelle og det interpersonelle script. Det intrapsyiske scripts fokus på individets mentale liv lægger op til et andet fokus end vi har i specialet, i kraft af vores konstruktivistiske interaktionistiske ståsted (jf. 4). Gagnon og Simon pointerer dog ligeledes, at individet fortsat er influeret af kultur og interaktioner med andre, hvilket er i overensstemmelse med vores forståelse, hvor individets selv bliver skabt gennem social interaktion (Järvinen & Mik-Meyer, 2005, s. 11).

Humphreys pointerer, at kvinder ikke nødvendigvis selv opfatter en situation som voldtægt på grund af en traditionel forståelse af, at mænd har ret til kvinders seksualitet (Humphreys, 2000, s. 18-19). Humphreys eksemplificerer: *"Similarly, men who force sex on women may not view their actions as violent or may justify their behaviour on the basis of their socialization pattern which interprets sexual force as 'normal' courting behaviour"* (Humphreys, 2000, s. 19). De scripts, der er forbundet til seksuel adfærd på alle tre niveauer, kan derfor påvirke, hvorvidt en seksuel episode anskues som voldtægt. Dette er ligeledes med til at forklare, hvorfor der kan være forskellige forståelser af samme situation, da scripts på det intrapsyiske niveau er unikke. I citatet identificerer vi yderligere en forståelse af neutralisering, da mændene søger at retfærdiggøre deres handlinger med baggrund i deres socialisering. Dette er i overensstemmelse med Scott og Lymans teoretiske pointer (jf. 5.2.1). Stevi Jackson var den første, der brugte teorien om sexual scripts på emnet voldtægt. Han skriver, at der indirekte ligger neutraliseringsteknikker i sexual scripts, hvor en mulig udøver retfærdiggør sine handlinger med baggrund i disse forståelser (Jackson, 1977, s. 27). Sexual Script Theory virker derfor understøttende og supplerende til neutraliseringsteknikker i dette speciale.

Sexual Script Theory kan hjælpe os med at forstå, hvad der ligger bag informanternes italesættelser, og hvordan de er påvirket af den kultur, de indgår i. Teorien kan ligeledes være brugbar til at nuancere, hvad der konkret kan være med til at skabe tvivl om, hvorvidt en situation kan defineres som voldtægt. I nogle tilfælde er der ikke langt mellem sex og voldtægt (Jackson, 1977, s. 27). Jackson skriver:

"Rape is conventionally viewed as an abnormal or deviant act but, when placed within the context of 'normal' patterns of sexual interaction in our society, it seems less of an aberration and more an extension or exaggeration of conventional sexual relations" (Jackson, 1977, s. 27).

Sexual Script Theory bidrager derfor til at forstå, hvad der ligger bag de begrundelser, som de involverede parter giver for, at en seksuel episode kan defineres som voldtægt eller ej. Yderligere bidrager teorien til at forstå, hvordan der kan være lignende karakteristika mellem voldtægt og sex, som pointeret i afsnit 3.1.

5.3.1 Teoriens begrænsninger

Det er en revideret version af bogen *Sexual Conduct*, som vi har anvendt i specialet. Udgaven er fra 2005, hvor den originale tekst er fra 1973. Gagnon og Simon har valgt at fjerne sexistiske vendinger og referencer til biologisk køn fra originalteksten (Gagnon & Simon, 2005, s. xxiii). Tidligere anvendt sprog, der ikke længere vurderes passende, eksemplificerer de kulturelle forskelle, der er sket over tid. Da teorien er ældre, kan der derfor være kulturelle aspekter, der har ændret sig. Sexual Script Theory bliver dog fortsat anvendt som teoretisk udgangspunkt for adskillige artikler inden for de senere år, hvilket understøtter teoriens relevans i dette speciale (Humphreys, 2000; Hust, Rodgers & Bayly, 2017; Johansen, 2016; Ryan, 2011). Vi vil dog ligeledes være opmærksomme på individers italesættelser, der strider imod teoriens pointer, hvorudfra vi kan diskutere kulturelle forskelle fra teoriens udformning til i dag. I forhold til køn har teorien et heteronormativt udgangspunkt, og derfor er der ligeledes et fokus på mænd som de dominerende. De kulturelle forventninger til kønnene, som bærer præg af dette, kommer ligeledes frem i nogle af de artikler, der har anvendt teorien i forhold til voldtægt, såsom Humphreys og Jackson. I denne forståelse ligger der en forventning til, at mændene er mulige udøvere og kvinderne udsatte. Vi vil dog bruge de seksuelle forventninger til køn til at diskutere, hvilke udfordringer, der kan være ved f.eks. at være en mandlig udsat for voldtægt.

Gagnon og Simon pointerer ligeledes, at der kan være forskel mellem kulturer i forhold til seksualitet (Gagnon, 1990, s. 3). Gagnon fremhæver selv, hvordan seksualitet ændrer sig over tid og kulturelle steder, hvorfor det varierer (Gagnon, 1990, s. 3). Gagnon og Simons arbejde er dog baseret på forståelser af seksualitet i vestlig kultur (Gagnon & Simon, 2005, s. 13+33). Vi mener derfor, at teorien ligeledes er relevant i en dansk kontekst.

5.4 Kønsforståelse

Vi finder det relevant at præsentere vores forståelse af køn i nærværende speciale, idet eksisterende forskning og Sexual Script Theory pointerer en forskel i forhold til køn og seksualitet. Dette teoretiske syn på køn bliver ikke direkte brugt i analysen, men er en bagvedliggende forståelse i specialet til at belyse, hvordan køn og kønsnormer kan påvirke de seksuelle episoder og forståelsen heraf.

I specialet forstår vi køn ud fra Candace West og Don Zimmermans *Doing gender* (West & Zimmerman, 1987). West og Zimmerman skelner mellem "sex", "sex kategori" og "gender". Sex omhandler biologisk køn, hvor sex kategori fokuserer på, hvilken kønskategori et individ er placeret i, hvor andre antager individets biologiske køn (West & Zimmerman, 1987, s. 127). Gender er: "(...) *the activity of managing situated conduct in light of normative conceptions of attitudes and activities appropriate for one's sex category*" (West & Zimmerman, 1987, s. 127). Gender omhandler derved, hvordan køn gøres, som forstås som situeret adfærd. Det er derfor relevant at inkludere kontekst og interaktion, når vi taler om køn, da kønsgøren er foranderlig. Dette er i overensstemmelse med specialets videnskabsteoretiske ståsted (jf. 4).

Individet gør køn i lyset af normative forventninger til ens ageren i forhold til ens kønskategori. Der er derfor forventninger til, hvordan man gør køn i samfundet. West og Zimmerman taler om *Gender Accountability*, hvor individet gør køn i lyset af, at andre er opmærksomme på, hvorvidt dette stemmer overens med anerkendte praksisser inden for køn (West & Zimmerman, 1987, s. 136). Der er derfor sammenlignelige elementer til det interpersonelle script, hvor individer ligeledes tilpasser sig for at møde andres forventninger i interaktionen (jf. 5.3). Vi argumenterer for at de normer, der knytter sig til køn, kan påvirke de scripts, der er i seksuelle situationer, da køn altid gøres.

5.5 Teoriforståelse

Vi er opmærksomme på teoriernes potentielle begrænsninger. Vi har derfor valgt, at vores teoriforståelse ikke skal være deterministisk og derved muligvis begrænsende i interviewsituationen. Vi arbejder derfor ud fra Herbert Blumers forståelse af sensibiliserende begreber. Dette gælder alle teorierne i nærværende speciale, da vi ønsker at være tilpas åbne over for den sociale virkelighed og dens kompleksitet. Teorierne som sensibiliserende begreber vil dog hjælpe os med at forstå, hvilken retning vi skal se i (Levin & Trost, 2014, s. 131-132). Dette er i overensstemmelse med specialets konstruktivistiske interaktionistiske ståsted, idet videnskabsteorien taler for "*evnen til at lade sig*

overraske” af empirien, hvilket kræver en vis åbenhed (Järvinen, 2005, s. 40). Denne åbenhed bliver muliggjort af vores brug af teorierne som sensibiliserende begreber. Dette hænger sammen med, at sociale fænomener er foranderlige og flertydige. Samtidig betyder det ikke, at vi går til feltet uden en forforståelse, da vores forskningsmæssige forståelse er påvirket af teori såvel som eksisterende forskning (Järvinen, 2005, s. 40-41).

6. Forskningsdesign

Dette afsnit fremlægger specialets forskningsdesign, som anvendes for at besvare problemformuleringen på bedste vis.

Specialet anvender en kvalitativ casestudietilgang. Det kvalitative casestudie anvendes til at undersøge afgrænsede fænomener i dybden og samtidig forstå konteksten, som casen udfolder sig inden for (Antoft & Salomonsen, 2007, s. 32+33+53). Casestudier bidrager derfor til at forstå komplekse sociale fænomener (Antoft & Salomonsen, 2007, s. 31-32). Vi har valgt det kvalitative casestudie, da vi ønsker at opnå en detaljeret forståelse af, hvornår og hvorfor de involverede parter definerer seksuelle episoder som voldtægt eller ej. Samtidig ønsker vi at undersøge, hvorvidt disse forståelser stemmer overens med den nye voldtægtsbestemmelse i Danmark. Ved det kvalitative casestudie får vi mulighed for at inkludere denne sociale kontekst, som fænomenet udspiller sig i. For at komme det sociale fænomen nærmere, har vi valgt det kvalitative interview. Dette giver os muligheden for at opnå en detaljeret forståelse for, hvordan de involverede parter definerer voldtægt i Danmark, og hvilke begrundelser de giver herfor (Antoft & Salomonsen, 2007, s. 53).

Valget af casedesign fastslår forholdet mellem teori og empiri i specialet. Dette speciales casedesign læner sig primært op ad en teorifortolkende tilgang. Vi ønsker ikke at teste den valgte teori, men derimod at anvende teorien til at få en dybere forståelse af vores empiriske materiale. Teorien er derfor et redskab til at forstå den empiri, som vi indsamler (Antoft & Salomonsen, 2007, s. 39). For eksempel bidrager Sexual Script Theory til at forstå den kulturelle kontekst og de bagvedliggende faktorer, der kan påvirke individernes beskrivelser af en seksuel episode (jf. 5.3). Casestudier indeholder ofte flere elementer fra de andre typer af casestudier, hvilket ligeledes er tilfældet i vores speciale, da vi til tider lader empirien være styrende. Specialet har derfor ligeledes elementer fra det ateoretiske casestudie (Antoft & Salomonsen, 2007, s. 33-34). Dette ses eksempelvis ved kodningen,

da vi tog udgangspunkt i empirien ved udvælgelsen af koder. Vi argumenterer for valget af dette i afsnit 8.2.

Vi ønsker at generere ny empirisk viden ved at undersøge voldtægtsområdet, som ligeledes er formålet med den teorifortolkende casetilgang. Specialet har en deduktiv tilgang med induktive elementer, hvilket understøtter, hvorfor der både er tale om en teorifortolkende og ateoretisk tilgang. Her gør vi brug af vores udgangspunkt i sensibiliserende begreber (jf. 5.5). Vi tager udgangspunkt i eksisterende forskning og teoretisk viden i forberedelsen til vores interviews, mens vi under interviewene er fleksible og åbne overfor det, der bliver præsenteret for os.

7. Metode

I dette speciale ønsker vi at undersøge, hvilke begrundelser de involverede parter i en seksuel episode giver for, at situationen kan defineres som voldtægt eller ej, og hvorvidt disse forståelser er i overensstemmelse med den nye voldtægtsbestemmelse. I den forbindelse fokuserer vi på informanternes fortællinger, hvorfor vi har valgt den kvalitative metode. Den kvalitative metode gør det muligt for os at opnå detaljeret viden om de involverede parter fortællinger af disse episoder (Brinkmann & Tanggaard, 2015, s. 13-14). I det følgende uddyber vi specialets metodevalg og metodiske refleksioner.

7.1 Interview

Dataindsamlingen er foretaget ved individuelle interviews. I de kvalitative interviews fik informanterne mulighed for at fortælle om den seksuelle episode og præsentere deres begrundelser for, hvorfor situationen var eller ikke var voldtægt. Vi anerkendte, at individernes fortællinger kan være sensitive samtaleemner, hvorfor vi fandt det fordelagtigt at foretage individuelle interviews. Interviewene med vores informanter gav mulighed for at producere viden om de involverede parter beskrivelser og definitioner af en seksuel episode (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 20).

Det kvalitative interview var fordelagtigt for vores speciale, da det gav os muligheden for at få uddybelser og nuancerne med i informanternes fortællinger og dermed mindske sandsynligheden for misforståelser (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 51; Brinkmann & Tanggaard, 2015, s. 14). Vi ønskede derfor, at strukturen i interviewet var tilpas åben, så vi kunne følge den fortælling, som informanten

var mest interesseret i at fortælle (Tanggaard & Brinkmann, 2015, s. 38). Forinden vores interviews havde vi dog klarlagt, hvad vi ønskede at producere viden om. Vi havde dermed fokus på, at interviewene bidrog til at besvare problemformuleringen, hvorfor vi valgte at udføre semistrukturerede interviews.

Vi ønskede at gå til vores interviews med et åbent sind. Hertil anerkendte vi dog, at vi ligeledes selv kunne være påvirket af kulturelle scripts i forhold til seksuelle situationer, såvel som af interaktionen under interviewet. Vi ønskede, at eventuelle fordomme blev tilsidesat for at skabe den mest optimale situation for vores informanter. Dette gælder både i forhold til mulige udøvere og udsatte, da vi ikke ønskede at falde ind i forståelsen af, at der var tale om “voldtægtsforbrydere” og “voldtægts ofre”, da informanterne kan ønske at tage afstand til disse identiteter og det stigma, der kan følge hermed (jf. 3.1). Vi var derfor opmærksomme på ikke at tildele dem disse roller i interviewsituationen, samt ved rekrutteringen ved blandt andet ikke at anvende disse betegnelser.

Vi blev opmærksomme på vores forforståelse, da vi tøvede med at give vores telefonnummer til en af vores informanter, der er i fængsel dømt for voldtægt. I modsætning til denne situation gav vi uden yderligere overvejelser vores telefonnummer til informanter, der var udsatte. Vi ønskede ikke at fralægge al vores eksisterende viden, men vi var opmærksomme på, hvordan elementer kunne begrænse interviewet. Vi fokuserede derfor på at lægge denne del af vores forforståelse til side, hvori vi identificerede et fænomenologisk islæt. Vores eksisterende viden havde dog ligeledes en positiv effekt på interviewet, da den bidrog til relevante spørgsmål samt præger interviewguiden (Tanggaard & Brinkmann, 2015, s. 37-38). Vi arbejdede derfor ud fra sensibiliserende begreber, som pointeret i afsnit 5.5

7.2 Udvalgelse af informanter

Som en del af dataindsamlingen overvejede vi, hvilke kriterier vi havde ved udvælgelsen af informanter. Vi valgte, at det som udøver ikke var et krav at være anmeldt eller dømt for voldtægt, da dette ville fravælge potentielle informanter, som stadigvæk havde relevante oplevelser at dele. Det samme gjorde sig gældende for de udsatte, hvor det heller ikke var et krav, at de havde politianmeldt den seksuelle episode. Dette gav mulighed for ligeledes at afdække de episoder, hvor de involverede parter enten var i tvivl, uenige eller ikke mente at situationen kunne defineres som voldtægt.

Sexual Script Theory og eksisterende forskning viser, hvordan køn er en relevant faktor, når vi undersøger voldtægt og forventninger til en seksuel situation (jf. 3.1 og 5.3). Vi fandt det derfor relevant at interviewe begge køn, da vi ønskede at inkludere både mænd og kvinder i undersøgelsen. Yderligere kan voldtægt forekomme i alle aldre, hvorfor vi valgte ikke at udvælge en bestemt aldersgruppe.

7.3 Rekruttering af informanter

Rekrutteringen af informanter skete på forskellig vis. Ens for rekrutteringen var dog, hvilke overvejelser og hensyn, vi tog i vores formidling af specialets formål, og hvilke informanter vi efterspurgte. Vi præsenterede specialets formål, men var generelt påpasselige med vores ordvalg. Vi valgte for eksempel at anvende betegnelsen seksuelle overgreb i stedet for voldtægt, da vi vurderede, at dette både kunne skræmme potentielle informanter væk, såvel som afgrænse nogle informanter fra at deltage, hvis de ikke havde defineret deres seksuelle episoder som dette (Bilag 1). Tidligere forskning fremhæver, hvordan flere udsatte har defineret en situation som et seksuelt overgreb, men ikke nødvendigvis som voldtægt (Stefansen & Smette, 2006, s. 35). Vi ønskede derfor ikke, at denne type af informant udeblev fra specialet, da et individs tøven med at definere en situation som voldtægt ligeledes var værdifuld viden. Det var dog nødvendigt at stille uddybende spørgsmål til nogle potentielle informanter for at sikre, at deres oplevelser var inden for specialets fokus. Vi specificerede, at vi ikke forholdt os til skyld, men ønskede at belyse de involverede parterers oplevelser med seksuelle episoder, hvor de enten havde fået overtrådt egne grænser, overtrådt en andens grænser eller blevet beskyldt for dette. Informanterne behøvede ikke at have samme opfattelse af situationen som den anden part (Bilag 1).

Indledningsvist tog vi kontakt til vores netværk, der videreformidlede specialets formål til potentielle informanter. Denne form for rekruttering gav én informant. Derudover rekrutterede vi ligeledes informanter via sociale medier, heriblandt Facebook og det anonyme medie Jodel. Vi udarbejdede vores rekrutteringsopslag til Facebook, som venner og bekendte delte, hvilket bidrog til rekrutteringen, da opslaget blev bredt ud til flere (Bilag 1). Via dette opslag rekrutterede vi seks informanter.

På Jodel var rekrutteringen en anden, da vi havde mulighed for at kontakte informanter, som allerede havde fortalt, at de henholdsvis havde været udsat i en seksuel episode, og kendte en der var blevet

beskyldt for voldtægt. Vi kontaktede dem begge på Jodel, hvor den ene videreformidlede kontakt til hans ven, og den anden indvilgede i et interview. Vi rekrutterede derfor to informanter via dette medie. Vi oplevede flere fordele ved at anvende Jodel til rekruttering af informanter, hvor vi blandt andet fandt det fordelagtigt, at potentielle informanter kunne stille uddybende spørgsmål uden at give sig selv til kende. Vi antager, at dette skabte en vis tryghed. Der var dog ligeledes ulemper ved Jodel, idet vi erfarede, at potentielle informanter ikke følte sig lige så forpligtede til at deltage efter en indledende samtale, hvorfor vi mistede flere individer, der kunne have bidraget til specialet. Vi havde derfor fokus på at videreføre samtalen via mail efter indledende aftale, for at skabe en større følelse af forpligtelse til aftalen om interview.

Specialets informanter afspejler vores rekrutteringsmetode. Da vi valgte at anvende Jodel til rekruttering af informanter, var det derfor den målgruppe, der befandt sig på Jodel, som vi rekrutterede fra. Jodel er en social medieapp, hvor den største brugergruppe er unge. Samtidig anvendte vi et offentligt Facebookopslag som pointeret ovenfor. Opslaget nåede derfor ud til vores netværk, hvoraf størstedelen er unge mennesker. De fleste af vores informanter er i tyverne, hvilket kan være et resultat af vores rekruttering i eget netværk og på Jodel. Tre fjerdedele af de udsatte for voldtægt forventes dog at være under 35 år, hvilket ligeledes kan have påvirket vores informantgruppes lave gennemsnitsalder (Pedersen, Kyvsgaard & Balvig, 2020, s. 97).

7.4 Etik

I forbindelse med vores interviews har vi gjort os en række etiske overvejelser. Dette er særligt vigtigt i vores speciale, da mulige udøvere og udsatte for voldtægt er en sensitiv gruppe. Vi tog forskellige hensyn til henholdsvis mulige udøvere og udsatte. Vi havde generelt fokus på at sikre, at interviewsituationen blev så behagelig som muligt for informanterne, så de ikke led overlast ved deltagelsen (Brinkmann, 2015, s. 473).

Vi valgte at referere til vores informantgrupper som mulige udøvere og udsatte. Vi har ikke et fokus på skyld i specialet, hvorfor vi valgte at tage forbeholdet med "mulige udøvere". Vi anerkender ligeledes det stigma, der er omkring betegnelsen "voldtægtsforbryder" (jf. 3.1). Vi var derfor påpasselige med at bruge sådanne italesættelser, da vi mente, at det kunne skabe en ubehagelig situation for vores informanter at blive beskyldt for dette og placeret i denne kategori. Dette gælder ligeledes i forhold til de udsatte. Vi anerkendte, at de udsatte ikke nødvendigvis så dem selv som

“ofre” for voldtægt. Vi valgte derfor at referere til gruppen som udsatte, da vi ikke ønskede, at informanterne følte sig stemplede. Udsatte kan have behov for at tage afstand fra en offerrolle, hvilket ligeledes kan være årsag til, at udsatte gør brug af neutralisering (jf. 5.2.1); Stefansen & Smette, 2006, s. 38). Dette understøtter vores valg af betegnelse.

Informeret samtykke er en relevant overvejelse i forhold til etik (Brinkmann, 2015, s. 477). Vi ønskede at sikre, at informanterne havde tilstrækkelig information om specialets fokus og formål, hvorfor vi både præsenterede dette ved rekrutteringen såvel som ved interviewets start. Da emnet er af sensitiv karakter, havde vi samtidig fokus på ikke at skræmme potentielle informanter væk. Vi forsøgte derfor at balancere de to hensyn. Når det var muligt at sende en skriftlig samtykkeerklæring, modtog informanterne denne få dage inden interviewet. En af vores informanter var dog i fængsel, hvor en anden ønskede at være anonym over for os, hvilket vi efterkom. Derfor var det ikke muligt i disse situationer at sende en samtykkeerklæring. Vi lavede derfor en kort lydoptagelse i starten af disse interviews for at dokumentere deres samtykke.

Alle informanter i nærværende speciale er anonymiseret. Dette valg leder igen tilbage til, at der er tale om et sensitivt emne. Selvom vi ikke fokuserer på skyld i specialet, var det ligeledes muligt, at nogle af informanternes beskrivelser kunne være inkriminerende for dem, hvis den seksuelle episode faldt under den juridiske definition af voldtægt (jf. 1). Fortrolighed vægtede derfor højt, da informanterne skulle være trygge ved at deltage og udtale sig om hændelserne.

7.5 Empiriindsamling

Covid-19 situationen påvirkede vores empiriindsamling. Alle interviews foregik via computer eller telefon på grund af de Coronarestriktioner, der fortsat prægede Danmark, da vi fastlagde specialets udformning. Vi valgte derfor at foretage alle interviews via alternative kontaktmuligheder for at sikre, at vores interviews kunne udføres. På trods af eventuelle ændringer med Covid-19 situationen valgte vi, at alle interviews blev udført på lignende vis for at sikre konsistens i vores empiriindsamling.

Vores informanter fik mulighed for at vælge et tidspunkt, der passede dem bedst over to uger. De første seks informanter vi kontaktede, ønskede alle at blive interviewet i første uge. Vi mente, at det kunne være en ulempe, at vores interviews lå tæt på hinanden, da vi derfor havde kortere tid til at evaluere på interviewet og dets indhold. Vi forsøgte derfor at placere de efterfølgende interviews i ugen efter. Vi valgte dette for, at vi havde tid til at reflektere over interviewets forløb og eventuelle

ændringer, vi skulle foretage til de efterfølgende. Vi mødtes derfor efter hvert interview for at evaluere vores tilgang for at sikre bedst mulig empiri på trods af, at de første interviews var placeret tæt på hinanden tidsmæssigt.

De virtuelle interviews kunne give informanterne en vis tryghed, da de var i vante omgivelser under interviewet. Yderligere gav denne form for interview en større geografisk frihed, da vi ikke behøvede at tage højde for afstand ved rekrutteringen af informanter (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 204). Det skabte ligeledes en fleksibilitet i forhold til, hvornår vi afholdt interviews. For eksempel blev et af vores interviews afholdt kl. 20.00 for at tilpasse informantens arbejdstid.

Under interviewene var det vigtigt for os at virke både sympatiske og lyttende til informanternes fortællinger, da det var vores opgave at sikre, at informanterne følte sig komfortable i interviewsituationen. Under virtuelle interviews er det vores erfaring, at det kan være sværere at vurdere, hvorvidt informanterne bliver berørt og har brug for en pause, hvilket var vigtigt at forholde sig til, da der er tale om et sensitivt emne. Vi italesatte derfor ved interviewets start, at informanterne skulle give besked efter behov (Bilag 2).

Ved de interviews, der foregik over Microsoft Teams, valgte vi selv at anvende videokamera, men gav informanterne muligheden for selv at vælge. Det at vi, som interviewer og suppleant, havde mulighed for at se hinanden under interviewet, gjorde det lettere for os at aflæse hinanden og mindske afbrydelser. Vi vurderede, at kamera kunne være med til at skabe en mere komfortabel situation for vores informanter, da de havde mulighed for at se, hvem vi var. Syv ud af vores ni informanter valgte at have videokamera til, hvilket mindskede nogle af de problematikker, der kan opstå ved virtuelle interviews, da vi havde mulighed for at aflæse hinandens ansigtsudtryk. Under to af interviewene var det ikke muligt at anvende videokamera, hvilket gjorde det sværere at vurdere turtagningen under interviewet mellem os og informanten. Under interviewene uden videokamera blev det tydeligt, at vi i højere grad anvendte bekræftende udtalelser som "Ja" eller "Mm", da vi ikke havde mulighed for nonverbal kommunikation. I disse situationer havde vi derfor ligeledes fokus på at tilkendegive, at vi var aktivt lyttende, omend kommunikationen var anderledes. Vi gjorde dette for at opmuntre informanterne til at fortsætte deres fortælling, som vi ligeledes gjorde ved mimik i de resterende interviews.

Da alle interviewene foregik over computer eller telefon, var der enkelte tekniske udfordringer. Under to af interviewene var der til tider problemer med lyden, hvilket kunne gøre det sværere at høre, hvad

informanterne sagde og for dem at høre os. Derfor kunne vi være nødt til at bede informanten om at gentage sig selv, hvilket til tider kunne bryde flowet af selve interviewet og informantens fortælling. På trods af disse tekniske udfordringer oplevede vi ikke, at det havde den store indflydelse på interviewets udførelse, da informanterne ikke virkede distraherede af de mindre afbrydelser. Kvaliteten af lydoptagelserne var tilstrækkelige til at kunne transskriberes uden videre problemer.

7.5.1 Interviewerposition

Som interviewere var vi opmærksomme på vores egen rolle under udførelsen af interviewet. Da vi tager udgangspunkt i en konstruktivistisk interaktionistisk tilgang, var vi som interviewere selv med til at skabe meningen gennem interaktionen. Derfor indtog vi interviewerpositionen som *deltageren*. Vi forstår derfor informanternes fortællinger som konstrueret i interaktionen med os i interviewsituationen (Kvale & Brinkmann, 2014, s. 134; jf. 4). Vi var derfor aktivt deltagende i samtalen og med til at konstruere meningen, hvilket også er en medvirkende forklaring på, hvorfor vi ser sociale fænomener som flertydige og foranderlige (Kvale & Brinkmann, 2014, s. 137; jf. 4). Da vi har fokus på, hvordan informanterne vælger at fortælle om deres oplevelser, var det dog særligt vigtigt for os, at vi ikke stillede ledende spørgsmål. Vi ønskede at sikre, at informanterne fortalte den fortælling, de ønskede at fortælle, da vi ikke alene har fokus på, hvad de fortæller, men ligeledes hvordan de fortæller om den seksuelle episode.

I den deltagende interviewerposition kan informantens udtalelser udfordres (Kvale & Brinkmann, 2014, s. 134). Under interviewene forsøgte vi at stille uddybende spørgsmål til informanternes fortællinger, men med formålet at få dem til at reflektere og ikke for direkte at udfordre deres narrativ. Vi ser ikke informanternes beskrivelser som kendsgerninger, og i kraft af vores narrative kriminologiske forståelse er vi heller ikke fokuseret på, om deres italesættelser beskriver faktiske begivenheder. Vi så derfor ikke et behov for at udfordre deres beskrivelser, da vi fokuserede på, hvordan de involverede parter skabte mening i forhold til den seksuelle episode (jf. 5.1). Samtidig ønskede vi ikke, at informanterne blev udfordret i sådan en grad, at det kunne skade deres selvbillede, så de "tabte ansigt" (Järvinen, 2005, s. 30). Vi var derfor opmærksomme på, at informanterne ønskede at præsentere et foretrukket selv, hvilket ligeledes hænger sammen med deres brug af neutraliseringsteknikker (jf. 4 og 5.2.1). Vi vurderede, at dette var en relevant overvejelse i nærværende speciale, da de involverede parter kan ønske at neutralisere visse handlinger og tage afstand til kategorierne "voldtægtsforbryder" og "voldtægtsoffer" (jf. 5.2.1).

7.5.2 Interviewguide

For at sikre interviewenes kvalitet blev alle interviews udført ud fra den samme interviewguide, som henvendte sig til både mulige udøvere og udsatte (Bilag 2). Interviewguiden blev opbygget således, at der både fremgik forskningsemner og interviewspørgsmål, så interviewerens kunne være opmærksom på intentionen med spørgsmålene. Forskningsemnerne i interviewguiden tog udgangspunkt i specialets teoretiske fundament. Vi valgte at arbejde ud fra forskningsemner og ikke forskningsspørgsmål, da vi anvendte teorierne som retningsgivende, men ikke styrende i kraft af vores forståelse af teori som sensibiliserende begreber (jf. 5.5). Derfor var det en balance at håndtere interviewets mere narrative, åbne tilgang og samtidig sikre, at vi belyste vores fokus i specialet.

Grundet specialets narrative tilgang har vi udarbejdet færre spørgsmål med en mere åben tilgang i det semistrukturerede interview. Vi har derfor haft fokus på, at informanterne primært fortalte i interviewet, og vi forsøgte derfor at undgå at afbryde dem (Kvale & Brinkmann, 2014, s. 290). Derfor var den rolle, som interviewerens havde under interviewet, primært at være lyttende og understøtte med uddybende spørgsmål. Udover interviewguidens forberedte spørgsmål var vi opmærksomme på de uddybende spørgsmål, som kunne blive stillet på baggrund af informanternes fortællinger. Disse spørgsmål gav mulighed for flere detaljerede beskrivelser af de involverede parteres begrundelser for deres definition af den seksuelle episode. Ved at stille opfølgende spørgsmål til informanternes fortællinger sikrede vi et naturligt flow under vores interviews, hvor vores forberedte interviewspørgsmål ligeledes blev stillet, når det virkede naturligt for fortællingen. Derved søgte vi at sikre, at informanterne oplevede interviewet som en hverdagslignende samtale.

Som vi tidligere har pointeret, evaluerede vi hvert interview efter dets udførelse, hvor vi havde mulighed for korrektioner og opmærksomhedspunkter til de næste interviews. Selvom interviewguiden i sin helhed ikke blev ændret i skriftlig form, var der ofte et opfølgende spørgsmål eller erfaringer, som kunne videreføres til det næste interview. Eksempelvis oplevede vi i de første interviews, at starten på interviewet kunne virke lidt for direkte. Derfor blev vi som interviewere opmærksomme på, at formuleringen af de to første spørgsmål var vigtig for at have en blød opstart til interviewet (Bilag 2). Interviewguiden har været et vigtigt redskab under alle interviewene og har fungeret som en form for tjekliste for interviewerens.

7.5.3 Interviewer og suppleant

Til hvert interview var vi begge til stede. Her skiftede vi mellem rollen som primær interviewer og suppleant. Den primære interviewers rolle var at styre selve interviewet, stille opfølgende spørgsmål og sikre, at vi kom igennem interviewguiden. Suppleanten kunne også stille spørgsmål, men var ikke på samme måde bundet af at skulle holde øje med interviewguiden. Det narrative interview har også fokus på den overordnede fortælling, der kommer til udtryk gennem interviewet (Kvale & Brinkmann, 2014, s. 290). For både at kunne bevare overblikket og følge fortællingen samt stille uddybende spørgsmål, var det en fordel at være to til stede under interviewet.

Flere interviewere kan virke overvældende på informanter, da de skal forholde sig til to personer, der stiller spørgsmål. Eksempelvis var det en overvejelse for os ikke at sidde sammen under interviewet, når der var kamera på. Vi vurderede, at det at vi sad to sammen, kunne skabe en dynamik, hvor vi ikke indtrådte interviewet på lige vilkår med informanten. Vi forsøgte derfor at skabe en forståelse af, at vi gik til interviewet på samme vilkår for at få interviewet til at virke som en hverdagssituation.

8. Behandling af empiri

Efter indsamlingen af empirien er det vigtigt at være opmærksom på håndteringen heraf. Eftersom den indsamlede empiri både skal transskriberes, analyseres og afrapporteres, har vi taget aktive valg som påvirker denne. Specialets interviews er blevet lydoptaget og herefter transskriberet for at blive anvendt til videre analyse. Alt empiri er behandlet fortroligt.

8.1 Transskribering

Hvert interview er blevet transskriberet med udgangspunkt i den samme transskriberingsguide, der har sikret en troværdig gengivelse af empirien (Kvale & Brinkmann, 2014, s. 235). Da projektet har haft en narrativ tilgang, har der været et fokus på at indfange informanternes måde at fortælle om de seksuelle episoder. Derfor er der eksempelvis medtaget betoning, for at indfange informanternes måde at lægge tryk på visse udtalelser. I transskriptionerne har vi også medtaget, når vi som interviewere har givet bekræftende udtalelser som “Ja” og “Mm”. Vi valgte at medtage dette, da det giver en forståelse af den interaktion, der foregik under interviewet mellem os og informanterne, og

hvordan vi var medproducenter af viden (jf. 4). Informanternes udtalelser er transskriberet ordret, men til specialets analyse har vi foretaget justeringer i citaterne for læsevenlighedens skyld.

8.2 Kodningsstrategi

Det følgende afsnit vil omhandle vores kodningsstrategi i specialet. Formålet med kodningen er først og fremmest at organisere vores datamateriale, hvilket gør empirien mere overskuelig til analysen og gør det lettere for os at sammenligne vores informanternes udtalelser (Kristiansen, 2015, s. 481). Til denne kodning har vi gjort brug af CAQDAS-værktøjet (Computer Assisted Qualitative Data Analysis Software) NVivo (Kristiansen, 2015, s. 481). Vi har identificeret mønstre, sammenhænge og strukturer i vores datamateriale, hvorudfra vi har dannet vores koder (Kristiansen, 2007, s. 88). Vi har derfor arbejdet med en datastyret kodning, da vi ønsker, at empirien er styrende i denne proces for at sikre, at vi er tilpas åbne over for den sociale virkelighed. Vi anerkender dog samtidig, at vores tolkning af empirien allerede er i gang, og at denne er præget af vores forforståelse, som vi pointerer i forhold til sensibiliserende begreber (jf. 5.5). Der er derfor tale om en tilnærmelsesvis induktiv tilgang ved kodningen.

Det er ved den datastyrede kodning, at vores speciale har et islæt af det ateoretiske casestudie (jf. 6). Vi har valgt dette for at være åbne over for vores empiri. Der er derfor ligeledes koder, der naturligt vil have færre teoretiske pointer koblet på informanternes udtalelser grundet vores åbenhed overfor andre tematikker. Vi har derfor forsøgt at "lade os overraske" af vores empiri (jf. 5.5).

Ud fra empirien har vi identificeret fire koder: "Definition", "Relation", "Lovgivning, anmeldelse og kultur" og "Konsekvenser". Under "Definition" har vi lavet underkoden "Samtykke". En betydelig del af empirien er kodet under disse to koder, da emnerne i høj grad var fokus for vores interviews, hvilket problemformuleringen ligeledes afspejler. Vi valgte dog at kode "Samtykke" som en underkode til "Definition", da de to er tæt forbundet tematisk. Hvordan de involverede parter definerer en seksuel episode, præger dog alle koder, men med forskellige indgangsvinkler.

Under kodningen har vi været åbne for, at andre tematikker kunne komme til udtryk. Dette var blandt andet tilfældet med koden "Samtykke", hvor vi vurderede, at den behøvede sin egen kode for på bedste vis at overskueliggøre empirien. Ligeledes har vi tilpasset nogle af koderne undervejs ved behov for at kunne indfange informanternes beskrivelser. Projektets interviews er blevet kodet over to gange, hvor vi har haft mulighed for at rekode, hvilket har styrket kvaliteten af kodningen. Efter at

have lavet justeringer i vores koder kunne alle informanternes udtalelser kodes herunder, hvilket indikerer en ”mætning” af datamaterialet (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 262). Dette har øget specialets validitet, da vi sikrer en valid kodning ved, at alle relevante tekstpassager er kodet, og at der ikke er dele af empirien, der underminerer de identificerede mønstre (Kristiansen, 2007, s. 91).

8.3 Analysestrategi

Det er vigtigt at overveje analysestrategien for at sikre, at analysen besvarer specialets problemformulering på bedste vis. Specialet tager udgangspunkt i en konstruktivistisk interaktionistisk forståelse, hvilket påvirker analysestrategien (jf. 4). Analysestrategien beskriver den praksis, vi anvender for at undersøge, hvordan den sociale virkelighed konstrueres, og hvordan vi begrebsliggør vores iagttagelser (Esmark, Laustsen & Andersen, 2014, s. 11-12).

Ud fra specialets problemformulering ønsker vi at belyse, hvilke begrundelser de involverede parter i en seksuel episode giver for, at situationen kan defineres som voldtægt eller ej. Vi har derfor fokus på de fortællinger og begrundelser, som fremgår af vores interviews. Derfor er det informanternes narrativ, som er genstand for analysen. Vi lægger vægt på informanternes samlede fortællinger, de strategier de anvender til at præsentere fortællingen samt den sociale kontekst (Järvinen, 2005, s. 39-40). Udgangspunktet i den konstruktivistiske interaktionistiske tilgang giver mulighed for at analysere den empiri, der bliver skabt mellem informanterne og os som interviewere. Vi, som deltagere af interaktionen, indgår også i skabelsen af empirien (jf. 4). Derfor valgte vi til tider at medtage vores udtalelser i citaterne, hvilket eksemplificerer denne interaktion, der fandt sted.

Selvom interaktionen er en vigtig del af analysen, giver dette ikke det fulde billede af det sociale fænomen, som vi ønsker at undersøge (Esmark, Laustsen & Andersen, 2014, s. 21). Derfor anvendes der også teorier, som gør det muligt at udvide analysetilgangen til at kunne give en dybere forståelse af informanternes fortællinger, og hvilke sociale og kulturelle faktorer, der kan spille en rolle. Her bliver Sexual Script Theory anvendt til at forstå, hvordan informanterne fortæller om de seksuelle episoder. Neutraliseringsteknikker giver en forståelse for, hvorfor og hvordan informanterne vælger at tage afstand til hændelserne. Vi er ligeledes åbne overfor, at informanternes fortællinger kan bidrage med viden, der går ud over teoriens rammesætninger.

8.4 Præsentation af informanter

I nærværende speciale har vi ni informanter, hvor fem er mænd og fire er kvinder. Fælles for dem alle er, at de har været involveret i situationer, hvor de enten har oplevet tvivl eller uenighed om, hvorvidt episoden kunne defineres som voldtægt.

Morten. Vores første informant er Morten. Han er en ung mand, der fortæller, at han havde haft samtykkende sex med en kvinde, men at situationen ændrede karakter undervejs, idet kvinden forsøgte at fjerne kondomet under samlejet uden hans samtykke. Han definerer situationen som et voldtægtsforsøg, da kvinden pressede ham imod sig og forsøgte at fortsætte samlejet på trods af hans afvisning (Bilag 3).

Annette. Annette er en ung kvinde, der beskriver, hvordan hun blev udsat for voldtægt af sin daværende kæreste. Annette beskriver både episoder, hvor hun har sagt nej og hændelser, hvor hun ikke har været interesseret i samleje, men beskriver at: ”Så var det bare lettere at have sex med ham” (Bilag 4, s. 3). Annette definerer kærestens adfærd i deres forhold som psykisk vold (Bilag 4).

Oskar. Oskar er 22 år og sidder på nuværende tidspunkt fængslet for at have samleje med en, der ikke var i stand til at samtykke heri. Oskar beskriver, at han oplevede, at der var samtykke under den pågældende seksuelle episode og mener derfor ikke, at situationen kan defineres som voldtægt (Bilag 5).

Jamie. Jamie er ligesom de ovenstående informanter i sine tyvere. Jamie beskriver sine oplevelser med en tidligere kæreste, hvor hun oplevede at få overtrådt sine grænser flere gange, ved blandt andet at vågne ved at han rørte hende seksuelt. Jamie fortæller yderligere, hvordan hun har vækket den daværende kæreste med seksuelle berøringer og italesætter, hvordan dette kan være problematisk (Bilag 6).

Christian. Christian beskriver, hvordan han oplevede en situation med en ekskæreste, hvor han vågnede ved, at hun udførte oralsex på ham, hvorefter de havde sex. Christian beskriver tvivl i forhold til, hvordan han definerer situationen. Christian fortæller yderligere, hvordan en daværende veninde og studiekammerat anklagede ham for voldtægt, efter kvinden havde overnattet ved ham efter en fest. Christian mener ikke, at der var tale om voldtægt (Bilag 7).

Lasse. Lasse ønskede ligeledes at være anonym over for os, hvorfor vi ikke har meget information om ham. Han fortæller, hvordan han i niende klasse havde samleje med en daværende kæreste.

Kvinden konfronterede ham efter en årrække med, at han havde udsat hende for voldtægt. Lasse definerer selv situationen som voldtægt i dag. Yderligere fortæller han, hvordan han har oplevet at blive drukket beruset af en lidt ældre pige, hvorefter han fik et alkoholisk blackout. Da Lasse kom til sig selv, var pigen i gang med at udføre oralsex på ham (Bilag 8).

Anna. Anna fortæller, hvordan hun har oplevet adskillige krænkelser. Anna sov ved alle de tre hændelser, hun beskriver og vågnede ved, at den anden part rørte ved hende seksuelt. Heriblandt oplevede Anna, at en tidligere kæreste forsøgte at have sex med hende, men at han ligeledes selv sov under episoden (Bilag 9).

Alexander. Alexanders fortælling omhandler en episode til en fest, hvor han oplevede, at en kvinde var meget pågående. Alexander fortæller, hvordan kvindens adfærd havde været grænseoverskridende for nogle, da hun blandt andet hev op i hans tøj. De to havde senere på aftenen sex, hvorefter kvinden fortalte deres venner, at Alexander havde voldtægt hende. Alexander definerer ikke situationen som voldtægt (Bilag 10).

Sara. Vores sidste informant er Sara, som fortæller, hvordan hun har været i et psykisk voldeligt forhold. Hun beskriver, hvordan hun i forholdet har oplevet, at hendes nej til sex ikke blev respekteret. Ved en af disse episoder forsøgte hun ligeledes at skubbe kæresten væk. Sara har i dag defineret disse episoder som voldtægt, men det var først nogle år efter forholdets afslutning, at hun kom til den konklusion. Yderligere fortæller Sara i interviewet, at hun ligeledes har oplevet episoder, hvor hun ikke har sagt nej til sex, men ligeledes heller ikke sagt ja eller givet udtryk for, at hun var interesseret i samleje (Bilag 11).

9. Analyse

Analysen er struktureret ud fra tre centrale spørgsmål, som behandles i vores interviews. Vi har derfor dannet følgende delanalyser: “Hvad er voldtægt?”, “Er jeg et voldtægtsoffer eller en voldtægtsforbryder?” og “Påvirker en ny voldtægtsbestemmelse de involverede parter situationer og definitioner?”.

I første delanalyse, “Hvad er voldtægt?”, undersøger vi informanternes forståelse af voldtægt. Til dette anvender vi neutraliseringsteknikker, såvel som Sexual Script Theory. Flere af de neutraliseringsteknikker som Weiss fandt i sit studie, kommer ligeledes til udtryk i vores empiri, hvilket vi fremhæver løbende i analysen. Sexual Script Theory bidrager til at forstå, hvordan kulturelle forventninger påvirker, hvordan de involverede parter begrundes, hvorfor en episode kan defineres som voldtægt eller ej. Narrativ kriminologi vil være en bagvedliggende forståelse af informanternes udtalelser i denne delanalyse. I anden delanalyse, “Er jeg et voldtægtsoffer eller en voldtægtsforbryder?”, fremhæver vi informanternes narrativer, hvilket bidrager til at forstå, hvordan de involverede parter begrundes situationens karakter med fokus på dem selv som individer. Neutraliseringsteknikker indgår ligeledes i denne delanalyse, idet de involverede parter narrativer er en del af deres neutralisering. Neutraliseringen udføres i forhold til dem selv, men informanterne og udefrakommende neutraliserer ligeledes på andres vegne. Vores sidste delanalyse er “Påvirker en ny voldtægtsbestemmelse de involverede parter situationer og definitioner?”. Heri præsenterer vi de involverede parter italesættelser af samtykkeloven, og hvorvidt den ville have gjort en forskel i deres situation. Yderligere vil delanalysen indebære en diskussion af, hvorvidt de involverede parter forståelser af voldtægt er i overensstemmelse med samtykkeloven. Afslutningsvist diskuterer vi, hvilke styrker og svagheder der er ved den nye voldtægtsbestemmelse.

9.1 Hvad er voldtægt?

I følgende delanalyse belyser vi, hvilke begrundelser de involverede parter i en seksuel episode giver for, at situationen henholdsvis kan eller ikke kan defineres som voldtægt. Vores informanter fortæller i den forbindelse om adskillige faktorer, som har påvirket deres definition af episoden.

9.1.1 Nonverbalt og verbalt samtykke

Et af de skel som informanterne laver, når det kommer til at kategorisere deres oplevelser som voldtægt omhandler, hvorvidt der er givet udtryk for, at begge parter samtykker. Informanterne forholder sig til, hvorvidt det er nødvendigt, at dette samtykke udtrykkes verbalt og/eller nonverbalt.

Sara og Annette lægger begge vægt på, hvordan de verbalt gav udtryk for, at de ikke ville have sex. Annette fortæller:

”Så var der jo den ene aften, hvor jeg sagde til ham, at jeg ikke har lyst til mere. Jeg sagde stop, hvor han blev ved. Han trak så ud og begyndte at kysse mig, og jeg sagde: ‘Jamen, jeg gider ikke mere’, så sagde han: ‘Ej, kom nu’, og jeg siger: ‘Nej, jeg har ikke lyst’. Og så begynder han så igen, hvor jeg siger stop og faktisk bliver nødt til at skubbe ham væk for ligesom: ‘Hey’” (Bilag 4, s. 3).

I sin definition af voldtægt lægger Annette vægt på, at hun sagde tydeligt fra og ydede fysisk modstand. I Melanie Harneds studie pointerer hun ligeledes, hvordan netop disse kriterier påvirker, hvorvidt udsatte definerer en situation som voldtægt (Harned, 2005, s. 386). Det kommer yderligere til udtryk, hvordan Annettes daværende kæreste ikke respekterede hendes afvisning. Vi argumenterer for, at denne interaktion bliver påvirket af en kulturel forståelse af, at kvinders nej ikke er oprigtigt, og at de har et ønske om at blive overtalt til sex (jf. 5.3). Dette kommer til udtryk ved, at den mulige udøver fortsatte sine berøringer og sagde “Ej, kom nu”.

Sara oplevede ligeledes, hvordan hendes daværende kæreste ikke accepterede hendes nej. Hun definerer situationen som voldtægt, idet hun både verbalt og nonverbalt gav udtryk for, at hun ikke ville have sex med ham, idet hun sagde fra og ydede modstand (Bilag 11, s. 14). Sara fortæller ligeledes om episoder, hvor hun nonverbalt gav udtryk for, at hun ikke samtykkede til sex. Hun fortæller: *”De gange jeg ikke tydeligt har sagt nej, der har jeg bare ligget fuldstændig stivnet. Så der har min krop sagt nej, men jeg har bare ikke kunne flytte mig”* (Bilag 11, s. 4). Disse situationer definerer Sara ikke nødvendigvis som en klassisk voldtægt, da hun netop ikke sagde fra eller forsøgte at skubbe ham væk (Bilag 11, s. 21). Hertil argumenterer vi for at Saras kriterier for, at en situation kan defineres som voldtægt, bliver påvirket af mønsterfortællingen om, at kvinder netop skal sige tydeligt fra (jf. 3.2). Samtidig mener Sara dog, at det er et udtryk for manglende samtykke, at hun lå

stille under samlejet som hun mener, at hendes daværende kæreste burde have været i stand til at aflæse (Bilag 11, s. 7). Sara oplever derfor tvivl, når samtykket kun er kommunikeret nonverbalt.

Flere af vores informanter, der er blevet beskyldt for voldtægt, fortæller om de tegn på samtykke, som de har identificeret i situationen. Oskar var til en fest, hvor han havde samleje med en anden gæst. Han beskriver, hvordan kvinden var opstemt og smilede under samlejet (Bilag 5, s. 6). Oskar fortæller, hvordan han både tolkede på disse nonverbale udtryk for samtykke, såvel som sikrede sig samtykke verbalt (Bilag 5, s. 7). Oskar definerer ikke situationen som voldtægt, men er dømt for at have voldtaget en kvinde, der var for beruset til at samtykke. Det er derfor en vigtig del af Oskars fortælling at beskrive, at han oplevede samtykke under den seksuelle episode.

Alexander har ligeledes deltaget i en fest, hvor han havde sex med en anden gæst, hvorefter kvinden beskyldte ham for voldtægt. Alexander bruger også nonverbale tegn på samtykke til at forklare, at situationen ikke er voldtægt. Han beskriver: *”Jeg tænker ikke, at man kysser en person, der er ved at voldtage en”* (Bilag 10, s. 13). Alexander fortæller, hvordan han ikke er i tvivl om samtykke i situationen. Han forklarer, hvordan han tidligere havde et promiskuøst sexliv, hvorfor han var vant til at aflæse kvinders samtykke til sex. Alexander italesætter, at han derfor var i stand til at vurdere, hvis samtykket ikke var til stede under den seksuelle episode. Alexander mener derfor ikke, at situationen kan defineres som voldtægt.

Alexander italesætter, hvordan der kan være forskel på, hvordan mænd og kvinder giver udtryk for, at de ikke samtykker:

”For kvinder, hvis de skal bruge værktøjerne mod mænd, så bliver det nogle lidt mere (...) implicitte [tegn på samtykke]. Man kan jo selvfølgelig godt fuldstændig sige: ‘Stop. Jeg har ikke lyst. Lad vær’ (...). Det er jo altid den nemmeste måde, men det bliver oftere signaler. Det bliver oftere sådan noget indirekte kommunikation for kvinder, hvor en mand bare helt fysisk kan tage fat i hendes hånd og så sige: ‘Stop, lad vær’, fordi man har noget fysisk magt i situationen” (Bilag 10, s. 20-21).

Alexander giver derfor udtryk for, at kvinder i højere grad gør brug af nonverbale udtryk for manglende samtykke grundet forskel i fysisk styrke. Han udtrykker også, at en seksuel episode hurtigere defineres som overgreb for kvinder, fordi de netop ikke har samme mulighed for at gøre fysisk modstand som mænd (Bilag 10, s. 21). Alexander beskriver herved, hvordan der skal andre

eller færre kriterier for kvinder end for mænd, når en situation defineres som voldtægt. Ud fra Alexanders forståelse kan der derfor opstå visse uoverensstemmelser. Dette kan være en medvirkende forklaring på, hvorfor de involverede parter i en seksuel situation kan være uenige om, hvordan episoden kan defineres.

Kvinden, der beskyldte Alexander for voldtægt, var i løbet af aftenen pågående. Alexander fortæller, hvordan han fysisk fjernede kvindens hænder fra ham og verbalt kommunikerede, at hun skulle stoppe. Han uddyber:

”Der kunne man selvfølgelig måske sige, hvis jeg var beruset og grinede, og jeg så sagde: ‘Stop. Hold op’ og måske smilede lidt imens, så kan det godt være, at jeg måske ikke har gjort det tydeligt. Og at det havde været helt tydeligt, hvis jeg sådan havde været seriøs i ansigtet og sagt: ‘Nu lader du fandme være’ til hende” (Bilag 10, s. 9).

Alexander oplever derfor tvivl, om han sagde tydeligt fra, selvom han kommunikerede den manglende samtykke verbalt. Han argumenterer derfor for, at det var kvinden, der ikke respekterede hans grænser den aften og ikke omvendt. Alexander præsenterer en forståelse af, at samtykke ikke blot skal kommunikeres verbalt, men at det ligeledes skal gøres tydeligt (jf. 3.2). Alexander udtrykker herved, hvordan nonverbale signaler kan undertrykke den verbale kommunikation på manglende samtykke.

Det kan ligeledes diskuteres, hvorvidt manglende samtykke bliver udtrykt tydeligt nok under den seksuelle episode, hvis én part ønsker at afbryde samlejet. Lasse fortæller, hvordan han havde samleje med en daværende kæreste i niende klasse. Han har efterfølgende defineret situationen som voldtægt. Han beskriver, hvordan manglende kommunikation var medvirkende til, at den seksuelle situation blev til en voldtægt. Han nævner blandt andet, at pigens evne til at kommunikere ikke var tydelig, hvorfor han vurderer, at hendes tilbagetrukne samtykke ikke var kommunikeret tilstrækkeligt. Lasse fortæller dog, at det primært handlede om ham selv, og hvordan han ikke havde lært, hvordan han skulle agere i seksuelle situationer (Bilag 8, s. 36). Lasse beskriver dog de tegn, han oplevede på manglende samtykke, heriblandt at pigen græd og skjulte sit ansigt (Bilag 8, s. 11). Lasse bemærkede derved pigens nonverbale udtryk for ingen samtykke. Derfor spurgte vi ind til, hvordan han reagerede på kvindens gråd i situationen:

“Jeg tror, at min teenagehjerne fokuserede på nogle helt andre ting. Altså fokuserede på hendes former (...). Jeg ved ikke om, I har en ven eller veninde, der er skeløjet for eksempel. Det er jo ikke noget, man står og stirrer på. Jeg tror, at vi mennesker ret hurtigt fokuserer på de ting, der stemmer overens med vores forventninger, fordi vi ikke kan lide at blive konfronteret med, at ting de ikke er perfekte. Jeg tror bare, at jeg zonedede ud eller zonedede ind i et eller andet” (Bilag 8, s. 42-43).

Selvom Lasse bemærkede tegnene på manglende samtykke, forsøgte han at ignorere dem i situationen. Lasse neutraliserer sin adfærd i den forbindelse ved at bebrejde hans unge alder og “*teenagehjerne*”. Han undskylder herved hans adfærd ved at fremhæve hans unge alder som årsag til hændelsen (jf. 5.2.1). Lasse forsøger derfor at rationalisere, hvorfor han ikke reagerede på pigens udtryk for ingen samtykke. Det var først nogle år efter situationen, at Lasse definerede episoden som voldtægt. På samme vis som udsatte forstod Lasse, som mulig udøver, derfor først efterfølgende, at situationen kunne defineres som voldtægt (jf. 3.2). Dette er på trods af, at han bemærkede pigens udtryk for manglende samtykke. Selvom Lasse ikke definerede situationen som voldtægt dengang, påstod han heller ikke, at situationen ikke kunne defineres som dette. Han beskriver, hvordan han havde en indre tvivl om situationens karakter (Bilag 8, s. 17).

Alexander fortæller ligeledes, hvordan han mener, at tilbagetrukket samtykke skal udtrykkes verbalt. Han fortæller:

”Hun kan jo sagtens have været meget fuld og så være blevet ædru og så sige fra, men så mener jeg også, at man skal sige så meget fra, at der ikke er nogen tvivl. Hvis man først har givet mange, mange indirekte implikationer på, at man har lyst, og det så efterfølgende er sådan noget lidt op til fortolkning, især hvis man midt i en sexakt har sådan noget med holde om halsen, armen på ryggen og hår og sådan nogle ting, så kan man ikke bare sådan lige pludselig sådan lidt kæmpe imod og sige: ‘Ej, nu er det også. Nu, nu. Ej, ikke så hårdt’ eller jeg ved ikke, hvad det skulle være. Det var ikke det der skete i vores situation, men så må man bare sige fra. (...). Altså der er jo ikke nogen, der har intimideret dig til det i første omgang, så må du bare sige: ‘Færdig. Jeg gider ikke mere. Hold så op’” (Bilag 10, s. 27).

Alexander udtrykker, at tilbagetrukket samtykke ikke alene skal kommunikeres verbalt, men at dette ligeledes skal gøres tydeligt. Hertil finder vi det værd at pointere, at der kan være forskellige

forståelser af, hvornår samtykket er kommunikeret tilstrækkeligt. Alexander lægger herved vægt på, at den udsatte skal sige fra og fokuserer ikke på at tolke samtykket ved den anden part.

Alexander fortæller i interviewet, at han dyrkede hård sex, der blandt andet indebar hånd om halsen og fat i kvindens hår (Bilag 10, s. 12). Han italesætter hertil, hvordan det er en normal ting under sex, at der er et dominansforhold mellem manden og kvinden. Forståelsen af at dette er normaliseret kan være forbundet med den kulturelle forventning om, at mænd skal være dominerende i seksuelle episoder (jf. 5.3). Hertil finder vi det relevant at pointere, at Alexander ikke havde mødt kvinden inden aftenen, hvor den seksuelle episode fandt sted, hvorfor tilliden ikke var etableret i relationen. Vi argumenterer for, at dette kan vanskeliggøre aflæsningen af den anden parts samtykke under den seksuelle episode og derfor påvirke interaktionen under samlejet.

Alexander mener, at det kræver empati i en seksuel situation for at kunne aflæse samtykke. Han fortæller: ”(...) *man må have noget situationsfornemmelse. Man må have en lille smule empati og sympati som menneske for at kunne forstå, hvornår andre folk har lyst og ikke har lyst*” (Bilag 10, s. 9). Alexander beskriver herved, at de involverede parter skal være i stand til at sætte sig i den anden parts sted for at forstå, hvorvidt de samtykker. Alexander fortæller yderligere, hvordan det altid er en fortolkningssag, når man vurderer, hvorvidt den anden part samtykker til sex. Han beskriver:

”*Det er jo altid et gæt. Man kan jo aldrig vide det medmindre, at man har givet et håndtryk og sagt: ‘Ja, nu skal vi have sex’, så er det jo altid et gæt, når man gør sådan nogle ting (...)*” (Bilag 10, s. 25).

Alexander italesætter, at samtykke ofte bliver udtrykt nonverbalt. Dette perspektiv er en medvirkende forklaring på, hvorfor de involverede parter kan være uenige om, hvorvidt situationen kan defineres som voldtægt eller ej, når vurderingen af samtykket bliver et “gæt”.

Anna fortæller, hvordan hun i dag er opmærksom på, om hun sender nogle signaler om samtykke, som hun ikke er klar over. Da hun var 14 år, var hun på kanotur med den lokale ungdomsskole, hvor hun havde flirtet med en 16-årig dreng. Om natten vågnede Anna ved, at drengen slikkede på hendes bryster, rørte ved hende og brugte hendes hånd til at onanere med (Bilag 9, s. 10-11). Anna definerer situationen som overgreb, men oplever tvivl om egne signaler. Hun fortæller: ”*Men alligevel at der ligger den der i, at jamen har han tolket det anderledes? Har jeg flirtet for meget og bare ikke forstået mine egne signaler?*” (Bilag 9, s. 30). Dette har ført til, at Anna i dag er opmærksom på sine

kropssignaler på en anden måde end før, idet hun nødtigt vil fejltolkes (Bilag 9, s. 29). Anna sammenligner det at være opmærksom på sine kropssignaler med ikke at gå alene igennem en park om natten. Hun fortæller, hvordan det er nemmere at undgå i stedet for at “løbe risikoen” (Bilag 9, s. 31). Anna italesætter derfor opmærksomheden på sine kropssignaler som en præventiv handling i forhold til seksuelle overgreb eller voldtægt. Hun bruger herved neutraliseringsteknikken *benægtelse af offerets uskyldighed* ved at fokusere på, at hun havde flirtet forinden den seksuelle episode, og dermed kunne have givet udtryk for samtykke. Weiss fandt ligeledes, at udsatte hyppigt anvendte denne neutraliseringsteknik og beskriver, hvordan anvendelsen af denne kan give den udsatte en følelse af kontrol ved at kunne forhindre lignende episoder i fremtiden (Weiss, 2011, s. 452+456). Annas fokus på præventive handlinger kan derfor ses som et forsøg på at opnå denne kontrol. Det kommer også til udtryk i Annas fortælling, hvordan der er en kulturel forståelse af, at specielt kvinder skal være opmærksomme på deres egen ageren for, at de ikke sender forkerte signaler (Weiss, 2009, s. 811-813). Dette kan være problematisk, da den udsatte påtager sig skylden for hændelsen (Weiss, 2009, s. 827).

9.1.2 Alkohols påvirkning

Oskar og Alexander beskriver, hvordan alkohol kan spille en rolle, når det kommer til samtykke og aflæsning af den anden persons signaler. Alexander fortæller, hvordan alkohol kan være årsag til misforståelser i forhold til at aflæse kropssprog (Bilag 10, s. 9). Han uddyber:

”Apropos samtalen med alkohol, så kan man jo ikke lade være med at tænke (...) Har jeg været/ I ved sådan lidt, ikke blackoutet, men ikke været opmærksom i fem minutter, hvor det måske var de fem minutter, hun følte var ubehagelige eller et eller andet. Det kommer man jo til at tænke over med det samme” (Bilag 10, s. 21).

Alexanders udtalelse eksemplificerer, hvordan alkohol kan forværre kommunikationen under sex og derved forvirre spørgsmålet om samtykke. I Alexanders tilfælde lægger han vægt på, at alkohol kan skabe uopmærksomhed og påvirke ens evne til at vurdere situationen. Alkoholens påvirkning kan dermed resultere i, at de involverede parter har forskellige forståelser af situationens karakter. Alexander lægger her vægt på tilstedeværelsen af samtykke, og ikke på om kvinden sagde tydeligt fra. Selvom han mener, at tilbagetrukket samtykke skal kommunikeres tydeligt, kan han derfor fortsat opleve tvivl i forhold til den seksuelle episode.

Oskar fortæller ligeledes, at han oplevede, at der var samtykke i den seksuelle episode, men beskriver samtidig, at alkohol kan påvirke situationen. Oskar udtrykker: *“Det var nok aldrig sket, hvis der ikke havde været alkohol involveret”* (Bilag 5, s. 10). Han fortæller, hvordan alkohol formentlig var årsag til, at den seksuelle episode fandt sted, da han blev mere flirtende og hans hæmninger blev mindsket. Oskar beskriver løbende i interviewet, hvordan han oplevede samtykke i situationen, og derfor ikke definerer situationen som voldtægt. Han præsenterer modstridende pointer, hvor han både fortæller, at tegnene på samtykke var så tydelige, at alkoholen ikke påvirkede hans mulighed for at aflæse dem, og samtidig stiller han spørgsmålstejn ved, hvorvidt han har misforstået nogle signaler. Hertil beskriver han, hvordan han ikke længere indtager alkohol, da han er blevet afskrækket fra dette (Bilag 5, s. 53). Ud fra Oskars modstridende italesættelser og afskrækkelse fra alkohol argumenterer vi for, at han derved anerkender, at alkohol kan påvirke aflæsning af samtykke og medføre misforståelser. Baldwin-White og Bazemore fandt samme tendens i deres studie og pointerer netop, hvordan alkohol kan gøre det sværere at definere en seksuel episode (Baldwin-White & Bazemore, 2020, s. 260). Oskar er dog generelt tilbageholdende med at italesætte, at alkohol kan påvirke evnen til at aflæse samtykke, hvilket kan være forbundet med, at Oskar er dømt for at have samleje med en kvinde, der ikke var i stand til at samtykke (Den dagældende §216 i straffeloven 2020). Derfor ønsker Oskar at tage afstand til muligheden for, at der ikke har været samtykke, da tegnene på dette netop er hans begrundelse for, at situationen ikke kan defineres som voldtægt.

9.1.3 Fysisk og psykisk tvang

En faktor, der bidrager til, at flere informanter definerer deres oplevelser som voldtægt, er tvang. I informanternes fortællinger kommer det til udtryk, at mønsterfortællingen om voldtægt ligeledes omhandler, om der er vold og tvang involveret i situationen, hvilket påvirker, hvorvidt de involverede parter definerer episoden som voldtægt.

Flere informanter beskriver fysisk tvang i den seksuelle episode. Heriblandt fortæller Morten om sin oplevelse som udsat. Kvinden forsøgte at presse ham imod sig, efter hun havde fjernet kondomet, og han ikke ønskede at fortsætte uden. Han definerer oplevelsen således: *”Men det at hun tager det [kondomet] og så presser på med benene, det synes jeg var et kæmpe overgreb”* (Bilag 3, s. 7). I Mortens tilfælde oplevede han derfor fysisk tvang i og med, at kvinden forsøgte at fortsætte samlejet, selvom Morten ikke ønskede det. Herved er den fysiske tvang medvirkende til, at Morten definerer episoden som overgreb.

Lasse er den eneste mulige udøvere af vores informanter, der definerer den seksuelle episode som voldtægt. Han beskriver, at han brugte fysisk tvang under episoden, hvilket ikke bliver italesat af vores andre mulige udøvere. Harned pointerer, at det er lettere for udsatte at definere en situation som voldtægt, når der har været fysisk tvang involveret (Harned, 2005, s. 376). Vi argumenterer for, at fysisk tvang, på samme vis som for udsatte, kan bidrage til, at Lasse definerer situationen som voldtægt. Han fortæller, hvordan der ligeledes blev brugt fysisk tvang, da han var udsat, hvorfor han ligeledes definerer denne situation som voldtægt (Bilag 8, s. 43).

Manglen på fysisk eller psykisk vold er med til, at Christian ikke definerer sin situation som voldtægt. Han fortæller:

”Jeg har svært med, hvor grænsen går mellem de to, og jeg undlader generelt at bruge ordet voldtægt, for jeg mener, at der skal være en eller anden agerende vold i det. Altså enten psykisk eller fysisk vold. Og et overgreb er meget mere passende i min optik af situationen” (Bilag 7, s. 15).

Christian definerer derfor situationen som overgreb. Han forholder sig ikke til, hvorvidt der var samtykke i situationen, men fokuserer på, at der ikke var en form for tvang involveret. Han har derfor et kriterium om tvang, før han definerer en situation som voldtægt, hvorfor han ikke definerer sin egen episode som voldtægt. Christian tøver generelt med at definere den seksuelle episode og fortæller, at han muligvis bagatelliserer sin oplevelse:

”Der var ikke noget vold involveret for det første. Der var ikke nogen, der holdt mig nede, der var ikke noget psykisk pres i situationen. Der var ikke alle de her ting. Det var bare sex uden tilladelse, og det tænker jeg er i den blødere ende af overgreb og voldtægtskategorien. Hvor der ikke er nogen, der tvinger dig til det” (Bilag 7, s. 15).

Christian definerer derfor situationer som værre, hvis der er tvang involveret. Herudfra kommer mønsterfortællingen om voldtægt til udtryk om, at der skal være vold og tvang til stede for, at en situation defineres som voldtægt. I stedet for voldtægt bruger Christian formuleringen: *“Det var bare sex uden tilladelse”*, og forsøger herved at minimere de negative følger ved at definere situationen som voldtægt (jf. 5.2.1). Christian uddyber, at han definerer situationen som værende i den blødere ende af skalaen, idet der ikke er nogen, der har oplevet *“psykisk overlast”* (Bilag 7, s. 14). Christian anvender derved neutraliseringsteknikken *benægtelse af alvorlige skader* til at definere situationen

som mildere end andre seksuelle episoder. Weiss fandt, at udsatte, der anvendte denne neutraliseringsteknik, ofte relaterede deres oplevelser til mere "ekstreme" kriminelle situationer, hvilket Christian gør ved at tale om en "skala" i forhold til grovhed af voldtægt (Weiss, 2011, s. 454). I Christians beskrivelse præsenterer han en forståelse af, at den udsatte skal opleve konsekvenser for, at den seksuelle episode kan defineres som voldtægt.

Sara har oplevet flere grænseoverskridende seksuelle episoder, men definerer kun to af disse som voldtægt. Af de to episoder definerer hun den ene situation som værre end den anden:

"Men det jeg tror der gør den anden situation værre. Det er den her situation, hvor han sådan voldsomt faktisk spreder mine ben. Det sidder virkelig printet ind i mit hoved. Og altså, det er som om, at jeg kan huske det som det var i går. Så derfor synes jeg, til trods for alle de smerter jeg faktisk lå i, så oplever jeg faktisk den anden episode som værre i min erindring og mere overgreb, hvis man kan sige det sådan. Det var også der, hvor han siger: 'Jeg skal nok få dig til at få lyst'. Det var første gang, at jeg oplevede ham agere sådan. Så det var i starten af vores forhold. Så det var faktisk derfra jeg startede den her frygt og blev bange for ham. Og efterfølgende så turde jeg ikke rigtig sige nej" (Bilag 11, s. 12).

I Saras fortælling lægger hun vægt på, at hendes daværende kæreste fysisk spredte hendes ben. Hun havde krydset sine ben og kringlet sin krop sammen for at forsøge at undgå voldtægten, som hun selv definerer episoden som. Hun beskriver yderligere, at hun fandt det, at han spredte hendes ben "voldsomt og aggressivt" (Bilag 11, s. 11). Sara definerer denne situation som "mere overgreb" på grund af det højere niveau af fysisk tvang end i hendes senere oplevelse. Det kommer ligeledes til udtryk, hvordan Saras første oplevelse med fysisk tvang medførte, at der i senere episoder i højere grad var tale om psykisk tvang, da Sara blev bange for sin daværende kæreste efter episoden.

I de episoder som Sara fravælger at definere som voldtægt, indgår der ligeledes seksuel tvang, dog af psykisk karakter. Sara fortæller, hvordan hun efter den fysiske episode med hendes kæreste ikke længere turde at gøre modstand (Bilag 11, s. 4). Sara oplevede tvivl om, hvordan disse seksuelle episoder mellem hende og kæresten kunne defineres. Sara beskriver, hvordan tvangen ændrede karakter, og tog en mere psykisk form som hun beskriver som "psykisk overgreb" (Bilag 11, s. 21). Hun oplevede psykisk tvang, men anser ikke dette som tilstrækkeligt for at kunne definere situationen som voldtægt. Saras oplevelser stemmer overens med Harneds fund om, at kvinder har lettere ved at definere voldtægt, når der har været en høj grad af fysisk tvang (Harned, 2005, s. 376). Som pointeret,

lægger Christian ligeledes vægt på fraværet af fysisk og psykisk tvang. Harneds studie fokuserer på kvinder, men vi argumenterer for, at Christian som mandlig udsat ligeledes ville have lettere ved at definere situationen som voldtægt, hvis der var fysisk tvang involveret. Vi begrundet dette med, at Christian netop pointerer fraværet af dette som argument for, hvorfor han ikke definerer situationen som voldtægt.

Vi identificerer også psykisk tvang i Annettes fortælling. Hun fortæller, hvordan et nej til sex kunne føre til konflikt:

”II: Nu sagde du før, at din ekskæreste ville kalde dig øgenavne, hvis du ikke ville have sex. Var det noget han fast gjorde, hvis du ikke var interesseret eller hvordan?”

A: Jamen, det gjorde han faktisk generelt. Han var lidt/ ja, han var syg i hovedet. Altså han blev sur over de mindste ting. Eller når vi havde sex, så var jeg jo for det meste bare en luder, fordi så havde jeg været sammen med andre, og jeg havde været sammen med så mange, hvilket jeg overhovedet ikke havde, så han skal ikke dømme mig. Og ja, fede ko og grim og begyndte med, amen hans ekskæreste ville også hellere have ham. Så tænkte jeg, at det gider jeg ikke høre på. Jeg var jo glad for ham åndsvagt nok, men/ Så det var bare lettere at have sex med ham i stedet for at høre på alt det” (Bilag 4, s. 4).

Annette lægger vægt på de konsekvenser, hun oplevede, hvis hun ikke indgik i samlejet. Der er derfor tale om seksuel tvang, da hun valgte at indgå i samlejet for at undgå konsekvenser og ikke på baggrund af lyst. Hun kan derfor potentielt have samtykket i situationen, men samtykket er ikke nødvendigvis givet på et validt grundlag, da hun er blevet psykisk presset hertil. Annette definerer ikke episoden som voldtægt, ligesom Sara, da hun ikke sagde fra, hvilket de begge lægger vægt på i deres definition af voldtægt. Derfor viser Annettes tilfælde, hvordan psykisk tvang kan medføre, at de udsatte ikke definerer situationen som voldtægt.

9.1.4 Overtalt samtykke

Flere informanter beskriver, hvordan de er blevet overtalt eller forsøgt overtalt til sex, hvilket bliver nævnt af Sara, Jamie, Annette og Christian. Ud fra informanternes udtalelser oplever vi, at forståelsen af seksuel tvang ikke altid er tilstrækkelig til at forklare informanternes oplevelser. Derfor har vi udviklet begrebet *overtalt samtykke*. Overtalt samtykke omhandler, når den udsatte indledningsvist

ikke har været interesseret i sex, og enten har sagt fra eller ikke har været i stand til at samtykke, hvorefter den anden part har overtalt ham eller hende hertil, idet den udsatte har fået lyst til sex undervejs. Overtalt samtykke og seksuel tvang har visse paralleller, men forskellen omhandler, at de udsatte er blevet overtalt til sex, og derved har fået lyst frem for at være blevet presset hertil fysisk eller psykisk. Der kan dog ligeledes være pres involveret ved overtalt samtykke, hvilket medfører, at seksuel tvang og overtalt samtykke har lignende karakteristika. Harned, Hindes og Fileborn vælger alle at placere overtalt samtykke og seksuel tvang under samme kategori "Sexual coercion" (Harned, 2005, s. 387; Hindes & Fileborn, 2020, s. 648). Dusty Johnstone præsenterer dog samme distinktion mellem de to begreber som os, med udgangspunkt i sine informanternes fortællinger (Johnstone, 2016, s. 283-284). Vores informanter italesætter fokuset forskelligt i de to begreber og giver i højere grad udtryk for tvivl, når der var overtalelse frem for tvang, hvorfor vi vælger at opdele begreberne.

Overtalt samtykke er en problematik, som især er til stede i Annettes fortælling. Hun fortæller om situationer, hvor hun havde sex med sin daværende kæreste, selvom hun indledningsvist ikke havde lyst:

"(...) de fleste gange, hvor vi lægger os, ligger vi selvfølgelig og putter, og så begynder han at kysse mig og begynder at røre ved mig, og så siger jeg sådan: 'Argh, jeg har/ Jeg har nok lige/ Jeg er træt i aften, kan vi ikke/ Jeg vil gerne sove', og kysser så selvfølgelig videre, og så begynder han jo så på at røre (...). Det føles jo godt, så man siger jo ikke stop, (...) selvom man egentlig ikke har lyst, så føles det stadigvæk godt. Så. Ja. Man lod ham bare gøre det" (Bilag 4, s. 21).

Annette fortæller, hvordan starten på disse interaktioner kan forstås som overgreb, da hun ikke havde lyst til sex, hvilket hun kommunikerede til sin kæreste. Hun fik dog lyst undervejs, hvorfor hun herefter ikke definerer adfærden som overgreb (Bilag 4, s. 12). Annette definerer derfor ikke situationen som voldtægt. Hun beskriver ambivalens i forhold til, at hun først ikke var interesseret og ikke samtykkede, men at berøringen var behagelig. Overtalt samtykke er herved medvirkende til, at sex og voldtægt har lignende karakteristika, idet Annette beskriver, at berøringen "*stadigvæk føles godt*", selvom den indledningsvist var uønsket (jf. 3.1).

Der er ligeledes et aspekt af overtalt samtykke i Christians oplevelse. Han oplever tvivl om en seksuel episode, hvor han vågnede til, at hans ekskæreste udførte oralsex på ham, hvorefter de havde samleje. Christian oplever tvivl, da han blandt andet udviste tegn på samtykke, ved for eksempel at støtte

kvinden i sexpositioner efter han vågnede (Bilag 7, s. 8). Christian kan derfor være blevet overtalt til samtykke, hvilket understøttes af den tvivl, som han oplever, da han netop beskriver både tegn på samtykke og ingen samtykke, efter han vågnede. Christian havde dog ikke mulighed for at samtykke, da den seksuelle episode startede. Denne situation er ligeledes et udtryk for, hvordan sex og voldtægt kan ligne hinanden og skabe tvivl, da Christian beskriver, hvordan den udførte oralsex fortsat var behagelig.

Som pointeret i vores teori-afsnit, eksisterer der en kulturel forventning om, at kvinder ønsker at blive overtalt til sex (jf. 5). Vi finder dog, at denne overtalelse ligeledes kan gælde for mænd i kraft af Christians fortælling, og at overtalt samtykke derfor ikke nødvendigvis er kønnet. Vi argumenterer dog for at retfærdiggørelsen bag at overtale den anden part til sex, kan være forskellig. I Annettes fortælling finder vi, at hendes daværende kæreste ikke accepterede hendes indledende afvisning, men i stedet forsøgte at overtale Annette til sex. Den kulturelle forståelse af, at kvinder ønsker at blive overtalt til sex, kan have påvirket den daværende kæreste til at forsøge at fortsætte på trods af den indledende afvisning, da han er påvirket af de kulturelle scripts (jf. 5.3). Christian lægger i stedet for fokus på, at de i hans situation tidligere havde været i et parforhold, og at der derfor var en form for bagudgående accept i forhold til sex, hvilket vi uddyber i afsnit 9.1.6.1.

9.1.5 Intentionen

Intentionen fra udøverer påvirker ligeledes, hvorvidt de udsatte definerer situationen som voldtægt. Lasse beskriver, at den primære årsag til at han definerede sin oplevelse som voldtægt, var udøverens intention til overgreb. Lasse blev drukket beruset af en ældre pige, hvorefter han blackoutede og vågnede ved, at hun var i gang med at udføre oralsex på ham. Lasse beskriver, at han definerer situationen som voldtægt, da hun bevidst drak ham beruset (Bilag 8, s. 30). Det er derfor kvindens forsæt til handlingen, Lasse lægger vægt på, når han definerer situationen som voldtægt.

I en af Annas oplevelser lægger hun ligeledes vægt på intentionen. Hun fortæller, hvordan hun vågnede ved, at hendes daværende kæreste havde samleje med hende. Kæresten sov dog ligeledes, hvilket indikerer lidelsen *sexsomni*, hvor personen er ufrivillig seksuel aktiv i søvne. Anna fortæller: *”Det var sådan en ubehagelig episode, hvor det var et overgreb, men det var ikke rigtigt et overgreb”* (Bilag 9, s. 5). Anna uddyber med, at situationen vakte en overgrebsfølelse i hende, som hun kunne genkende fra tidligere episoder, men idet kæresten sov, var der også et aspekt af overgreb for ham, da han ligeledes ikke havde samtykket. Anna fokuserer i sin fortælling på, at der ikke var tvivl om,

at kæresten sov, og at han ikke havde intentionen om at gøre hende ondt. Anna bruger herved samme neutraliseringsteknik som Weiss fandt *benægtelse af kriminel intention*, da hun netop lægger vægt på, at kæresten ikke havde intention til voldtægt (jf. 3.2). Anna fokuserer på, at kæresten efter episoden reagerede ved at være flov og skuffet over sin adfærd (Bilag 9, s. 6). Annas fokus på intentionen og brug af neutraliseringsteknikken er derfor med til, at hun ikke definerer episoden som voldtægt. Ifølge Baldwin-White og Bazemores fund er det vigtigt, hvorvidt det var hensigten at gøre skade på den anden part, hvilket er med til at forklare, hvorfor Anna vælger ikke at definere episoden som voldtægt (Baldwin-White & Bazemore, 2020, s. 261).

9.1.6 Relationen mellem mulig udøver og udsat

Relationen mellem de involverede parter kan påvirke, hvorvidt mulige udøvere og udsatte definerer en seksuel episode som voldtægt (jf. 3.1). Informanterne italesætter i den forbindelse en voldtægtsmyte om relationen mellem udøver og udsat, hvilket påvirker deres definition af den seksuelle episode.

9.1.6.1 Forholdssamtykke

Anna fortæller, hvordan parforhold påvirker forståelsen af samtykke. Hun beskriver, hvordan relationen til den mulige udøver påvirkede situationen:

”Det er også lidt svært, når man har det der forholdssamtykke, hvis man kan kalde det det. Når man er kærester, så bliver det bare endnu sværere at tolke. Man kan jo godt vække hinanden på sådan en seksuel måde, og så er det helt okay” (Bilag 9, s. 15).

Her præsenterer Anna begrebet *forholdssamtykke*, som beskriver, at der er forventninger til samtykke og sex i parforhold. Anna italesætter herved et forventet samtykke i parforhold, der kan påvirke tolkningen af samtykke i seksuelle episoder. Annas forståelse af forholdssamtykke er i tråd med den kulturelle forventning om, at sex i parforhold er en selvfølge (jf. 3.2). Ud fra Annas forståelse kommer det til udtryk, at hun er en del af den kultur, der har visse forventninger til sex, når de involverede parter er kærester. Denne forståelse er med til, at Anna ikke definerer episoden som voldtægt.

Det bliver ligeledes belyst i Annas fortælling, hvordan en tidligere relation til den mulige udøver kan påvirke, hvordan hun som udsat forstod situationen. Anna fortæller, hvordan hun på en badmintonlejr vågnede ved, at hendes ekskæreste befamlede hende. Her udtrykker Anna, hvordan det *”påvirkede til*

hans fordel”, at hun kendte ham (Bilag 9, s. 9). Anna giver udtryk for, at dette skyldes, at han var bekendt for hende, og derfor følte hun ikke samme utryghed. Det påvirker derfor Annas forståelse af situationen, at hun tidligere havde haft samtykkende sex med den mulige udøver. Tidligere samtykkende sex kan derfor ligeledes påvirke, hvordan de involverede parter forstår situationen, selvom relationen er brudt. Anna beskriver: “(...) *det var jo ikke noget, han ikke havde gjort før (...)*” (Bilag 9, s. 7). Tidligere samtykkende sex er derfor ligeledes med til at sløre grænserne mellem sex og voldtægt, da Anna sammenligner situationen med tidligere samtykkende episoder. Dette gør det sværere for Anna at definere situationen som voldtægt eller overgreb.

Christian understøtter ligeledes denne pointe, da han understreger, hvordan der kan være tale om en indforståethed, også selvom de involverede parter ikke længere er i et forhold:

”(...) Altså, også fordi man kendte jo lidt til hinanden. Vi havde været sammen i to måneder, så det ikke fordi vi kendte hinanden ind og ud og alt muligt, men stadigvæk havde den der bagudgående accept af, at man godt kunne tillade sig sådan nogle ting, imens man var i et forhold, måske” (Bilag 7, s. 11).

I Christians udsagn bliver den “*bagudgående accept*” brugt som en forklaring på, hvorfor hans ekskæreste følte, at hun kunne tillade sig at vække ham med oralsex. Hverken Christian eller Anna oplever disse episoder som voldtægt (Bilag 7, s. 15; Bilag 9, s. 16). De lægger begge vægt på, at der ikke var tale om fremmede, hvilket påvirker, hvordan de definerer situationen.

Sara beskriver ligeledes forventninger til sex i parforhold. Sara mener, at samtykke kan være sværere at vurdere grundet disse forventninger (Bilag 11, s. 3). Hun fortæller:

”Ja, altså der føler jeg jo stadigvæk, at der mangler et samtykke. Og der ved jeg så ikke om samtykket ligger i, at man er kærester. Samtykket ligger i, at det er normalt, at når man er i et parforhold, så har man sex, (...). Så behøver man måske ikke helt at snakke om det inden, fordi det er jo ikke underligt, at man har sex inden man går i seng. Det er jo ikke en unormal ting. Så jeg tror måske, at jeg føler, at samtykket mangler i den forstand, at jeg på ingen måde har udvist, at jeg gerne ville det. Jeg føler nok, at den gråzone opstår i, at det er denne her situation med, at man er i det her parforhold, hvor man ikke antager, at det måske er nødvendigt at have hele denne her: ‘Er det egentlig noget vi gerne vil nu?’ agtigt” (Bilag 11, s. 22).

Sara eksemplificerer, hvordan forventninger til sex påvirker seksuelle episoder. Herudfra argumenterer vi for, at forholdssamtykke påvirker seksuelle episoder ved, at samtykke ikke bliver aflæst i situationen, men forventes i kraft af relationen. Der er derfor tale om en anden forståelse af samtykke på grund af parforholdet, idet samtykke antages. Dette påvirker Saras forståelse af situationen, hvor hun netop italesætter en “gråzone”, og ikke definerer disse episoder som voldtægt. Sara specificerer, at man i parforhold kan føle, at der er et etableret samtykke, og derfor er det ikke nødvendigt at sikre sig samtykke igen. Hun giver yderligere udtryk for, hvordan den anden parts forventning til sex i et parforhold, også påvirker ens egen:

”(...) så derfor tror jeg, at hans adfærd, imens vi var kærester, på en eller anden måde har påvirket mig til at overtale mig selv psykisk til, at jamen, det er også din skyld. Når han gerne ville, så burde du jo også være frisk til det. I er jo kærester. (...) jeg har på en eller anden måde i hvert fald overtalt mig selv til, at det var i orden, det han gjorde, til trods for at jeg faktisk syntes, at det var rigtig ubehageligt” (Bilag 11, s. 16).

Sara udtrykker herved, hvordan forventningspresset om at have sex i parforhold medfører, at hun oplever et psykisk pres til sex. Sara beskriver, hvordan parforholdet var præget af psykisk vold, hvilket påvirker hendes forståelse af situationen, da hun fortæller, hvordan hun lagde skylden på sig selv. Hun gjorde dette på baggrund af en forventning til, at hun samtykkede til sex, når den mulige udøver var hendes kæreste. Denne forventning til sex i parforhold medfører, at Sara ikke definerer disse situationer som voldtægt.

I Annettes fortælling kommer det til udtryk, hvordan hun først definerede den seksuelle episode som voldtægt efter forholdets afslutning:

“Så ja, jeg tænkte ikke så meget over, at det var voldtægt dengang for vi var jo kærester. Det var først efter, da jeg var gået fra ham, hvor jeg tænkte, hey han har jo egentlig også voldttaget mig, jeg sagde jo stop, jeg sagde nej” (Bilag 4, s. 3).

Annette lægger i sin definition af episoden vægt på, at hun netop sagde tydeligt fra og ydede modstand. Vi argumenterer dog for, at forståelsen af forholdssamtykke medførte at Annette ikke definerede situationen som voldtægt med det samme. Dette er på trods af, at de kriterier hun har til en voldtægt var opfyldt. Forholdets afslutning medfører derfor, at Annette har lettere ved at definere

situationen som voldtægt (Heinskou et al., 2017, s. 89). Dette er ligeledes en medvirkende forklaring på, hvorfor nogle udsatte først efter noget tid definerer den seksuelle episode som voldtægt (jf. 3.2).

9.1.6.2 “Voldtægt sker i en mørk gyde og ikke i parforhold”

De involverede parter italesætter en forståelse af, at voldtægt begås af fremmede og ikke af kæresten. Dette påvirker, hvordan informanterne definerer de seksuelle episoder. Sara fortæller:

”(...) når man generelt set snakker om overgreb, så tænker de fleste jo, at det er noget der sker, ja i en eller anden mørk gyde et eller andet sted. Det forestiller man sig jo egentligt aldrig sker i et parforhold. Fordi et parforhold, det handler om tryghed, det handler om loyalitet, det handler om tillid (...)” (Bilag 11, s. 9-10).

I Saras udtalelse kommer en voldtægtsmyte til udtryk om, at voldtægter altid bliver begået af fremmede. Vi anvender i denne forbindelse betegnelsen myte, da offerundersøgelser estimerer, at det kun er i hvert tredje tilfælde, at udøveren er ukendt for den udsatte (Pedersen, Kyvsgaard & Balvig, 2020, s. 99). Denne voldtægtsmyte er en medvirkende forklaring på, hvorfor udsatte er mindre tilbøjelige til at definere deres oplevelser som voldtægt, når udøveren er en partner eller bekendt. Weiss pointerer ligeledes, at der eksisterer fortællinger om, at tvungen sex i parforhold ikke er “rigtig” voldtægt (jf. 3.1). Dette påvirker ligeledes de udsattes forståelser, hvilket eksemplificeres i Saras beskrivelse ved, at man ikke forestiller sig, at voldtægt sker i parforhold. I Saras fortælling kommer der ligeledes en voldtægtsmyte til udtryk om, at voldtægter begås i mørke gyder. Vi anvender ligeledes myte i denne forbindelse, da to tredjedele af voldtægter estimeres til at være foregået i privat bolig, hvoraf størstedelen er hændt i enten udøverens, den udsattes eller fælles bolig (Pedersen, Kyvsgaard & Balvig, 2020, s. 100). Denne myte er ligeledes med til at påvirke forståelsen af voldtægt.

Annette skelner også mellem voldtægt, når det omhandler fremmede, når hun fortæller om sin venindes oplevelse:

*”Ja, hendes [voldtægt] den er meget anderledes. Hun var halvfuld på vej hjem fra *Sted* og blev voldtaget af en fremmed mand. Så hun så ikke, hvem det var eller noget som helst, og jeg kender jo personen, og hun var også yngre. Hvor gammel det ved jeg så ikke. Men ja, jeg stolede jo på ham dengang og jeg tror også, at det er derfor, det påvirker mig på en anden måde, end det påvirker hende, for hun kendte jo ikke manden”* (Bilag 4, s. 7).

Annette bruger fortællingen til at beskrive, hvorfor hun reagerede anderledes på sin egen oplevelse. Hun bagatelliserer sin oplevelse i forhold til sin venindes, og fortæller senere i interviewet, at der er forskel på voldtægter og fortæller, at andre voldtægtsforbrydelser skal: *“(...) have længere tid [fængselsstraf] end en, der måske bare lige har gjort det ved ens kæreste, der sagde stop, og så lige proppede den ind igen”* (Bilag 4, s. 11). Vi pointerer derfor, at Annette definerer de situationer, hvor voldtægtsforbryderen er fremmed som værre end hendes situation, hvor det var hendes kæreste. Vi forklarer dette med, at myten om voldtægt omhandler fremmede og at forståelser, såsom forholdssamtykke og tidligere samtykkende sex, påvirker de involverede parter forståelse af, hvornår en episode er voldtægt, og hvilke typer af voldtægter, der er “værst”.

9.1.7 Handlinger op til den seksuelle episode

Alexander, Oskar, Jamie og Sara beskriver interaktionen mellem de involverede parter op til den seksuelle episode. De fortæller, hvordan denne interaktion ligeledes var udtryk for samtykke eller manglen på samme, hvorfor de mener, at den har relevans for, hvordan den seksuelle episode skal forstås.

Alexander lægger vægt på, hvordan kvinden i løbet af aftenen viste interesse i ham. Han beskriver, hvordan kvinden hev op i hans tøj, gav ham lapdances og fulgte efter ham på toilettet (Bilag 10, s. 3). Alexander forstod disse handlinger, som kvindens samtykke til sex. I den forbindelse beskriver han, at de andre festedeltagere var vidner til, at der ikke var tale om voldtægt, idet kvinden samtykkede forinden. Efter vi spurgte ind til, hvordan disse gæster var vidner, fortæller Alexander, at de ikke var vidner til selve sexakten, men mener at der skulle være gået noget galt for, at kvinden trak sit samtykke tilbage. Hertil fortæller han:

”Og det er jo den evindelige diskussion, det er hvis man har givet samtykke, kan man så trække den tilbage? De var jo kun vidner på, at hun jo (...) i flere timer meget, meget, meget, meget tydeligt gav samtykke” (Bilag 10, s. 30).

Vi finder det derfor relevant at forholde os til, hvorvidt det forudgående for en seksuel episode er af relevans i forhold til samtykke, da der er forskellige forståelser af, om samtykke kan trækkes tilbage. Oskar giver på samme vis udtryk for, at kvindens adfærd i løbet af aftenen og interaktionen mellem de to har betydning for, hvordan den seksuelle episode skal defineres. Han lægger ligeledes vægt på, at de inden samlejet havde kysset og flirtet, hvilket han bruger som argument for, hvorfor der ikke

var tale om voldtægt (Bilag 5, s. 8). Både Alexander og Oskar er beskyldt for voldtægt, og de bruger derfor interaktionen inden den seksuelle episode til at understøtte deres fortælling om, at situationen ikke kan defineres som voldtægt.

Jamie fortæller, hvordan hendes daværende kæreste engang efterspurgte at blive vækket ved, at hun havde sex med ham. Den daværende kæreste gav udtryk for, at Jamie måtte: *"(...) quote on quote voldtage ham, mens det var han sov, så det havde jeg ligesom hans tilladelse til (...)"* (Bilag 6, s. 21). Hun begyndte derfor en nat at befamle sin kæreste, imens hans sov. Han vågnede og bad hende om at stoppe, hvorefter han til en fødselsdag fortalte, at Jamie havde forsøgt at voldtage ham (Bilag 6, s. 22). Hertil fører diskussionen om, hvorvidt samtykke kan gives på forhånd, når personen ikke har mulighed for at samtykke, idet handlingen finder sted. Jamie fortæller, hvordan hun oplevede, at hendes ekskæreste kaldte situationen for voldtægt:

"I den der situation, der brugte han lidt den historie imod mig. Selvom det jo var noget, som han havde sagt god for, og hvor det var, at jeg stoppede, da det var, at han sagde stop. Hvorimod når det var i situationer, hvor jeg havde sagt til ham: 'Jeg har ikke lyst til at have sex' og: 'Det gør mig ked af det, at du gør grin med, at jeg ikke har lyst til at have sex', og han så stadigvæk prøver at pille ved mig, imens det er jeg ligger og sover" (Bilag 6, s. 22-23).

Jamie lægger yderligere vægt på, at der ikke var penetration i situationen. Dette er relevant for hendes fortælling, da hun definerer voldtægt ved penetration (Bilag 6, s. 28). I ovenstående citat kommer det til udtryk, at hun forsøger at neutralisere egne handlinger ved at lægge fokus på ekskærestens adfærd overfor hende. Jamie italesætter ligeledes, hvordan ekskærestens handlinger er mere problematiske end hendes egne. Hun vil ikke definere sine egne handlinger som overgreb, men fortæller at det ikke er noget hun ville gøre i dag, da der er problematikker i forhold til at give samtykke, hvorfor der er en "gråzone" (Bilag 6, s. 24).

De udsatte beskriver ligeledes, hvordan optakten kan have en betydning. Sara oplevede, at manglen på optakt til den seksuelle episode var udtryk for, at hun ikke samtykkede. Hertil spurgte vi ind til, hvordan Sara ville definere sådanne episoder. Hun fortæller:

"Det er nok sådan lidt svært, fordi jeg ved ikke om jeg vil sige, at det så decideret er voldtægt, men jeg vil sige, at det er psykisk overgreb et eller andet sted, fordi det jo stadigvæk er noget,

som har påvirket mig, og det er stadigvæk noget, som har følt som overgreb på mig, fordi det ikke er noget jeg føler, at jeg har sagt ja til. Det er ikke noget, jeg har villet. Der har ikke været nogen naturlig optakt, hvor man kan fornemme, at det her vil begge parter. Så for mig er det nok sådan en psykisk voldtægt, hvis man kan sige det sådan. Så det vil jeg ikke definere sådan som den klassiske voldtægt, men mere sådan et psykisk overgreb vil jeg nok sige” (Bilag 11, s. 20-21).

Sara præsenterer herved begrebet om *psykisk voldtægt*, hvor hun laver en distinktion mellem typer af voldtægt, hvortil hun har forskellige kriterier. Hun definerer situationen som psykisk voldtægt, da hun ikke har sagt fra, men oplevet ufrivillig lammelse grundet frygt (Möller, Søndergaard & Helström, 2017, s. 932). I de situationer som Sara definerer som *“klassisk voldtægt”*, har hun netop sagt tydeligt fra og ydet modstand mod den daværende kærestes tilnærmelser. Det kommer derfor ligeledes til udtryk her, at Sara er påvirket af mønsterfortællingen om, at den udsatte skal sige tydeligt fra for, at situationen defineres som voldtægt (jf. 3.2). Mønsterfortællingen afholder hende herved fra at definere denne seksuelle episode som *“klassisk voldtægt”*. Sara fremhæver i fortællingen, at den naturlige optakt til den seksuelle episode ikke var til stede. Manglen på optakt til situationen er derfor med til, at Sara definerer situationen som psykisk voldtægt, da hun ikke samtykkede og efterfølgende oplevede konsekvenser. Derfor kan interaktionen op til den seksuelle episode eller manglen heraf også have en betydning for udsatte.

9.1.8 Handlinger efter den seksuelle episode

Handlinger efter den seksuelle episode kan ligeledes påvirke, hvorvidt de involverede parter definerer episoden som voldtægt. For eksempel blev Lasse flere år efter den seksuelle episode konfronteret af sin ekskæreste med, at han havde voldtaget hende, da de gik i niende klasse. Lasse fortæller: *”Jeg må så anerkende, at det er det hun oplever, og det derfor er det, der er sket. Og at det så derfor er et overgreb, jeg har begået”* (Bilag 8, s. 18). Lasse beskriver yderligere, at han inden denne konfrontation havde *”en indre tvivl”* om, hvordan episoden kunne forstås, men at kvinden fejede denne tvivl til side og: *”(...) satte to streger under facit”* i forhold til at definere situationen som voldtægt (Bilag 8, s. 28). Lasse beskriver sin indledende reaktion på konfrontationen:

”Jeg tror at i perioden lige til at starte med, der var jeg stadig i benægtelse. Og ligesom kørte den der: ‘Jamen, det er hendes ide om det’, og så indså jeg på et eller andet tidspunkt, at det

var det måske ikke bare. Måske var det rent faktisk bare det, der var sket, og det var mig selv, der ikke ville tage ansvar” (Bilag 8, s. 28).

Lasse beskriver yderligere, hvordan han reflekterede efter konfrontationen, hvilket gjorde, at han definerede situationen som voldtægt. Kvindens konfrontation med Lasse var ligeledes med til at gøre, at han definerede en seksuel episode, han selv var blevet udsat for. Lasse beskriver, at konfrontationen hjalp ham i definitionsprocessen, da han blev opmærksom på, at de involverede parter kunne have forskellige forståelser af den samme episode (Bilag 8, s. 30).

I Mortens tilfælde hjalp den mulige udøvers reaktion efter den seksuelle episode ham med at definere, at han havde været udsat for overgreb. Kvinden reagerede med vrede, da Morten gjorde sig klar til at gå fra stedet, og ikke længere ønskede at være sammen med hende (Bilag 3, s. 9). Kvinden kontaktede ham adskillige gange efterfølgende, og bad ham om at komme tilbage til hendes lejlighed. Dette bekræftede ham i, at det var hendes adfærd, der var årsag til hændelsen og ikke hans egen (Bilag 3, s. 10-11). Den anden involverede parts reaktion og forsøg på kontakt efter situationen bidrog derfor til, at Morten definerede situationen som overgreb og ikke længere undskyldte hendes adfærd.

Alexander fortæller ligeledes, hvordan han oplevede kvindens adfærd efterfølgende. Efter andre var skeptiske over for kvindens påstand om voldtægt, fortalte hun til Alexanders venner, at voldtægten var opdigtet. Kvinden tog efterfølgende kontakt til Alexander og hans nuværende kæreste, hvilket bekræfter ham i, at der ikke var tale om voldtægt. Han fortæller: *”Det bekræfter mig mere i, at jeg havde ret, (...) fordi man skal satme lide under noget Stockholmsyndrom for seks år efter at opsøge sin voldtægtsmand uden grund, hvis det var sådan det var”* (Bilag 10, s. 35). Kvindens efterfølgende kontakt er derfor medvirkende til at bekræfte Alexander i, at han ikke havde handlet forkert, og at situationen ikke kan defineres som voldtægt. Det er derfor ikke kun handlingerne inden den seksuelle episode, som påvirker, hvorvidt de involverede parter definerer situationen som voldtægt, men ligeledes de efterfølgende. Dette gælder både for mulige udøvere og udsatte i forhold til at bekræfte, at der henholdsvis er og ikke er tale om voldtægt.

Christians forståelse af situationen ændrede sig yderligere, da kvinden kontaktede ham og fortalte, at hun var gravid. Graviditeten påvirkede Christians forståelse, da han oplevede konsekvenser ved handlingen. Idet Christian sov og var beruset, da den seksuelle episode startede, fortæller han, at han ikke havde mulighed for at fravælge konsekvensen med graviditet, som han normalvis ville have gjort ved at bruge prævention (Bilag 7, s. 34). Christian fortæller, at konsekvensen af den seksuelle episode,

graviditeten, gjorde at han definerer situationen som et overgreb (Bilag 7, s. 19). Det er ligeledes en overvejelse, som Morten præsenterer i sit interview. Christian og Morten er vores to mandlige udsatte, hvor der har været samleje involveret. Der er derfor en potentiel bekymring for mandlige udsatte om, at kvinden bliver gravid i den seksuelle situation.

9.1.9 Andres reaktioner

Andres reaktioner kan påvirke, hvorvidt informanterne definerer deres oplevelser som voldtægt eller ej.

Op til den seksuelle episode oplevede Alexander, hvordan de andre gæster havde en forventning om, at han skulle have sex med kvinden til festen. Han fortæller:

”Jeg følte, at alle omkring mig til festen sad jo sådan og hujede og klappede og sådan ’wuhu’ og syntes det var sjovt og fedt. Så der var sådan en lille smule gruppepres, tror jeg. Hvorfor skulle jeg afvise hende, hvis hun så godt ud og hun lagde op til, at vi skulle være sammen til den fest?” (Bilag 10, s. 6).

Alexander definerer ikke kvindens tilnærmelser i løbet af aftenen som overgreb, men mener at de objektivt ville falde under definitionen, da kvindens adfærd var grænseoverskridende, og hun ikke respekterede hans afvisninger. Vi argumenterer for, at én af de faktorer, der påvirker, at Alexander ikke definerer situationen som overgreb, er de andres reaktion. Gæsternes reaktion på kvindens pågåenhed viser de kulturelle forventninger, der er til mænd og sex (jf. 5.3). I ovenstående citat kommer det til udtryk, hvordan mænd forventes altid at være interesserede i sex, og særligt når kvinden er fysisk attraktiv, idet der stilles spørgsmålstegn ved, hvorfor Alexander ikke skulle være intim med kvinden.

Flere af informanterne har haft brug for at vende oplevelsen med bekendte for at definere situationen. Dette gælder både mulige udøvere og udsatte, heriblandt Alexander, Christian og Morten, som alle fik hjælp af en ven til at definere situationen. Alexander tog kontakt til en ven efter, han var blevet beskyldt for voldtægt. Vennen bekræftede ham i, at kvinden samtykkede, og at der derfor ikke var tale om en voldtægt (Bilag 10, s. 18). Yderligere fortæller Alexander, at deres fælles venner både kendte ham og hende godt nok til at vide, at der havde været samtykke under samlejet, og at der derfor ikke var tale om en voldtægt (Bilag 10, s. 13). Alexanders venner italesætter herved ham som en

person, der ikke ville voldtage. Samtidig bliver kvinden italesat som utroværdig og bliver talt frem som en, der ikke kan udsættes for voldtægt, hvilket begrundes med hendes pågaaenhed. Andre reagerer ligeledes på kvindens adfærd i løbet af aftenen, og ser det som et udtryk for samtykke og som argument for, hvorfor situationen ikke kan defineres som voldtægt (Bilag 10, s. 11). De andre gæster har dog ikke været til stede under den seksuelle episode og kan derfor ikke udtale sig om, hvorvidt samtykket er blevet trukket tilbage.

Morten tog ligeledes kontakt til en ven, der hjalp ham med at definere den seksuelle episode. Både mulige udøvere og udsatte kan derfor have behov for at få bekræftet, at de ikke har handlet problematisk. I Mortens interview kom følgende til udtryk:

“I2: Forstod du det som et overgreb i situationen, eller var det noget du reflekterede over bagefter?”

M: Jeg ringede egentligt til min kammerat umiddelbart efter. Det var lidt et bevidst valg af kammerat, vil jeg sige. Fordi det er meget, det der med mænd og overgreb. Altså at være på modtagerens side, det er meget tabu, og det er ikke noget man snakker om og det findes ikke og alt muligt. Men jeg vidste, okay ham her han forstår mig, hvis jeg ringer til ham og forklarer, hvad der er sket. Det var sådan lidt: ‘Am I in the wrong here?’ Og han var sådan lidt: ‘Hvad mener du? Det er totalt overgreb’. Så det var sådan: ‘Nå ja, det sgu da egentlig fucking rigtig’. ‘Og jeg har ikke gjort noget forkert?’, ‘Nej altså for fanden nej betyder nej, og hvis du ikke kan acceptere det, så er det et overgreb’” (Bilag 3, s. 11).

Mortens vens reaktion bidrog til, at Morten definerede situationen som et overgreb. Han beskriver, hvordan han indledningsvist oplevede tvivl om, hvorvidt han selv havde ageret problematisk. Han anvendte derfor indledningsvist samme neutraliseringsteknik, som Weiss fandt *benægtelse af offerets uskyldighed* ved at fokusere på, hvorvidt han havde sendt signaler, der ledte til episoden (jf. 3.2). Neutraliseringsteknikken var derfor medvirkende til, at Morten i starten ikke definerede den seksuelle episode som et overgreb. Morten uddyber med, hvorvidt der var tale om en indforståethed, når han tog hen til en kvinde sent om natten (Bilag 3, s. 17). For at Morten kunne definere situationen som voldtægt, var der derfor behov for, at han tog afstand til en forståelse af, at hans ageren op til den seksuelle episode havde betydning for, hvorvidt situationen kunne defineres som voldtægt. Han stoppede med at bruge denne neutraliseringsteknik, da vennen bekræftede ham i, at han ikke havde handlet forkert, men at det var kvinden, der ikke accepterede, at Morten ikke samtykkede.

I citatet udtrykker Morten ligeledes, at der eksisterer en kulturel forståelse af, at mænd ikke bliver udsat for overgreb, og at dette derfor er tabubelagt, hvilket påvirker, hvem han rakte ud til, da han selv oplevede tvivl. Han valgte derfor bevidst denne ven, da han er klar over, at andre ville reagere på anden vis. Morten ønskede derved at blive bekræftet i, at den seksuelle episode var overgreb, så han selv endeligt kunne definere situationen.

9.1.9.1 “Mænd kan ikke blive udsat for overgreb”

Morten mødte negative reaktioner som mandlig udsat, da han delte sin oplevelse på Twitter, såvel som med sin mor. Mortens mor begyndte at grine og udtrykte at: “(...) *mænd kan ikke blive udsat for overgreb*” (Bilag 3, s. 12). Morten fortæller, hvordan han blev mødt med samme reaktion på Twitter:

”Og det væltede bare ind med, primært midaldrende mænd og kvinder, der bare poster sådan: ‘Hold nu op, arh hold nu op. Det er jo ikke noget, og sex er sex og du kunne bare have sagt noget mere, og mænd kan ikke blive udsat for overgreb, fordi mænd er det stærkere biologiske køn, og krybdyrhjernen vil altid bare have sex og sex’ (...)” (Bilag 3, s. 12).

I citatet kommer det til udtryk, hvordan der eksisterer en fortælling om, at mænd ikke kan være udsat for voldtægt. De kommentarer, som Morten blev mødt med, italesætter de kulturelle forventninger der er til, at mænd altid er interesserede i sex, og derfor vil der altid være samtykke, hvorfor situationen ikke kan defineres som voldtægt (jf. 5.3). Disse fortællinger er medvirkende til, at Morten ikke blev anerkendt som udsat. Heri identificerer vi et element af Nils Christies teori, der pointerer, at unge mænd har særligt svært ved at opnå offerstatus, da de anses som den “stærke” i situationen (Christie, 1986, s. 19). Morten definerer selv sin oplevelse som et overgreb, men vi argumenterer for, at sådanne fortællinger kan gøre det sværere for mænd at definere seksuelle episoder som voldtægt. Morten understøtter denne forståelse ved, at han var opmærksom på, hvilken ven han valgte, da han selv oplevede tvivl om situationen (jf. 9.1.9). Christian oplever i højere grad tvivl om, hvordan hans seksuelle episode kan defineres. For eksempel nedtoner Christian ligeledes sin oplevelse ved gentagende gange at bruge vendingen “*sex er sex*” i forhold til den seksuelle episode, som ligeledes italesættes af dem, der reagerede på Mortens oplevelse som mandlig udsat (Bilag 7, s. 4+5+8+11).

9.2 Er jeg et voldtægtsoffer eller en voldtægtsforbryder?

I følgende delanalyse belyser vi informanternes narrativer, og hvordan de skaber en social identitet gennem deres fortællinger. Flere af vores informanter vælger at tage afstand til identiteterne som henholdsvis voldtægtsoffer og voldtægtsforbryder. Andre kan ligeledes afkræfte eller bekræfte de involverede parters identiteter som henholdsvis udsat og mulig udøver.

9.2.1 Afvisning af offeridentitet eller forbryderidentitet

Flere af vores informanter vælger at tage afstand til en identitet som “voldtægtsoffer” eller “voldtægtsforbryder” ved at fremhæve, hvordan de adskiller sig fra disse betegnelser gennem forskellige narrative greb. Dette ses blandt flere af vores mulige udøvere som vælger at tage afstand til stemplet som ”voldtægtsforbryder”. Eksempelvis definerer Lasse sin egen ageren som voldtægt. Igennem interviewet prøver han dog at tage afstand fra andre voldtægtsforbrydere, hvor han pointerer, at blot fordi to episoder defineres på samme vis, kan de to episoder ikke sidestilles. Lasse fortæller:

”Jeg følger en pige på Twitter, som har talt åbent om hendes anale voldtægt, og hvordan hun har problemer med sin endetarm. Hun har irriteret endetarm og dårlig ringmuskel og sådan nogle ting. Og det er lidt svært at føle, at man bliver sidestillet med en, der har gjort det imod hende” (Bilag 8, s. 43).

I Lasses narrativ italesætter han den anden voldtægtsforbryders handlinger som værre end hans egne. Lasse forsøger derved at tage afstand til andre voldtægtsforbrydere. Vi argumenterer for, at Lasse bringer dette narrativ frem for at tilpasse sin sociale identitet i forhold til, at der er voldtægtsforbrydere, der har ageret værre end ham. I Lasses narrativ kommer det til udtryk, hvordan mønsterfortællingen om voldtægt præsenterer en forståelse af, at voldtægtsforbrydere er “onde”, og noget man ikke ønsker at associeres med. Vores fund bliver understøttet af Hindes og Fileborns pointe om, at voldtægtsforbrydere ofte bliver fremstillet som “onde” eller “monstre”, og derved adskiller sig fra “almindelige mennesker” (Hindes & Fileborn, 2020, s. 647-648). Dette kan derfor være en del af årsagen til, at Lasse ønsker at tage afstand til stemplet som voldtægtsforbryder.

Derudover nævner Lasse, at den seksuelle episode fandt sted, da han gik i niende klasse. Han lægger vægt på, at seksualundervisningen var utilstrækkelig og ikke inkluderede spørgsmål om samtykke (Bilag 8, s. 11). Lasse anvender herved en neutraliseringsteknik, hvor han forsøger at undskylde sin

adfærd ved at lægge vægt på, at den utilstrækkelige seksualundervisning var skyld i hændelsen. Lasse uddyber med, at det derfor ikke var kommunikeret tilstrækkeligt til ham, hvordan man bør agere i seksuelle episoder, hvorved han forsøger at fjerne ansvaret fra sine handlinger (jf. 5.2.1). Han fremhæver ligeledes, hvordan han ikke havde generelle adfærdsproblemer for at understrege, at han ikke er en person som ellers ville skade et andet menneske (Bilag 8, s. 36).

Oskar, der er dømt for voldtægt, gør brug af samme narrativ, som en del af sin neutralisering. I interviewet fortæller Oskar om andre indsatte, der ligeledes er dømt for sædelighedskriminalitet. Han udviser foragt over for tonen omkring kvinder blandt nogle af de andre indsatte, og fremhæver blandt andet pædofile som *“decideret klamme”* (Bilag 5, s. 50-51). Herigennem tager Oskar ligeledes afstand til gruppen af sædelighedsdømte.

En stor del af Oskars neutralisering er forbundet med hans narrativ om, hvem han er som person:

“(...) jeg er ikke et menneske, der ville kunne finde på at voldtage en person. Det er noget af det værste, man kunne gøre imod et andet menneske. Og jeg holder så meget af menneskelivet. Jeg ville risikere mit liv for at redde mennesker (...) Jeg ville give alt for at redde andre. (...) Jeg vil gøre alt, hvad jeg kan for at redde et andet menneske og hjælpe der, hvor menneskene har brug for det” (Bilag 5, s. 17-18).

Oskar knytter, hvem han er som person sammen med hans argumentation for, at den seksuelle episode ikke kan defineres som voldtægt. Han fokuserer derfor ikke blot på episoden, når han skal definere situationen, men forsøger at skabe en social identitet i interaktionen med os som en person, der ikke går under betegnelsen ”voldtægtsforbryder”. Alle informanter forsøger at præsentere et foretrukket selv, hvilket også præger Oskars interview. Han starter eksempelvis interviewet med at forklare, hvordan han har sunde relationer, gode økonomiske forhold og et godt arbejde (Bilag 5, s. 3). Denne del af hans narrativ anvender han senere til at argumentere imod, at situationen kan defineres som voldtægt. Både Oskar og Lasse tager afstand til stemplet som “voldtægtsforbrydere” ved at fremhæve, hvordan de adskiller sig fra de stereotypiske forestillinger om, hvordan en voldtægtsforbryder er.

Alexander og Christian vælger at tage afstand til en identitet som udsat. Alexander mener, at kvindens handlinger kan defineres som overgreb, men at han ikke selv oplever det således (Bilag 10, s. 22). Han lægger vægt på, at han ikke er særlig blufærdig som person og ikke let bliver krænket (Bilag 10, s. 33). Alexander anvender den samme neutraliseringsteknik, som Weiss fandt blandt udsatte i hendes

empiri, *afvisning af offeridentitet*. Vi argumenterer for, at Alexander forbinder det at blive krænket med at identificere sig som et offer, hvilket han forsøger at tage afstand til (jf. 3.2).

Christian tager ligeledes afstand til en identitet som udsat, men gør dette ved ikke at give den mulige udøver identiteten som voldtægtsforbryder:

”Jeg havde ikke lyst til at gøre hende til en vigtigere del af mit liv i længere tid. Jeg havde ligesom også lyst til, at det skulle være slut og være ovre, så jeg kunne komme videre. Og jeg tror, at den nemmeste måde for mig at gøre det på, var ligesom bare at skrive det af, så væk, slut. Og hvis jeg begyndte at kalde hende for en overgrebskvinde eller en voldtægtskvinde eller hvad man nu kan sætte på af ord, så tror jeg det havde gjort mig vredere og påvirket mig i højere grad, end bare at sige: ’Så. Ovre’” (Bilag 7, s. 13).

Christians udtalelse belyser, hvorfor udsatte bruger neutraliseringsteknikker og ikke ønsker at definere en seksuel episode som voldtægt. Han anvender herved neutraliseringsteknikken *afvisning af offeridentitet*, da denne identitet ville være en del af at definere situationen som voldtægt (jf. 3.2). Christian forsøger derfor at beskytte sig selv psykisk og minimere de negative følger ved sin viktimering (jf. 5.2.1). Ved at Christian ikke definerer sin ekskæreste som en overgrebs- eller voldtægtskvinde, tager han samtidig afstand til en offeridentitet. Christian præsenterer herved en forståelse af, at for at han anses som et offer, skal kvinden defineres som en voldtægtsforbryder, hvorfor de sociale identiteter er gensidigt afhængige.

9.2.2 “Der var ikke én der stod med hele skylden i hvert fald”

Christian og Lasse udtrykker, at de selv havde en del af ansvaret for, hvordan den seksuelle episode udspillede sig, da de var udsatte. Christian oplever dette, da han ikke sagde nej i situationen og havde indtaget alkohol. Han fortæller:

”Det kan godt være, at jeg bagatelliserer det nu. Jeg mener jo også, at det ikke havde været anderledes, end at jeg skulle have sagt fra, og at det var en mangel på det nej. Så det var heller ikke et svært nej for mig, heller ikke den aften, men når man er beruset og vågner midt i det. Altså det var ikke, fordi hun var dårlig til at give blowjob og fint nok, man vågner til noget rart, og så er man jo mindre inclined, hvis man så samtidig også er beruset (...). Så det var ikke svært for mig at sige et aktivt nej (...)” (Bilag 7, s. 15).

Christian sov, da ekskæresten begyndte at udføre oralsex på ham. Christian giver udtryk for, at han bærer en del af ansvaret, da han ikke sagde fra, da han vågnede. Han mener, at han derfor var en del af årsagen til, at den seksuelle episode ikke ophørte. Christian præsenterer modstridende fortællinger, da han ligeledes beskriver: *“Jeg var bare for fuld til at sige nej. Men det gik ikke op for mig, at det var et overgreb, for der var trods alt også den mentalitet, at sex er sex”* (Bilag 7, s. 5). Det kan derfor diskuteres, hvorvidt Christian var i stand til at sige fra i situationen, idet han sov, da den seksuelle episode begyndte, og han havde indtaget store mængder alkohol. På trods af dette giver Christian udtryk for, at han burde have sagt fra, hvorved han anvender neutraliseringsteknikken *benægtelse af offerets uskyldighed*. Weiss beskriver, hvordan *“failing to resist”* ofte hænger sammen med *benægtelse af offerets uskyldighed* (Weiss, 2011, s. 457). Derfor kan udsatte have svært ved at definere en episode som voldtægt, da de føler de ikke sagde fra. Det ses ligeledes, at Christians brug af neutraliseringsteknikken afholder ham fra at definere situationen som voldtægt.

Lasse beskriver en udfordring i at se sig selv som udsat, da han mener, at han selv havde en rolle i ikke at afværge situationen. Lasse fortæller, hvordan hans indtagelse af alkohol og angstmedicin var medvirkende til, at situationen fandt sted. Lasse udtrykker: *“Grundlæggende skal man ikke drikke mere, end man kan tåle, kan man sige. Det er ikke okay, det hun gjorde, men (Lang pause)”* (Bilag 8, s. 58). Lasse giver derigennem udtryk for, at hans handlinger op til den seksuelle episode, giver ham en del af ansvaret i at forhindre situationen. Dette er til trods for, at Lasse fortæller, at kvinden bevidst forsøgte at drikke ham beruset. Lasse anvender ligeledes samme neutraliseringsteknik som Christian, *benægtelse af offerets uskyldighed* (jf. 3.2). I forhold til denne neutraliseringsteknik beskriver Weiss, at specielt indtagelsen af alkohol giver anledning til at føle, at situationen til dels var selvforskyldt (Weiss, 2011, s. 456-457). Weiss beskriver, at denne neutraliseringsteknik skyldes, at der er sociale forventninger til, at kvinder skal kunne tage vare på sig selv (Weiss, 2011, s. 456-457). Vi finder dog at Lasse, som mandlig udsat, ligeledes gør brug af denne neutraliseringsteknik, hvilket indikerer, at forventningerne eksisterer uanset køn. På trods af at Lasse definerer situationen som voldtægt, så oplever han stadigvæk, at han havde et ansvar i at forhindre episoden. Christian og Oskar oplever begge, at de kunne have gjort mere for at forhindre, at de endte som udsatte i de seksuelle episoder.

9.2.3 Andre kan afkræfte eller bekræfte ens identitet

Andre kan af- eller bekræfte de involverede parter identiteter som henholdsvis “voldtægtsoffer” og “voldtægtsforbryder”. De involverede parter kan ligeledes afkræfte den anden parts identitet gennem deres narrativ.

Flere af vores informanter, som har været beskyldt for voldtægt, oplever at blive dømt af omverden ved at blive stemplet som voldtægtsforbrydere. Lasse, som er den eneste af vores mulige udøvere, der definerer situationen som voldtægt, oplever andres reaktioner på voldtægtsforbrydere som voldsomme: *”Ofte så har jeg set folk sige at folk, der har begået voldtægt skal kastreres og skal otte år i fængsel. Altså, alle mulige sådan nogle drakoniske straffe”* (Bilag 8, s. 24). Lasse oplever derfor, at andre ville dømme ham som voldtægtsforbryder og derved pålægge ham den sociale identitet. Ud fra Lasses forståelse laver andre derved ikke samme skel i forhold til grovhed som ham selv, hvorfor han ville blive set i samme kategori som andre voldtægtsforbrydere. Derfor mener Lasse, at det kan være svært at stå frem som udøver. Lasse begrundet dette med, at voldtægtsforbrydere ikke tør at fortælle om deres perspektiv, da de potentielt bliver mødt med denne type reaktion (Bilag 8, s. 23). Dette kan resultere i, at deres perspektiv ikke bliver belyst i debatten. Gennem litteratursøgningen har det været begrænset med studier, der bygger på empiri fra udøverens side. En af årsagerne til dette kan ligesom i Lasses tilfælde være, at man er bekymret for at møde en negativ og aggressiv reaktion.

Anna beskriver, hvordan hun oplevede manglende anerkendelse af sin første oplevelse, da hun var 14 år. Efter hendes forældre blev bekendt med den seksuelle episode snakkede Annas mor med ungdomsskolelederen, der var med på kanoturen. Anna oplevede, at ungdomsskolelederen *“fejdede det af”*:

”II: Hvordan havde du det med at ungdomsskolen, som du siger fejdede det af?”

A: Altså det var jo svært. For det føltes jo ikke som en accept af det, men det føltes som om, at det bare var noget man skulle se igennem fingre med, og det var nok ikke så slemt som det lød til. Jeg ved ikke om det ikke blev taget alvorligt. Det var måske lidt, at man bare tænkte: ‘Amen det gør drenge, ikke?’ Man skal jo ikke sige, det er hvad der kan ske, men det føltes lidt sådan” (Bilag 9, s. 12).

Anna fortæller herved, hvordan ungdomsskolelederen ikke tog den seksuelle episode seriøst. Hertil argumenterer vi for, at ungdomsskolelederen ikke anerkender Annas identitet som udsat ved at

bagatellisere drengens adfærd, der bliver italesat som drengestreger. I citatet kommer det yderligere til udtryk, hvordan Annas oplevelse ikke bliver forstået som “*alvorlig nok*”. Anna uddyber, at ungdomsskolelederen syntes, at det var “*for meget*” at gå til politiet (Bilag 9, s. 11). Dette kan være forbundet med en klassisk forståelse af voldtægt, der involverer fremmede og fysisk tvang. Dette understøttes af, at ungdomsskolelederen påpegede, at Anna havde flirtet med den 16-årige forinden episoden. Derfor er der et aspekt af, at ungdomsskolelederen benytter undskyldningen *benægtelse af offerets uskyldighed* i forhold til Anna ved at fokusere på flirten og adfærden inden den seksuelle episode (jf. 3.2). Ved neutraliseringen erklærer ungdomsskolelederen ikke nødvendigvis, at situationen ikke kan defineres som overgreb, men får herigennem minimeret situationens alvor.

9.2.3.1 “Derfor beskyldte hun mig”

Flere af vores informanter, der er beskyldt for voldtægt, fortæller at beskyldningerne var usande. Oskar, Alexander og Christian henviser alle til, at den anden part var i et forhold, da den seksuelle episode fandt sted, hvilket de mener er medvirkende til, at kvinderne beskyldte dem for voldtægt. De giver alle udtryk for, at årsagen til at de er blevet beskyldt, er at kvinderne ønskede at skjule, at de havde været deres kærester utro. Eksempelvis fortæller både Alexander og Christian, at det var kvindens skyldfølelse overfor sin partner, der gjorde, at hun beskyldte dem for voldtægt (Bilag 10, s. 14; Bilag 7, s. 23). Christian og Alexander italesætter kvindernes definitioner af hændelserne som løgn. De tager herved afstand til, hvordan den anden part definerede situationen og derfor ligeledes til identiteten som “voldtægtsforbryder”.

Oskar fortæller, hvordan han har mistanke om, at kvindens parforhold har bidraget til, at hun anklagede ham for voldtægt (Bilag 5, s. 12). Han understøtter sit narrativ om, at der ikke var tale om voldtægt, men udtrykker at der i højere grad kan være tale om en misforståelse af situationen (Bilag 5, s. 13). Han udtrykker tvivl om, hvorvidt der er tale om, at kvinden har løjet eller har forstået situationen anderledes end ham (Bilag 5, s. 13). Som vi tidligere pointerede i forhold til Christian, kan identiteterne som “voldtægtsforbryder” og “voldtægtsoffer” være gensidigt afhængige (jf. 9.2.1). I forhold til Oskars fortælling kommer det dog til udtryk, hvordan der ligeledes kan være tvivl i forhold til dette. Selvom Oskar argumenterer for, at situationen ikke kan defineres som voldtægt, og herigennem tager afstand til identiteten som “voldtægtsforbryder”, påvirker det ikke nødvendigvis den udsatte, idet han fortæller, at der kan være tale om en misforståelse. Derfor afkræfter han ikke direkte hendes identitet som “voldtægtsoffer”.

Oskar, Alexander og Christian anvender derfor den anden parts parforhold til at forklare, hvorfor de er blevet beskyldt for voldtægt. Informanternes narrativer bliver påvirket af kulturelle forestillinger og myter om voldtægt. De mulige udøveres fortællinger kan derfor ses som influeret af voldtægtsmyten om, at voldtægts ofre lyver for at skjule deres utroskab, hvorfor de trækker på denne i deres afvisning af at definere situationen som voldtægt (jf. 3.1).

9.2.3.2 “Hun gjorde det for opmærksomhed”

Christian og Annette fortæller, hvordan en udsat kan finde på at definere en situation som voldtægt for opmærksomhed. Annette beskriver:

“Det kan være noget hun [den udsatte] siger bare for opmærksomhed, og det tror jeg helt klart. Jeg ved ikke, om der er nogen piger, der gør det, siger at de er blevet voldtaget, fordi det er lidt voldsomt at sige sådan noget. Men jeg tror også, at nogle piger har brug for opmærksomhed, og derfor siger de er blevet voldtaget” (Bilag 4, s. 11).

Hun italesætter derfor, hvordan nogle udsatte definerer en situation som voldtægt for at få opmærksomhed. Hvor Annette taler mere generelt, taler Christian om kvinden, der beskyldte ham for voldtægt. Han mener, at opmærksomhed var en del af kvindens bevæggrund for at definere situationen som voldtægt (Bilag 7, s. 24). Christian og Annette italesætter herved en voldtægtsmyte om, at udsatte definerer en situation som voldtægt for at få opmærksomhed. Christian italesætter indirekte, at kvinden derfor lyver om situationen, hvilket understøtter hans narrativ om, at han ikke har begået voldtægt. Han forsøger herved at afkræfte kvindens identitet som udsat samtidig med, at han afkræfter en udøveridentitet for sig selv.

9.3 Påvirker en ny voldtægtsbestemmelse de involverede parters situationer og definitioner?

I følgende delanalyse belyser vi, hvordan de involverede parter italesætter samtykkeloven i forhold til deres situation. Yderligere diskuterer vi uoverensstemmelser mellem den juridiske definition af voldtægt og informanternes forståelse. Afslutningsvist diskuterer vi styrker og svagheder ved den nye voldtægtsbestemmelse.

9.3.1 Samtykkeloven og de involverede parters situationer

Informanterne forholder sig til, hvorvidt den nye samtykkelov ville have gjort en forskel i deres situation. Jamie fortæller, hvordan samtykkeloven ikke nødvendigvis ville medføre, at hun anmeldte den seksuelle episode, men at den nye voldtægtsbestemmelse kunne have fungeret som et “*pejleværk*” i forhold til, hvad hun skulle finde sig i fra hendes daværende kæreste (Bilag 6, s. 26). Hun fortæller herved, hvordan samtykkelovgivningen havde givet hende et andet grundlag at forstå sine oplevelser på og derved ændre, hvornår hun ville definere en situation som voldtægt.

Hvor Jamie er positiv overfor den nye samtykkelov, mener Alexander ikke at den vil ændre, hvordan seksuelle episoder finder sted og ville derfor heller ikke have haft betydning for hans oplevelse. Alexander fortæller, hvordan den nye samtykkelov er uden værdi, idet: “(...) *alle folk, der var helt normale, sunde i deres hoveder, de vidste det og levede efter det i forvejen*” (Bilag 10, s. 23). Han giver udtryk for, at de samme principper for samtykke eksisterede forud for loven og italesætter derfor, at samtykkeloven ikke ville gøre en forskel, når det kommer til seksuelle episoder eller definitionen heraf.

Christian fortæller, hvordan lovgivningen ikke ville have medført, at han definerede, at han var blevet udsat for et overgreb tidligere, da kvindens graviditet var den udslagsgivende faktor (jf. 9.1.8). Han fortæller dog, hvordan samtykkeloven kunne have medført, at han anvendte et andet ord for situationen, fordi “*der var en klarere definition*” på voldtægt (Bilag 7, s. 16). Christian afholder sig generelt fra at anvende betegnelsen voldtægt, da han mener, at der skal være vold involveret (jf. 9.1.3). Ud fra Christians italesættelse kommer det derfor til udtryk, at samtykkeloven potentielt havde påvirket hans forståelse af voldtægt i forhold til situationen, hvilket kunne have medført, at han definerede situationen som voldtægt frem for overgreb.

9.3.1.1 Kræver sex en underskrift?

Flere af vores informanter italesætter, hvordan den nye samtykkelov lægger op til, at de involverede parter skal skrive under på, at de samtykker inden sex. Her udtrykker informanterne bekymringer, om den nye samtykkelov ville påvirke seksuelle situationer negativt. Sara fortæller, at hun har hørt jokes om underskrifter inden sex, hvor Annette beskriver, at det ødelægger stemningen, når man skal skrive under på et papir (Bilag 11, s. 4; Bilag 4, s. 28). Anna udtrykker samme holdning som Annette og mener, at det bliver overdrevet med verbalt samtykke. Hun fortæller, hvordan hun har datet en mand, der under sex flere gange spurgte ind til, om hans berøringer var okay. I forhold til at begge parter verbalt sikrer sig, at der er samtykke i situationen, fortæller Anna:

”Der kommer sikkert flere akavede situationer, fordi man bliver nødt til lige at hive det her papir frem nærmest. Man kan ikke bare sådan prøve lidt. Lige se om skal vi lidt mere. Man bliver ligesom nødt til at italesætte det først, og så bliver det super usexet. Ligesom ham der jeg datede på et tidspunkt. Det var meget usexet. Så det tror jeg sådan lidt er konsekvensen af det. Det bliver lidt mindre sexet at være sammen (...) især til at starte med (...). I et fast parforhold går man jo oftest ud fra, at man har samtykke, så der læser man mere bare kropssignaler, men især sådan til at starte med. Så hvis man dater, så tror jeg, at det er rigtig svært” (Bilag 9, s. 28).

Anna udtrykker, hvordan der er en kultur for, at samtykke bliver kommunikeret nonverbalt, hvorfor hun mener, at samtykkeloven fører til flere “*akavede situationer*”. Annas forståelse af seksuel ageren kan være påvirket af en kulturel forventning til, at mænd er dominerende og initiativtagerne til sex, hvilket Anna mener bliver minimeret ved at sikre sig samtykke verbalt (jf. 5.3).

I informanternes beskrivelser af, at de involverede parter skal skrive under på samtykke inden sex, identificerer vi ansatser til en ny myte. Vi argumenterer for, at der i følge med den nye samtykkelov er udviklet myten om, at det er et krav at skrive under for, at samlejet kan fuldføres, og at den ene part ikke bliver sigtet for voldtægt.

9.3.1.2 Loven som præventiv - ikke reaktiv

Selvom den nye lovgivning har fokus på samtykke, er flere af vores informanter fortsat bevidste om problematikken i forhold til bevisførelse. Christian oplever samtykkeloven som positiv, men påpeger samtidig, hvordan loven kan være udfordret i forhold til sigtelser og domfældelser:

”Jeg tænker, at det er fornuftigt, men svært at håndhæve. Jeg tror hele retningslinjen om, at du skal have samtykke før man gør noget, er rigtig godt. Men de fleste lovgivninger er lavet med henblik på at være præventive og ikke reaktive, så fungerer den godt, men reaktivt tror jeg, at den fungerer rigtig skidt. Fordi vi er ude i, at enten så skal du skrive under på det her dokument før, at I må eller også så er det et ham mod hende igen. Jeg har svært ved at se, hvordan den forbedrer mulighederne for at anmelde en voldtægt bagefter” (Bilag 7, s. 37).

Christian argumenterer i citatet for, at den nye samtykkelov har en almen præventiv effekt, men ikke bidrager til retsforfølgelse på grund af manglende bevisførelse. Morten viser ligeledes en bevidsthed om problematikken om voldtægt, når det kommer til retsforfølgelse. Vi spurgte ind til, hvorvidt han overvejede at anmelde den seksuelle episode:

”Aldrig. Og det er af den grund, at nu snakkede jeg med en krisepsykolog, og han sagde: ’Selvfølgelig, jeg kan ikke sige, at du ikke skal anmelde det, fordi det må jeg ikke sige til dig. Jeg siger bare, at hvis du anmelder det, så kommer det til at være ord mod ord, og det vil det altid være’ (...). Og hvis du så også er en mand, så kan det lige pludselig også gå den anden vej, fordi så kan hun jo sige: ’Nej det er overhovedet ikke det der skete, det var omvendt’. Og så begynder det først at blive lort for mig, fordi så enten så bliver det ikke til noget, eller så kan det bare skyde mig fuldstændig i foden” (Bilag 3, s. 5).

Som mandlig udsat er Mortens bekymring derfor ikke blot på, hvorvidt han har tilstrækkelige beviser, men ligeledes hvorvidt kvinden vælger at påstå, at Morten var udøveren. Morten udtrykker herved en bevidsthed om, at der er en forventning til, at voldtægtsforbrydere er mænd og ikke kvinder (jf. 9.1.9.1). Ved den nye samtykkelov ville retssagen fortsat være ord mod ord, hvorfor nogle af de problematikker, der eksisterede før ligeledes er gældende nu. Som flere af informanterne pointerer, kan lovgivningen dog havde en almen præventiv effekt.

9.3.2 Forskelle og ligheder mellem individuel forståelse og juridisk definition

Der er adskillige faktorer, der påvirker, hvorvidt de involverede parter definerer en seksuel episode som voldtægt eller ej. Derfor vil vi diskutere, hvorvidt disse forståelser er under den nye samtykkelovgivning. Den nye voldtægtsbestemmelse lyder: *“For voldtægt straffes med fængsel indtil 8 år den, der har samleje med en person, der ikke har samtykket heri”* (Straffeloven §216). Flere af vores informanter definerer dog voldtægt under den tidligere voldtægtsbestemmelse, hvor der var

fokus på vold og tvang (jf. 1). Dette kommer til udtryk ved, at nogle af de kriterier informanterne bruger til, at definere en seksuel episode som voldtægt fokuserer på netop fysisk vold (jf. 9.1.3). Ved de seksuelle episoder, hvor nogle af informanterne udtrykker tvivl om, hvorvidt situationen kan defineres som voldtægt, lægger de blandt andet fokus på, at der ikke har været tvang involveret (jf. 9.1.3). Der er dog ligeledes en overensstemmelse mellem den juridiske forståelse og informanternes begrundelser for, hvorfor en situation ikke kan defineres som voldtægt. Flere af informanterne lægger vægt på, hvorvidt den mulige udøver havde intentionen om voldtægt, hvilket stemmer overens med voldtægtslovgivningen, den nye såvel som den foregående, idet der stadigvæk er krav om forsæt til voldtægt (Politi, n.d.).

I vores interviews spurgte vi ind til, hvilke tegn de involverede parter oplevede på samtykke eller manglen på samme. I forhold til de seksuelle episoder, som de udsatte definerede som voldtægt, lagde de vægt på, at de havde kommunikeret manglende samtykke verbalt. De udsatte afholdt sig generelt fra at definere episoden som voldtægt i situationer, hvor manglende samtykke kom til udtryk nonverbalt. Den nye voldtægtsbestemmelse definerer dog ligeledes disse situationer som voldtægt, da fokus i lovgivningen er ændret fra manglen på nej til, at der ikke er kommunikeret et ja. Der er derfor en uoverensstemmelse mellem nogle af de udsattes kriterier for definitionen af voldtægt, og hvordan voldtægt defineres i den nye voldtægtsbestemmelse. Flere af vores informanter, både mulige udøvere og udsatte, lægger vægt på, hvorvidt der er sagt tydeligt fra og ikke, hvorvidt der er samtykke i den seksuelle episode. Informanterne forstår derfor generelt deres oplevelser under den tidligere voldtægtsbestemmelse. Dette kan være et udtryk for at samfundsforståelsen af, hvad der går under definitionen af voldtægt endnu ikke har ændret sig. Den nye voldtægtsbestemmelse er nyligt implementeret, hvilket kan være årsag til at den nye definition af voldtægt endnu ikke kommer til udtryk blandt mulige udøvere og udsatte. Vores informanters oplevelser er dog alle hændt inden samtykkeloven trådte i kraft, hvilket ligeledes kan påvirke deres kriterier for at definere de seksuelle episoder som voldtægt.

Informanterne er påvirkede af mønsterfortællingen om voldtægt i samfundet. Den nye lovgivning kan være et forsøg på at etablere en ny mønsterfortælling om voldtægt, hvor der er fokus på, hvorvidt der er givet udtryk for samtykke. Dette kan medvirke til, at de involverede parter i en seksuel episode giver andre begrundelser for, hvorfor en situation kan defineres som voldtægt eller ej. En lovgivning er dog ikke nødvendigvis tilstrækkelig, hvilket vi diskuterer i afsnit 9.3.3.

De involverede parter italesætter en dikotomisering i forhold til voldtægtsforståelsen, som ligeledes kommer til udtryk i strafferet, såvel som i vores problemformulering. I den forbindelse tillader vi os at være selvkritiske, da vi ligeledes selv lægger op til en dikotom forståelse af voldtægt. Enten er situationen voldtægt, ellers er den ikke. Informanterne italesætter dog i høj grad situationer, som er mellem disse to modpoler, som fører til tvivl og til tider uenighed om, hvordan situationen defineres. Vi finder, at vores informanter ofte tyer til at bruge betegnelsen overgreb i stedet for voldtægt, for ikke at skulle argumentere for eller imod at definere situationen som voldtægt. De involverede parter forsøger derved at undgå denne dikotomisering i voldtægtsforståelsen ved at anvende andre vendinger. Ud fra dette er det op til diskussion, om der mangler en kategori i forhold til voldtægt, der indfanger disse situationer, som er præget af tvivl og potentiel mangelfuld kommunikation mellem de involverede parter. Det kan være vanskeligt at bevise, at udøveren har haft intention til voldtægt, hvorfor en voldtægtsparagraf, der tager højde for uagtsomhed kan indfange nogle af de episoder, hvor intentionen er svært beviselig, eller den mulige udøver ikke har haft forsæt til voldtægt. Dette kan være resultatet af utilstrækkelig kommunikation i forhold til samtykke under den seksuelle episode, og vil derfor omhandle, som Christian siger, sex uden tilladelse. Ingen forsæt til voldtægt vil ligeledes vurderes som mildere, og vil ikke indgå under den sædvanlige §216. En voldtægtsbestemmelse om uagtsomhed ville derfor have mildere straffe, som det ses i andre nordiske lande (Lybech & Prieur, 2020, s. 31).

9.3.3 Hvad er styrkerne og svaghederne ved den nye voldtægtsbestemmelse?

I den nye juridiske forståelse af voldtægt er der fokus på samtykke. Fokusset på dette i stedet for vold og trussel herom, giver plads til de udsatte, der oplever ufrivillig lammelse, og derfor ikke har mulighed for at yde modstand eller sige fra (Möller, Søndergaard & Helström, 2017, s. 932). Samtykkeloven kan derfor hjælpe de involverede parter med at definere seksuelle episoder som voldtægt i de situationer, hvor der netop ikke har været vold eller tvang involveret, såvel som i de situationer, hvor de ikke har haft mulighed for at sige fra verbalt. Vi har dog ligeledes identificeret visse problematikker og mangler i forhold til fokus på samtykke i lovgivningen.

Forståelsen af forholdssamtykke er en af grundene til, at det kan være sværere for individer i parforhold at definere en situation som voldtægt. Dette fører til diskussionen om, hvorvidt en samtykkelovgivning vil hjælpe til at definere situationer som voldtægt i parforhold, når der er en forventning til, at samtykke er til stede i kraft af relationen. Forholdssamtykket forvirrer billedet, idet samtykket ikke bliver tolket i den seksuelle situation, men forstås i konteksten af forholdet.

Parforholdet fører derfor til et forventet samtykke i stedet for, at samtykkes aflæses i den seksuelle situation (jf. 3.1 og 9.1.6.1). Den nye voldtægtsbestemmelse vil ikke nødvendigvis have en almen præventiv effekt i dette tilfælde, da de involverede parter har en anden forståelse af samtykke, og derfor ikke nødvendigvis oplever manglende samtykke. Dette understøttes af Saras udtalelse: “*Der ved jeg så ikke om samtykket ligger i, at man er kæresten*” (Bilag 11, s. 22).

Problematikken om samtykke omhandler ligeledes, om adfærden forinden den seksuelle episode er relevant. Flere af de mulige udøvere lægger vægt på den anden parts adfærd i løbet af aftenen. Det er derfor relevant at diskutere, hvorvidt perioden inden den seksuelle episode er relevant og et udtryk for samtykke. Problematikken ligger i, at samtykket vurderes inden den seksuelle episode, hvilket ikke åbner for, at samtykke kan trækkes tilbage. Hertil vil vi diskutere, hvordan tilbagetrukket samtykke skal kommunikeret. Alexander fortæller, at dette bør gøres klart (jf. 9.1.1). Under den nye voldtægtsbestemmelse skal der dog fortsat være fokus på, om samtykket er til stede under samlejet. Vi anerkender dog, at voldtægtsforbryderen stadigvæk skal have forsæt til voldtægt under den nye lovgivning, hvorfor personen skal være klar over, at samtykket mangler i en eller anden grad (Politi, n.d.). Vi argumenterer derfor for, at tilbagetrukket samtykke kan kræve tydeligere kommunikationsformer for, at det kan understøttes, at udøveren havde forsæt til voldtægt, når der indledningsvist var samtykke.

Vores informanternes italesættelser af, at de involverede parter skal skrive under før de har samleje, er ligeledes værd at diskutere i forhold til tilbagetrukket samtykke. Denne myte kan være destruktiv både i forståelsen af samtykke og i tilfælde af tilbagetrukket samtykke. Yderligere kan der ligeledes være tvang involveret, når den udsatte skal underskrive. Dette er ikke en mangel ved selve voldtægtsbestemmelsen, men i forhold til de myter, der italesættes i samfundet, da lovgivningen ikke kræver en underskrift før sex.

I forhold til at diskutere, hvorvidt en ny samtykkelov kan hjælpe de involverede parter med at definere en situation som voldtægt, er det relevant at forholde sig til, hvornår et samtykke er validt. I den forbindelse forholder vi os til begrebet *overtalt samtykke*. De udsatte har derved ikke indledende givet samtykke eller haft mulighed herfor, men har fået vækket lysten ved berøringen, hvorefter de har indvilget i sex. Det er dog værd at diskutere, hvorvidt samtykket er givet på et validt grundlag. Annette pointerer blandt andet, hvordan den første del af interaktionen derfor var overgreb, men ikke den efterfølgende. Lovgivningen kan være begrænset i forhold til at forholde sig til sådanne episoder, idet samtykket efterfølgende er givet. Lovgivningen kan derfor ikke forholde sig til, hvilket grundlag

samtykket er givet på. I disse situationer vil det fortsat være udfordrende at bevise forsæt fra den mulige udøver.

Flere af vores informanter, såvel som justitsminister Nick Hækkerup argumenterer for, at den nye voldtægtsbestemmelse kan have en almen præventiv effekt (jf. 1 og 9.3.1.2). Vi argumenterer for selvsamme, idet truslen om straf kan afskrække mulige udøvere fra voldtægt (Beccaria, 2018). Vi fremhæver dog samme problematik som vores informanter i forhold til lovgivningens reaktive effekt. Samtykkeloven kan bidrage til, at de involverede parter definerer en seksuel episode som voldtægt ved, at mønsterfortællingen og derved forståelsen af voldtægt ændres. Samtykkeloven kan potentielt medføre flere politianmeldelser ved, at flere seksuelle episoder bliver defineret som voldtægt. Bevisbyrden er dog uændret, hvorfor en tiltalt fortsat er uskyldig, indtil det modsatte er bevist, hvilket er en vigtig del af retssikkerheden i Danmark. Det kan dog være vanskeligt at løfte bevisbyrden ved voldtægter, da der sjældent er vidner, og det kan være udfordrende at bevise gerningspersonens forsæt (Heinskou, 2010, s. 77-78). Det kan derfor fortsat være udfordrende at dømme i voldtægtssager.

En samtykkebaseret voldtægtslov kan skabe et større fokus på samtykke, og derigennem skabe en kulturel forståelse af, at flere forskelligartede seksuelle episoder går under definitionen af voldtægt. Lovgivningsændringen er dog ikke hele løsningen. Vi argumenterer for, at der kræves en kulturændring, hvor der gøres op med den klassiske mønsterfortælling om voldtægt og kriterier om vold, tvang og modstand for, at situationer går under voldtægtsdefinitionen. Lovændringen er dog allerede et udtryk for kulturændringen, da der over de senere år har været større fokus på spørgsmålet om samtykke, og afgrænsningen af hvornår noget er voldtægt, er blevet bredere (Lybech & Prieur, 2020, s. 32; Balvig et al., 2009, s. 11). Samtidig kan lovgivningen bidrage til, at der kulturelt bliver en anden definition af voldtægt, da lovgivningen favner bredere i sin forståelse af voldtægt. Et større fokus på, hvad der defineres som voldtægt i medierne, er ligeledes medvirkende til at ændre samfundets forståelse af, hvad voldtægt er (Balvig et al., 2009, s. 32).

Samtykkeloven kan sætte fokus på, at begge parter samtykker og derved ændre forståelsen af voldtægt. Vi argumenterer dog for, at det kræver et kulturelt opgør med forestillingerne om, at mænd altid har lyst til sex for, at mænd ligeledes bliver anerkendt som ofre og vil have lettere ved at definere egne oplevelser som voldtægt. Samtykke bliver forventet af mænd, og derved ikke tolket i situationen. Derfor er lovgivningen ikke nødvendigvis tilstrækkeligt, hvis samtykke er forventet grundet køn og ikke aflæst eller kommunikeret i interaktionen.

Det er ligeledes relevant at igangsætte andre initiativer. Lasse efterspørger for eksempel fokus på samtykke og seksuel adfærd i seksualundervisningen. I Justitsministeriets pressemeddelelse om samtykkeloven foreslår en ekspertgruppe ligeledes en forbedring af seksualundervisning, såvel som en oplysningskampagne (Justitsministeriet, 2020a). Sådanne tiltag kan bidrage til en kulturel ændring af forståelsen af voldtægt og derved ændre mønsterfortællingen om voldtægt. Kulturændringen påvirker derfor, hvilke begrundelser de involverede parter giver for, at en seksuel episode kan defineres som voldtægt eller ej.

10. Konklusion

I nærværende speciale har vi ønsket at belyse, hvilke begrundelser de involverede parter i en seksuel episode giver for, at situationen kan defineres som voldtægt eller ej. Derudover ønsker vi at besvare, hvilke forskelle og ligheder, der kommer til udtryk mellem den juridiske definition af voldtægt i Danmark og de involverede parters definitioner af voldtægt.

Vi finder, at informanterne har flere begrundelser for, om en seksuel episode kan defineres som voldtægt eller ej. Følgende begrundelser er derfor en besvarelse af problemformuleringens første del. Informanterne fortæller, at de definerer seksuelle episoder som voldtægt, når de har sagt tydeligt fra og gjort modstand. Modsat definerer de ikke episoder som voldtægt, når manglende samtykke kun er blevet kommunikeret nonverbalt. Informanterne bruger ligeledes tilstedeværelsen eller fraværet af fysisk tvang som begrundelse for, hvorfor situationen enten kan eller ikke kan defineres som voldtægt. De informanter, der har været udsat for psykisk tvang, definerer ikke den seksuelle episode som voldtægt.

De udsatte præsenterer forståelserne af *overtalt samtykke* og *forholdssamtykke*. Ved begge forståelser kan de udsatte opleve tvivl om, hvorvidt situationen kan defineres som voldtægt, idet de enten har fået lyst til sex undervejs eller forstår samtykke som forventet i kraft af relationen. Vi finder derfor, at relationen mellem mulig udøver og udsat påvirker, hvilke begrundelser de udsatte giver for, om situationen kan defineres som voldtægt eller ej.

De mulige udøvere forsøger at distancere sig fra identiteten som “voldtægtsforbryder”, hvor nogle udsatte tager afstand til en “offeridentitet”. Dette påvirker, hvilke begrundelser de giver for, at situationen ikke kan defineres som voldtægt i kraft af, hvordan de er som person eller hvordan de har ageret mangelfuldt for at afværge situationen.

Vi finder, at det ikke blot er faktorer i selve den seksuelle episode, som de involverede parter trækker på, når de begrunder, hvorfor situationen er eller ikke er voldtægt. Herunder lægger informanterne vægt på handlingerne inden og efter den seksuelle episode, som de fortæller er udtryk for samtykke i situationen, eller at den anden parts reaktion bekræfter, at de ikke selv havde ageret uhensigtsmæssigt. For at få bekræftet at de ikke har ageret problematisk, har både mulige udøvere og udsatte henvendt sig til bekendte, som er med til at understøtte deres definition af den seksuelle episode.

På baggrund af det ovenstående kan vi derfor konkludere, at de involverede parter begrundelser, for at den seksuelle episode kan defineres som voldtægt eller ej, er mange- og forskelligartede. Vi konkluderer yderligere, at der både er forskelle mellem den juridiske definition af voldtægt og de involverede parter definition af voldtægt, såvel som ligheder. De involverede parter begrundelser for voldtægt går i høj grad under den tidligere voldtægtsbestemmelse i Danmark, hvor der var fokus på vold og tvang, hvilket ikke er tilfældet med den nye samtykkelov. De involverede parter begrundelser yderligere, hvorfor situationen ikke kan defineres som voldtægt med, at den mulige udøver ikke har haft intention hertil. Dette er i overensstemmelse med den nuværende såvel som den tidligere voldtægtsparagraf, da der stadigvæk skal være forsæt til voldtægt i samtykkeloven. Dog bærer informanternes begrundelser og forståelse af voldtægt i høj grad præg af den tidligere voldtægtsbestemmelse.

11. Resultaternes generaliserbarhed

I forbindelse med casestudier er det en overvejelse, hvorvidt der er mulighed for at brede forskningsresultaterne ud til en større kontekst (Antoft & Salomonsen, 2007, s. 49). Vi vil generalisere specialets resultater på baggrund af analytisk generaliserbarhed. Analytisk generaliserbarhed foregår ved at danne: ”(...) »*slutninger ved at sammenkæde enkelte tilfælde med teoretiske forestillinger*«” (Antoft & Salomonsen, 2007, s. 49). Vi fokuserer derfor på, hvorvidt sammenhænge i vores empiri kan genfindes i lignende cases (Antoft & Salomonsen, 2007, s. 50). Der er visse forbehold at tage i vores generalisering, da vi anskuer sociale fænomener som foranderlige og flertydige, samt påvirket af interaktionen med os (jf. 4).

I flere af vores informanternes fortællinger har vi identificeret kulturelle forståelser og forventninger til seksuelle episoder, der stemmer overens med Gagnon og Simons teoretiske pointer i Sexual Script Theory. Heriblandt forståelsen af at mænd altid er interesserede i sex, og at kvinders nej til sex er til forhandling. Ligeledes identificerer vi begrebet om *forholdssamtykke*, der beskriver de forventninger, som kan eksistere til sex i parforhold, hvilket ligeledes beskrives i tidligere studier (jf. 3.1). Vi argumenterer for, at kulturen påvirkede, hvordan de involverede parter agerede i den seksuelle situation, såvel som påvirker de fortællinger, der kommer til udtryk i vores interviews. Da vi finder, at vores informanter er influerede af mere generelle kulturelle strømninger, er det derfor også sandsynligt, at andre involverede parter i Danmark ville give lignende begrundelser for, om en seksuel episode kan defineres som voldtægt eller ej. Vores videnskabsteoretiske ståsted pointerer ligeledes,

at den kulturelle kontekst er relevant for informanternes italesættelser, hvilket understøtter denne generalisering. Generaliseringen er dog foretaget med et vist forbehold, idet kulturen ligeledes er foranderlig, hvilket blandt andet kommer til udtryk ved den nye samtykkelov.

Som vi nævner i indledningen, blev det i 2013 tilføjet til voldtægtsparagraffen, når udøveren havde samleje med en person, der befandt sig i en tilstand eller situation, i hvilken den pågældende var ude af stand til at modsætte sig handlingen (Den dagældende §216 i straffeloven 2020). Disse situationer blev derfor ikke tidligere inkluderet i den juridiske forståelse af voldtægt, hvilket ligeledes kan påvirke den kulturelle forståelse af, hvad voldtægt er. Flere af vores informanter fortæller dog om seksuelle episoder, hvor dette har været tilfældet på grund af alkoholisk blackout, eller at de har sovet, da den seksuelle episode startede, hvilket informanterne definerer som overgreb eller voldtægt. De involverede parters begrundelser for, at en seksuel episode kan defineres som voldtægt eller ej, vil derfor ændre sig over tid, idet forståelsen af voldtægt er foranderlig (jf. 1 og 4). Hertil pointerer vi, at vores studie er et indblik i de normer og forståelser af voldtægt, der er på udgivelsestidspunktet.

12. Litteraturliste

- Antoft, R., & Salomonsen, H. H. (2007). Det kvalitative casestudium - introduktion til en forskningsstrategi. I R. Antoft, M. H. Jacobsen, A. Jørgensen, & S. Kristiansen (red). *Håndværk & horisonter* (s. 29-54). Odense: Syddansk universitetsforlag.
- Baldwin-White, A., & Bazemore, B. (2020). The gray area of defining sexual assault: An exploratory study of college students' perceptions. *Social Work*, 65(4), s. 257–265.
- Balvig, F., Laursen, B., Madsen, K. S., Sidenius, K., Marinussen, M. E. (2009). *Voldtægter der anmeldes. Delrapport 3: Udviklingen især med henblik på de fuldbyrdede voldtægter*. København: Det Kriminalpræventive Råd.
- Beccaria, C. (2018). An Essay on Crimes and Punishment. I F. T. Cullen, R. Agnew, & P. Wilcox (red.), *Criminological theory: Past to present* (s. 26-28). Oxford: Oxford University Press.
- Berger, N. P. (2018). Diagnostiserede kriminelle selvnarrativer og brug af ADHD-diagnosen. I C. Glintborg, L. Hedegaard-Sørensen & B. Kirkebæk (red.), *Professionelle blikke på den anden - når fortællinger forandrer identiteter* (s. 127-149). Frederiksberg C: Frydenlund Academic
- Brinkmann, S. & Tanggaard, L. (2015). Kvalitative metoder, tilgange og perspektiver: En introduktion. I *Kvalitative metoder: En grundbog 2. udgave* (13-20). København: Hans Reitzels Forlag.
- Brinkmann, S. (2015). Etik i en kvalitativ verden. I S. Brinkmann, & L. Tanggaard (red). *Kvalitative metoder en grundbog, 2. udgave* (s. 463-479). København: Hans Reitzels Forlag.
- Christie, N. (1986). The Ideal Victim. I E. A. Fattah (red.), *From Crime Policy to Victim Policy* (s. 17-30). London: MacMillan Press.
- Collin, F. (2015). Socialkonstruktivisme. I M. H. Jacobsen, K. L. Rasmussen & P. Nedergaard (red.) *Videnskabsteori i statskundskab, sociologi og forvaltning* (s. 325-361). København: Hans Reitzels Forlag.

Engbo, H. J., & Smith, P. S. (2012). Hvad vil samfundet med fængslerne? Hensyn, formål og principper i et idehistorisk og menneskeretligt perspektiv i *Fængsler og menneskerettigheder*, 1. udgave (s. 47-85). København: Jurist- og Økonomiforbundets forlag.

Esmark, A., Laustsen, C. B., & Andersen, N. Å., (2014). Socialkonstruktivistiske analysestrategier. I A. Esmark, C. B. Lausten & N. Å. Andersen (red.) *Socialkonstruktivistiske analysestrategier* (s. 7-30). Frederiksberg C: Roskilde Universitetsforlag.

Gagnon, J. H., & Simon, W. (2005). Childhood and Adolescence I *Sexual Conduct. The Social Sources of Human Sexuality*. 2. udgave (s. 21-60). London og New York. Routledge. Taylor & Francis Group.

Gagnon, J. H., & Simon, W. (2005). The Social Origins of Sexual Development I *Sexual Conduct. The Social Sources of Human Sexuality*. 2. udgave (s. 1-20). London og New York. Routledge. Taylor & Francis Group.

Gagnon, J.H. (1990). The Explicit and Implicit Use of the Scripting Perspective in Sex Research. *Annual Review of Sex Research*, (s. 1-43).

Gunnarsson, L. (2018). "Excuse Me, But Are You Raping Me Now?" Discourse and Experience in (the Grey Areas of) Sexual Violence. *NORA - Nordic Journal of Feminist and Gender Research*, 26(1), s. 4-18.

Hakvåg, H. (2010). Does Yes Mean Yes? Exploring Sexual Coercion in Normative Heterosexuality. *Canadian Woman Studies*, 28(1), s. 121-126.

Harned, M. S. (2005). Understanding women's labeling of unwanted sexual Experiences with dating partners: A qualitative analysis. *Violence Against Women*, 11(3), s. 374-413.

Heinskou, M. B. (2010). *En kompleks affære: Anmeldte voldtægter i Danmark*. Det Samfundsvidenskabelige Fakultets Repro Center. Ph.d.-afhandling, Sociologisk Institut No. 57.

Heinskou, M., Schierff, L., Ejbye-Ernst, P., Friis, C., & Liebst, L. (2017). Hvem bliver udsat for overgreb? i Seksuelle krænkelse. Omfang og karakter. *Det Kriminalpræventive Råd*, s. 32-45.

- Heinskou, M., Schierff, L., Ejbye-Ernst, P., Friis, C., & Liebst, L. (2017). Kriminalitetsforståelser i *Seksuelle krænkelser. Omfang og karakter*. Det Kriminalpræventive Råd, s. 85-92.
- Hindes, S., & Fileborn, B. (2020). "Girl power gone wrong": #MeToo, Aziz Ansari, and media reporting of (grey area) sexual violence. *Feminist Media Studies*, 20(5), s. 639-656.
- Humphreys, T. P. (2000). Introduction. I *Sexual Consent in Heterosexual Dating Relationships: Attitudes and Behaviors of University Students* (s. 1-36) The Faculty of Graduate Studies. The University of Guelph.
- Humphreys, T. P. (2007). Perceptions of Sexual Consent: The impact of Relationship History and Gender. *Journal of Sex Research*, 44(4), s. 307-315.
- Hust, S.J.T., Rodgers, K.B., & Bayly, B. (2017). Scripting Sexual Consent: Internalized Traditional Sexual Scripts and Sexual Consent Expectancies Among College Students. *Family Relations. Interdisciplinary Journal of Applied Family Studies*, 66(1), s. 197-210.
- Jackson, S. (1977). The Social Context of Rape: Sexual Scripts and Motivation. *Women's Studies Int. Quart*, 1(1), s. 27-38.
- Johansen, K. B. H. (2016). Seksuel vold - Opfattelser og holdninger til strafbarhed og anmeldelse blandt unge. *Syddansk Universitet, Statens Institut for Folkesundhed*.
- Johnstone, D. J. (2016). A Listening Guide Analysis of Women's Experiences of Unacknowledged Rape. *Psychology of Women Quarterly*. 40(2), s. 275-289.
- Justitsministeriet (2020a). *Folketinget vedtager ny samtykkelov*. Hentet fra <https://www.justitsministeriet.dk/pressemeddelelse/folketinget-vedtager-ny-samtykkelov/>. Besøgt, 30-05-2021.
- Justitsministeriet (2020b). Straffelovrådets betænkning om en frivilligbaseret voldtægtsbestemmelse. Betænkning nr. 1574. *Rosendahl a/s*. København. Besøgt, 30-05-2021.
- Järvinen, M. & N. Mik-Meyer (2005). "Indledning: Kvalitative metoder i et interaktionistisk perspektiv". I M. Järvinen & N. Mik-Meyer. *Kvalitative metoder i et interaktionistisk perspektiv* (s. 9-26). København: Hans Reitzels Forlag.

- Järvinen, M. (2005). "Interview i en interaktionistisk begrebsramme". I M. Järvinen & N. Mik-Meyer. *Kvalitative metoder i et interaktionistisk perspektiv* (s. 20-27). København: Hans Reitzels Forlag.
- Kahn, A. S., Jackson, J., Kully, C., Badger, K., & Halvorsen, J. (2003). Calling it rape: Differences in experiences of women who do or do not label their sexual assault as rape. *Psychology of Women Quarterly*, 27(3), s. 233–242.
- Kristiansen S. (2015). Kvalitative analyseredskaber. I S. Brinkmann, & L. Tanggaard (red). *Kvalitative metoder en grundbog*, (s. 481-496). København: Hans Reitzels Forlag.
- Kristiansen, S. (2007). Det teknologiske skift i kvalitativ forskning - eller om hvordan computersoftware kan gøre kvalitative analyser bedre. I R. Antoft, M. H. Jacobsen, & A. Jørgensen (red). *Håndværk og horisonter: tradition og fornyelse i kvalitativ metode*, (s. 84-107). Odense: Syddansk Universitetsforlag.
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2015). Det kvalitative forskningsinterview som kontekst. I Interview: Det kvalitative forskningsinterview som håndværk (s. 127-144). København: Hans Reitzels Forlag.
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2015). Forberedelse til interviewanalyse. I *Interview: Det kvalitative forskningsinterview som håndværk* (s. 249-265). København: Hans Reitzels Forlag.
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2015). Interviewanalyser med fokus på sprog. I *Interview: Det kvalitative forskningsinterview som håndværk* (s. 285-302). København: Hans Reitzels Forlag.
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2015). Interviewvariationer. I *Interview: Det kvalitative forskningsinterview som håndværk* (s. 197-214). København: Hans Reitzels Forlag.
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2015). Introduktion til interviewforskning. I Interview: Det kvalitative forskningsinterview som håndværk (s. 19-41). København: Hans Reitzels Forlag.
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2015). Karakteristik af kvalitative forskningsinterview. I Interview: Det kvalitative forskningsinterview som håndværk (s. 45-73). København: Hans Reitzels Forlag.
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2015). Transskription af interview. I *Interview: Det kvalitative forskningsinterview som håndværk* (s. 235-247). København: Hans Reitzels Forlag.

- Laudrup, C., & Rahbæk, H. (2006). Var det voldtægt?: en undersøgelse af menneskerettigheder og voldtægtssager i Danmark. *Center for Voldtægtsofre*.
- Levin, I., & Trost, J. (2014). Symbolsk interaktionisme. I M. H. Jacobsen og S. Kristiansen (red.), *Hverdagslivet. Sociologier om det upåagtede* (s. 109-137). København: Hans Reitzels Forlag.
- Loseke, D.R. (2001). Lived realities and formula stories of "battered women." I J. F. Gubrium & J. A. Holstein, (red.), *Institutional selves: Troubled identities in a postmodern world* (s. 107-126). New York: Oxford University Press.
- Lybech, F. M., & Prieur, A. (2020). Gråzonen: Om henlagte voldtægtssager. *Retfærd: Nordisk Juridisk Tidsskrift*, 43(1), s. 29-42.
- Maruna, S., & Copes, H. (2005). What Have We Learned from Five Decades of Neutralization Research? *Crime and Justice*, 32, s. 221-320.
- Möller, A., Søndergaard, H.P., & Helström, L. (2017). Tonic immobility during sexual assault – a common reaction predicting post-traumatic stress disorder and severe depression. *Acta Obstet Gynecol Scand*, 96(8), s. 932-938.
- Pedersen, A. B. P., Kyvsgaard, B., Balvig, F. (2020). *Udsathed for vold og andre former for kriminalitet Offerundersøgelserne 2005-2019*. Justitsministeriets Forskningskontor. Det Kriminalpræventive Råd.
- Politi. (n.d.). *Voldtægt og seksuelle overgreb. Politi*. Hentet fra <https://politi.dk/anmeld/seksualforbrydelser/voldtaegt-og-seksuelle-overgreb?fbclid=IwAR2WbKmkXcIGxptzn5Qs4stpbimRdq8RT7ljYYUBy4QUloAVAj40qZ84qII>. Besøgt, 30-05-2021
- Presser, L. & Sandberg, S. (2015). Narrative Criminology Introduction: What Is the Story? I. *Narrative Criminology Understanding Stories of Crime In: Alternative Criminology*. (s. 1-16). New York: New York University Press.

Rasborg, K. (2018). ”13. Socialkonstruktivismen i klassisk og moderne sociologi”. I L. Fuglsang, P. B. Olsen & K. Rasborg (red.), *Videnskabsteori i samfundsvidenskaberne*, (s. 403-438). København: Samfundslitteratur.

Retsinformation. (2015). *Straffeloven. 2. Ver. LBK nr 873 af 09/07/2015*. Hentet fra <https://www.retsinformation.dk/eli/lt/2015/873#idfb7ca177-33f0-4332-902c-cad2d4cb86>. Besøgt, 30-05-2021.

Rousseau, C., Bergeron, M., & Ricci, S. (2020). A metanalysis of qualitative studies on girls' and women's labeling of sexual violence. *Aggression and Violent Behavior*, 52(2).

Ryan, K.M. (2011). The Relationship between Rape Myths and Sexual Scripts: The Social Construction of Rape. *Sex Roles*. 65(11), s. 774-782.

Sandberg, S. (2018). Narrativ kriminologi - tematisk, strukturel, performativ og dialogisk analyse, I M. H. Jacobsen (red.), *Metoder i kriminologi*, (s. 233– 260). Hans Reitzels Forlag.

Scott, M. B., & Lyman, S. M. (1968). 'Accounts'. *American Sociological Review*, 33(1), s. 46–6.

Stefansen, K. & Smette, I. (2006). ”Det var ikke en voldtekt, mer et overgrep...” Kvinnens fortolkning av seksuelle overgrepserfaringer. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 47(1), s. 33-56.

Tanggaard, L., & Brinkmann, S. (2015). Interviewet: Samtalen som forskningsmetode. I S. Brinkmann L. Tanggaard (red.), *Kvalitative metoder: En grundbog 2. udgave* (29-53). København: Hans Reitzels Forlag.

Weiss K. G. (2011). Neutralizing sexual victimization: A typology of victims' nonreporting accounts. *Theoretical Criminology* 15(4), s. 445–467.

Weiss, K. G (2009). ”Boys Will Be Boys” and Other Gendered Accounts. An Exploration of Victims' Excuses and Justifications for Unwanted Sexual Contact and Coercion. *Sage Publications*, 15(7), s. 810-837.

West, C. & Zimmerman, D. (1987). Doing gender. *Gender & Society*, 1(2), s. 125-151.